

SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ VÁROS
SZOCIÁLPOLITIKAI KONCEPCIÓJA

2016-2020.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5. oldal
Elvi alapok meghatározása	5. oldal
<i>Jövőkép</i>	5. oldal
<i>Alapelvek és értékek</i>	5. oldal
A koncepció feladata	6. oldal
A koncepció célja	6. oldal
I. A SZOCIÁLIS ELLÁTÁS FONTOSABB SZAKMAI JOGSZABÁLYAI	7. oldal
II. DEMOGRÁFIAI HELYZET	8. oldal
2.1. Népeségyszám alakulása, népmozgalom, családok összetétele, nemzetiségi hovatartozás	8. oldal
<i>2.1.1. Népeségyszám alakulása</i>	8. oldal
<i>2.1.2. Népmozgalom</i>	9. oldal
<i>2.1.3. Családok összetétele</i>	11. oldal
<i>2.1.4. Roma népesség</i>	12. oldal
III. GAZDASÁGI HELYZET	14. oldal
3.1. Gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, munkaerőpiac, munkanélküliség, keresetek, adózók	14. oldal
<i>3.1.1. Gazdasági aktivitás</i>	14. oldal
<i>3.1.2. Foglalkoztatás</i>	15. oldal
<i>3.1.3. Munkaerőpiac</i>	16. oldal
<i>3.1.4. Munkanélküliség</i>	17. oldal
<i>3.1.5. Keresetek, adózók</i>	20. oldal
<i>3.1.5.1. Inaktív keresők</i>	22. oldal
<i>3.1.5.2. Nyugdíjszerű ellátások</i>	22. oldal
IV. LAKÁSHELYZET	
4.1. Lakásállomány nagysága, a lakások mérete, komfortfokozata, közműellátottsága, háztartásnagyság	24. oldal
<i>4.1.1. Lakásállomány nagysága</i>	24. oldal
<i>4.1.2. A lakások mérete, komfortfokozata</i>	25. oldal
<i>4.1.3. A lakások közműellátottsága</i>	26. oldal
<i>4.1.4. Háztartásnagyság</i>	27. oldal
<i>4.1.5. Önkormányzati bérlakások</i>	28. oldal
V. HÁTRÁNYOS HELYZET, SZEGREGÁCIÓ	32. oldal
5.1. Hátrányos helyzet	32. oldal
5.2. Salgótarjáni szegregátumok	34. oldal
VI. ISKOLÁZOTTSÁG, NYELVISMERET, OKTATÁS, NEVELÉS	37. oldal
6.1. Iskolázottság, nyelvismeret	37. oldal
6.2. Oktatás, nevelés	39. oldal
6.2.1. Óvodai ellátás	41. oldal
6.2.2. Általános iskolai oktatás	42. oldal
6.2.3. Középfokú oktatás	42. oldal
6.2.4. Felsőoktatás	43. oldal

VII. NÉPESSÉG EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTA, EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS	45.oldal
7.1. Népeség egészségi állapota	45.oldal
7.2.Egészségügyi ellátás	47.oldal
7.2.1. Felnőtt háziiorvosi ellátás	48.oldal
7.2.2. Házi gyermekorvosi ellátás	49.oldal
7.2.3. Fogászati alapellátás	49.oldal
7.2.4. Az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti rendszer	49.oldal
7.2.5. Védőnői szolgálat	49.oldal
VIII. KÖZBIZTONSÁG, BŰNELKÖVETÉS	51.oldal
8.1. Közbiztonság, bűnelkövetés	51.oldal
IX. GYERMEKJÓLÉTI, SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÓ RENDSZER	53.oldal
9.1. Gyermekjóléti és szociális szolgáltató tevékenység	53.oldal
9.1.1. Gyermekjóléti alapellátás	53.oldal
9.1.1.1. Gyermekjóléti Központ - Gyermekjóléti szolgáltatás	53.oldal
9.1.1.1.1. Speciális szolgáltatások	54.oldal
9.1.1.1.2. Gyermek napközbeni ellátása	56.oldal
9.1.1.1.2.1. Családi Napközi	56.oldal
9.1.1.1.2.2. Bölcsőde	57.oldal
9.1.1.1.3. Gyermek átmeneti gondozása	57.oldal
9.1.1.1.3.1. Gyermek Átmeneti Otthona Zabar	57.oldal
9.1.1.1.3.2. Családok Átmeneti Otthona Etes	58.oldal
9.1.1.1.3.3. Menedék Családok Átmeneti Otthona	59.oldal
9.1.2. Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapszolgáltatások	60.oldal
9.1.2.1. Étkeztetés	60.oldal
9.1.2.2. Házi segítségnyújtás	61.oldal
9.1.2.3. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	62.oldal
9.1.2.4. Családsegítés	63.oldal
9.1.2.5. Közösségi ellátások	65.oldal
9.1.2.5.1. Pszichiátriai betegek közösségi ellátása	66.oldal
9.1.2.5.2. Szenvedélybetegek közösségi ellátása	66.oldal
9.1.2.5.3. Alacsonyküszöbű ellátás	66.oldal
9.1.2.6. Támogató szolgáltatás	67.oldal
9.1.2.7. Nappali ellátás	68.oldal
9.1.2.7.1. Idősek nappali ellátása	68.oldal
9.1.2.7.2. Fogyatékos személyek nappali ellátása	69.oldal
9.1.2.7.3. Demens személyek nappali ellátása	69.oldal
9.1.2.7.4. Hajléktalan személyek nappali ellátása	69.oldal
9.1.3. Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális szakosított ellátások	70.oldal
9.1.3.1. Hajléktalan személyek átmeneti szállása	70.oldal
9.1.3.2. Hajléktalan személyek éjjeli menedékhelye	73.oldal
9.1.3.3. Hajléktalan ellátás a társuláson kívül	74.oldal
9.1.3.4. Idősek otthona	74.oldal
9.1.3.4.1. Idősek Otthona Cered	74.oldal
9.1.3.4.2. Idősek otthona a társuláson kívül Nógrád megyében	75.oldal
9.1.3.4.3. Idősek gondozóháza	76.oldal
9.1.3.5. Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona	77.oldal
9.1.3.6. Fogyatékos személyek otthonai a társuláson kívül Nógrád megyében	77.oldal

X. MEGÁLLAPÍTÁSOK	79. oldal
<i>10.1. Demográfiai helyzet</i>	79. oldal
<i>10.2. Gazdasági helyzet</i>	79. oldal
<i>10.3. Lakáshelyzet</i>	80. oldal
<i>10.4. Szegregáció, hátrányos helyzet</i>	80. oldal
<i>10.5. Iskolázottság, nyelvismeret, oktatás, nevelés</i>	80. oldal
<i>10.6. Egészségügyi ellátás, népesség egészségügyi állapota</i>	80. oldal
<i>10.7. Közbiztonság, bűnelkövetés</i>	81. oldal
<i>10.8. Gyermekjóléti, szociális szolgáltató rendszer</i>	81. oldal
XI. A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZER FINANSZÍROZÁSA ÉS KÖLTSÉGEI	82. oldal
XII. SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZER SWOT ELEMZÉSE	86. oldal
XIII. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK, SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK MEGHATÁROZÁSA	87. oldal
13.1. Fejlesztési irányok meghatározása	87. oldal
13.2. Szociálpolitikai intézkedések	89. oldal
<i>13.2.1. Gyermekek korai fejlesztése, hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelése, esélyegyenlőségének biztosítása</i>	89. oldal
<i>13.2.1.1. Biztos Kezdet Gyerekház</i>	90. oldal
<i>13.2.1.2. Tanoda</i>	90. oldal
<i>13.2.2. Gyermekek átmeneti otthona kialakítása Salgótarjánban</i>	91. oldal
<i>13.2.3. Hiányzó szociális alapellátások kiépítése, szociális ellátási formák, szolgáltatások körének bővítése</i>	93. oldal
<i>13.2.4. Átfogó „hajléktalanpolitika” kidolgozása, a hajléktalanság visszaszorításának komplex kezelése</i>	93. oldal
<i>13.2.5. Fenntartható lakhatás kialakítása</i>	96. oldal
<i>13.2.6. „Kiléptető” gondozó házak kialakítása</i>	98. oldal
<i>13.2.7. Foglalkoztatás</i>	99. oldal
ZÁRSZÓ	100. oldal
Mellékletek	

BEVEZETÉS

Salgótarján Megyei Jogú Város (továbbiakban SMJV) számára a szociális területen ellátandó feladatokat jogszabályok határozzák meg. Ahhoz azonban, hogy ezeket megfelelően el tudja látni - a feladatok ellátásához elegendő erőforrással való rendelkezésén túlmenően -, szükséges a területi feladatok adekvát és célszerű meghatározása és felosztása az ágazati szereplők között.

A szociálpolitikának egyszerre kell szolgálnia a „szabadságot”, vagyis eszközöket és feltételeket biztosítva az egyéni képességek lehető legteljesebb kibontakozásához, és a biztonságot, egyrészt, a legalapvetőbb emberi szükségletek kielégítésében (pl. legyen fedél az ember feje felett, vagy legalább napi egyszeri meleg étel), másrészt, hogy krízishelyzet, nehézségek esetén a rászorult számíthasson segítségre.

A helyi szociálpolitikának fontos feladata az esélyegyenlőtlenségek mérséklése, valamint az ebből adódó társadalmi feszültségek (elszigetelődés, kirekesztettség) csökkentése, a szegénységben élők esélyeinek, önálló boldogulásának javítása.

A városnak olyan társadalmi, gazdasági kihívásokkal kell szembesülnie, amelyek kezelése kulcsfontosságú lehet a város versenyképessége, a lakók jövőbeni helyzete szempontjából.

A város lakosságára az elöregedés jellemző, csökken a születések száma, magas az elvándorlás. Növekszik a mélyszegénységben élők száma, egyre több az egyszülős család, a gyermekek, fiatalok egy része példakép, jövőkép nélkül kallódik. A foglalkoztatási szint alacsony, a munkanélküliek száma magas. Jellemző a város lakosságának egy része körében az össze-visszaköltözködés, növekszik az önkényes, jogcím nélküli lakáshasználók, az adósságot adósságra halmozók száma.

Salgótarján szociális problémáit, a városban tapasztalt helyzetet látva szükségessé vált egy olyan komplex szociálpolitikai koncepció kidolgozása, mely felölelve a teljes (0-99) lakónépességet átfogó helyzetelemzésre építve megoldási javaslatokkal szolgál a problémák kezelésére.

Elvi alapok meghatározása

Jövőkép

Salgótarján lakói számára a minőségi élet feltételeinek biztosítása, a város élhetőbbé tétele.

Alapelvek és értékek

A szociális ellátások biztosítása során mind a szolgáltatások működtetői, mind a szolgáltatást igénybevevők oldaláról a következő alapelveket és értékeket tartjuk fontosnak és követendőnek, melyeknek feltétlenül érvényesülniük kell a helyi szociálpolitikában.

Alapelvek:

- Jog az emberhez méltó életre és ennek elidegeníthetlenségére, állampolgári jogok tiszteletben tartása a szociális eljárások során is;
- A „szociális minimum” biztosítása mindenki számára;
- A szociális jogok érvényesítésének lehetősége;
- Középpontban a szociális segítségre szoruló ember, az egyének, a családok állnak;
- Mindennemű hátrányos megkülönböztetés, előítélet elutasítása;
- A szociális intézmények támogató szerepének hangsúlyozása;

- Az egyén, a családok védelme, a helyi társadalom zavartalan együttélése;
- A szociális rászorultság alapján adott támogatás érje el a rászorulókat, és kizárólag a rászorulókat;

Értékek:

- Szociális biztonság (ne fordulhasson elő, hogy a szükeget szenvedők ellátás nélkül maradjanak);
- Relatív biztonság (valamilyen „társadalmi kockázat” bekövetkezésekor az egyén vagy a család életszínvonala ne süllyedjen túlságosan nagyot);
- Az ellátások és szolgáltatások alapvetően a megbomlott szociális egyensúly korrekciójára hivatottak;
- Differenciáltság;
- Az ellátások, szolgáltatások „kliensközelisége”;
- Egyénre szóló ellátások;
- Esélyegyenlőség;
- Minőség a szolgáltatások nyújtásánál;
- Hatékonyság;
- Társadalmi integráció¹ erősítése

A koncepció feladata

Egyrésztől egy átfogó képet nyújtson a város, illetve annak lakóinak jelenlegi helyzetéről, problémáiról, másrészt olyan szociálpolitikai megoldási, fejlesztési javaslatokat kínáljon, melyek kedvezően befolyásolják a város lakosságának jövőjét. Mindezeket kívül világítsa rá a városban működő szociális ellátórendszer hiányosságaira, jelölje ki az irányokat egy, mindenki számára a minimális biztonságot jelentő szociális védőháló kialakításához, illetve biztosítsa információkat egyéb fejlesztési koncepciók, programok kidolgozásához és megvalósításához.

A koncepció célja

Salgótarján lakosainak jobb élethelyzetbe jutását segítő olyan szociális intézkedések, fejlesztések megfogalmazása, feladatok meghatározása, mely megoldást jelent arra, hogy valamilyen társadalmi kockázat bekövetkezésekor az egyén/a család életszínvonala ne süllyedjen túlságosan nagyot.

Olyan irányvonal meghatározása, mely hosszú távon célozza meg az itt élők szociális helyzetének, életkörülményeinek és életesélyeinek javítását, a hátrányos helyzetű gyermekek, családok felzárkózását, lakhatásuk megoldását, adósságfelhalmozásuk növekedésének megállítását, a foglalkoztatás növelését.

¹ A különböző társadalmi csoportok közötti egyenlőtlenségeket orvosló közösségképző erő

I. A SZOCIÁLIS ELLÁTÁS FONTOSABB SZAKMAI JOGSZABÁLYAI

- 1993. évi III. törvény – a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (Szt.)
- 1997. évi XXXI. törvény – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)
- 1997. évi CLIV. törvény – az egészségügyről
- 1998. évi XXVI. törvény – a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 1998. évi LXXXIV. törvény – a családok támogatásáról
- 2003. évi CXXV. törvény – az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2004. évi CXL törvény – a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2011. évi CLXXXIX. törvény – Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2011. évi CXCV. törvény – az államháztartásról
- 149/1997. (IX.10.) Korm.rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 235/1997. (XII.17.) Korm.rendelet – a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról
- 223/1998.(XII.30.) Korm.rendelet – a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról
- 141/2000. (VIII.9.) Korm.rendelet – a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól
- 12/2001. (I.31.) Korm.rendelet – a lakáscélú állami támogatásokról
- 62/2006.(III.27.) Korm.rendelet – egyes pénzbeli szociális ellátások elszámolásának szabályairól
- 63/2006.(III.27.) Korm.rendelet – a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól
- 226/2006. (XI.20.) Korm.rendelet – a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójáról és országos nyilvántartásáról
- 331/2006. (XII.23.) Korm.rendelet – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat-és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatósági szervezetéről és illetékességéről
- 287/2007. (X.31.) Korm.rendelet – a lakossági vezetékes gázfogyasztás és távhőfelhasználás szociális támogatásáról
- 328/2011.(XII.29.) Korm.rendelet – a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról
- 369/2013. (X.24.) Korm.rendelet – a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről
- 9/1999. (XI.24.) SzCsM rendelet- a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről
- 1/2000.(I.7.) SzCsM rendelet - a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 8/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelet – a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról
- 9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelet – a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról

II. DEMOGRÁFIAI HELYZET

2.1. Néességszám alakulása, népmozgalom, családok összetétele, nemzetiségi hovatartozás

2.1.1. Néességszám alakulása

Salgótarján népessége a 1980-as évektől fokozatosan csökken, 2001-től a csökkenés mértéke évente 1-2% százaléka az előző évi népességnek. Ez alól csak a 2007. év és a 2011. év volt kivétel. Az első esetben a nagymértékű népességfogyáshoz képest is megugró csökkenés Somoskőújfalu Salgótarjánból történő kiválásával (2006.10.01.) magyarázható.

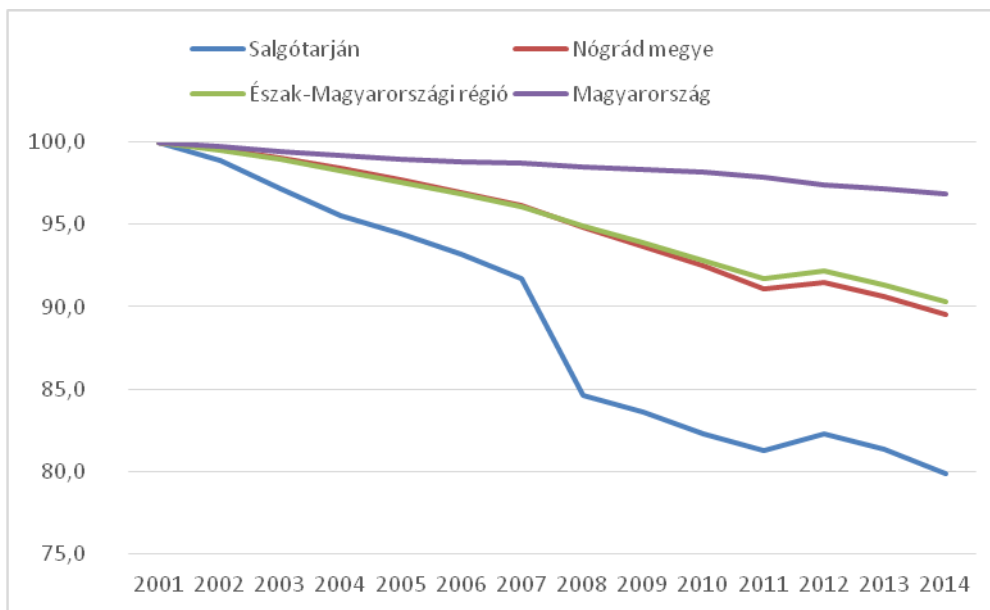
A 2010. és 2011. év között a lakónépesség számadatokban tapasztalható növekedése viszont inkább adminisztratív okoknak tudható be, hiszen ekkor korrigálta Központi Statisztikai Hivatal a korábbi 2001-es népszámlálás bázisán számított lakónépességi adatokat a 2011-es népszámlálás adataival.

2001 január 1. és 2014 január 1. között Salgótarján népessége 9.217 fővel, több mint 20%-kal csökkent. (Salgótarján népessége 2015.01.01-én 35.811 fő)

forrás: www.ksh.hu (12.31-ei adatok)

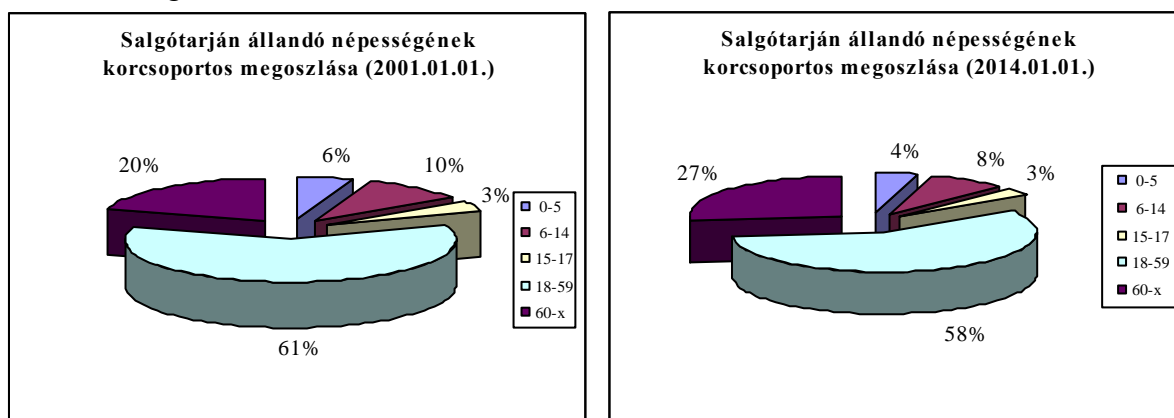
A csökkenés igen nagymértékű és jelentősen meghaladja, mind a megyei, mind a régiós, mind pedig az országos értékeket. Nógrád megye lakónépessége ezen időszak alatt csak 10,5%-kal, az Észak-Magyarországi régióé 9,7%-kal, Magyarországé pedig „csupán” 3,2%-kal csökkent.

forrás: www.ksh.hu

2.1.2. Népmozgalom

Salgótarján népességének drasztikus csökkenése egyaránt magyarázható természetes népmozgalmi folyamatokkal és a vándorlás magas mértékével. A város korösszetétele kedvezőtlenebb az országos és régiós átlagnál, de kismértékben még az amúgy igen rossznak mondható nógrádi értékeknél is.

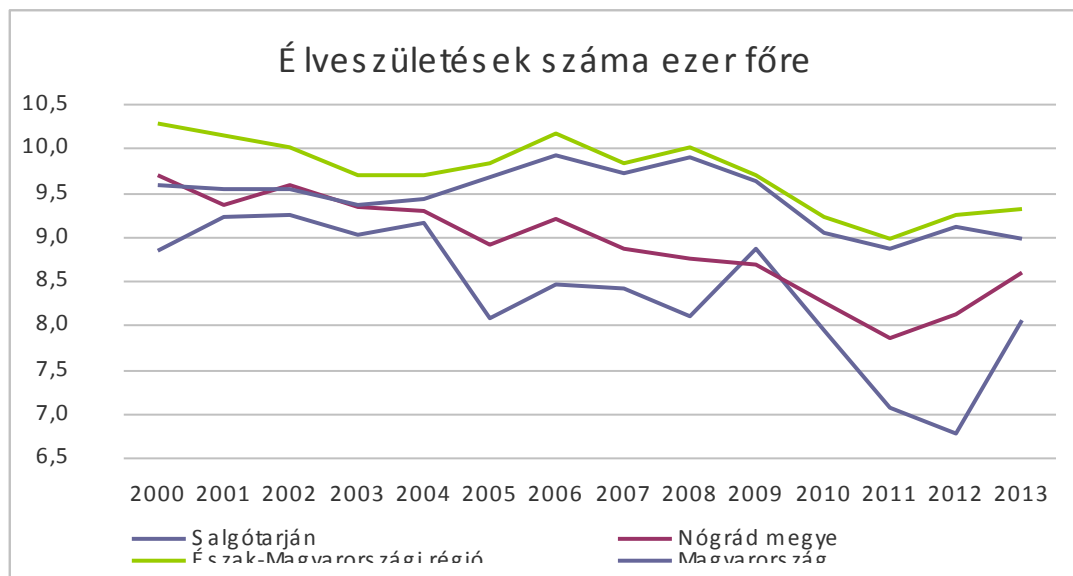
forrás: www.ksh.hu

Az állandó népességet² tekintve, míg 2001.01.01-én csak minden ötödik (20,1%) salgótarjáni polgár volt 60 év feletti, 2014. januárjában már több, mint minden negyedik (26,9%). Ezzel párhuzamosan a fiatalok aránya is jelentősen csökkent, a 18 év alattiaké 19,1-ről 15,6%-ra. Bár a magasabb területi egységekre is jellemző volt a fiatalok arányának csökkenése mellett az idősök növekedése, ennek mértéke valamivel kisebb volt. Az országban átlagosan a 18 éven aluliak aránya 0,6%-nál kisebb mértékben csökkent, az idősök arányának növekedése, pedig közel 3 %-kal maradt el a salgótarjáni értéktől.

² Állandó népesség: az adott területen lakóhellyel rendelkező személyek száma.

Lakónépesség: az adott területen lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

Részben eme kedvezőtlen korösszetételi adatok is magyarázzák az alacsony születési és magas halálozási mutatókat. Az élve születések száma a 2000-es évek eleji 400 feletti értékről 2013. év végére 294 főre csökkent, de igazán aggasztónak az ezer főre vetített élve születések számának csökkenése és az országos átlaghoz viszonyított alacsony mértéke tűnik.

forrás: www.ksh.hu

A diagramból jól látható, hogy a salgótarjáni értékek 2009. évet kivéve mindvégig nemcsak az amúgy sem magas országos és ezzel nagyjából hasonló észak –magyarországi régiós értékek alatt maradnak, de az ennél még alacsonyabb nógrádi értékeket sem érik el, előrevetítve ezzel a korösszetétel további romlását.

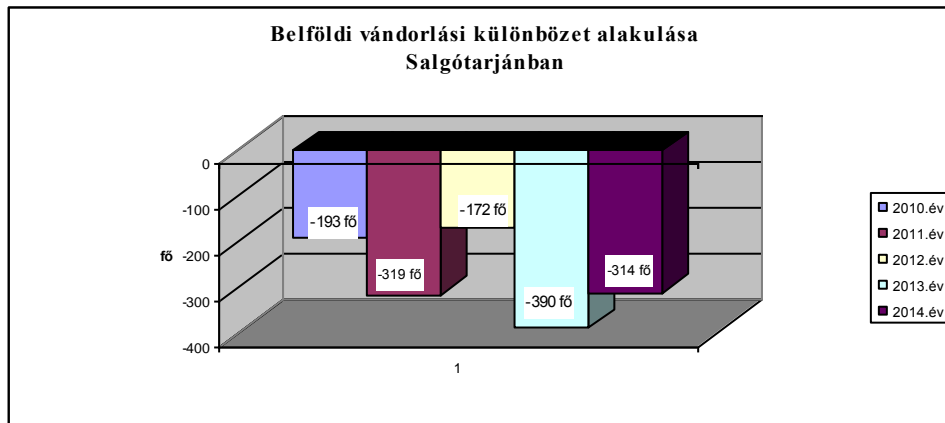
A halálozások száma a 2000- 2013. évek között 500-600 fő körül ingadozik. E szempontból kivételt 2007. év jelentette, amikor kiugróan magas, 836 fő volt az elhunytak száma. Ezek a halálozási számok, egy kicsit átlag feletti és egyre növekvő ezer főre vetített halálozási arányszámokat eredményeztek.

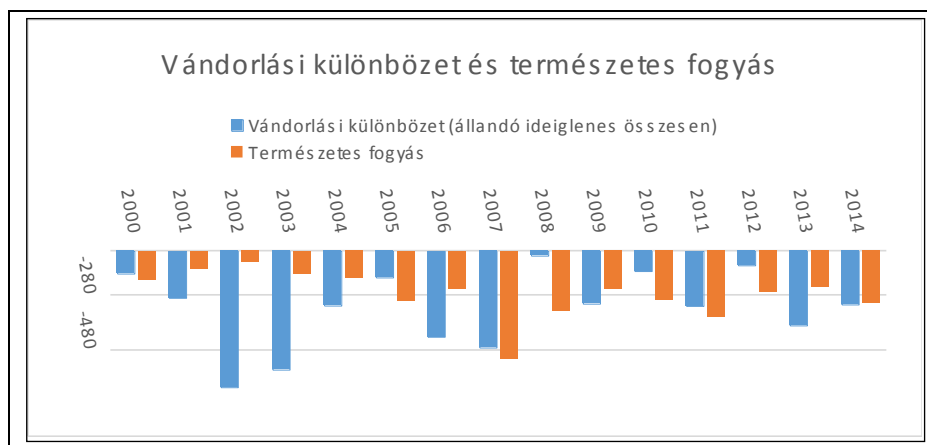
forrás: www.ksh.hu

A természetes fogyás mértéke Salgótarjában az országos átlagot meghaladó mértékű, és szerepe a város elnéptelenedésében egyre meghatározóbb. Míg a kétezres évek elején mutakozó népesség csökkenés csak átlagosan egyharmad része volt betudható a születéseknél magasabb halálozási számoknak, 2012-ben már a természetes fogyás „felelt” a csökkenés

kétharmadaért, úgy hogy mindeközben a vándorlási különbözet nem csökkent számottevően (2001-ben: -290 fő, 2012-ben -172 fő)

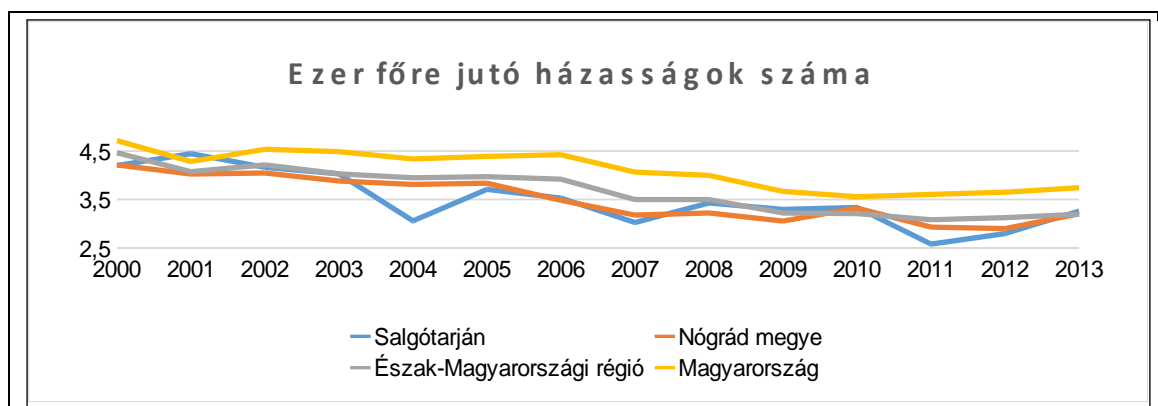
forrás: www.ksh.hu (saját készítésű ábra)

forrás: www.ksh.hu

2.1.3. Családok összetétele

A házasságok száma az országos tendenciákkal egyező mértékben, Salgótarjánban is csökkent az elmúlt 15 évben. Az ezer főre vetített házasságok száma évről évre alig tért el a megyei és régiós értékektől, de kismértékben alatta marad az országos átlagnak. Míg 2000-ben 200 körüli házasság kötött a városban, mára ennek száma alig haladja a százat.

forrás: www.ksh.hu

Mindeközben a válások számában is tapasztalható némi csökkenés, de ennek mértéke valamelyest kisebb. Másfél évtized alatt megközelítőleg 150-ről 100-ra csökkent. Az ezer főre vetített válások száma azonban mindvégig a nagyjából megegyező nógrádi, régiós és országos értékek felett maradt.

A családok számára és összetételére vonatkozóan jelenleg csak a 2001-es és a 2011-es népszámlálási adatokra támaszkodhatunk.

	családok 2011.		családban élők 2011.	
	száma	2001.%-ában	száma	2001.%-ában
Salgótarján	10338	83,8	28232	81,4
Nógrád megye	55767	88,3	159804	87,6

forrás: www.ksh.hu (saját készítésű tábla)

Összességében - Nógrád megyére és Salgótarjánra vonatkozóan is - mind a családok, mind a családban élő személyek száma csökkent. Salgótarjánban a családok száma 16,2 %-al, a családban élők száma 18,6 %-al volt kevesebb 2011-ben, mint 2001-ben.

A 2011-es népszámlálási adatok szerint Salgótarjánban a gyermekes családok közel 40 %-a (38,9%) egyszülős család szemben a megyei szinten mért közel 30%-os (29,9%) adattal.

Terület	Egy szülő gyermekkel					Családok száma		
	1	2	3–	együtt	ebből: apa gyermekkel	gyermekkel	gyermek nélkül	összesen
Salgótarján	1 759	677	165	2 601	289	6 680	3 658	10 338
Salgótarjáni járás	2 660	1 030	294	3 984	484	11 585	6 245	17 830
Megye összesen	7 192	2 812	901	10 905	1 442	36 439	19 328	55 767

forrás: www.ksh.hu (saját készítésű tábla)

A párkapcsolaton alapuló családok számának csökkenése mellett emelkedett az egyszülős családok száma és aránya. 2011-ben 10,9 ezer egyszülős család élt a megyében, 15 %-al több mint tíz évvel korábban.

	Házaspár és élettársi kapcsolat		Egy szülő gyermekkel		Családok száma	
	2001.	2011.	2001.	2011.	2001.	2011.
Salgótarján	10758	7737	2289	2601	13047	10338
Nógrád megye	53656	44862	9467	10905	63123	55767

forrás: www.ksh.hu (saját készítésű tábla)

2.1.4. Roma népesség

A roma etnikumhoz tartozók létszámát igen nehéz megbecsülni, ezzel kapcsolatban csak a népszámlálási adatokra támaszkodhatunk. A nemzetiségi hovatartozást meghatározó kérdések az ún. szenzitív adatok közé tartoznak.

A KSH népszámlálási adatgyűjtése folyamán az etnikai hovatartozással kapcsolatos kérdéseikre a megkérdezettek szabadon dönthettek arról, válaszolnak-e.

	2001.			2011.		
	roma	össznép.	mutató	roma	össznép.	mutató
Salgótarján	1124	44964	2,5%	1980*	37262	5,3%
Nógrád megye	9950	220261	4,5%	15489	202427	7,6%
Ország össz.	189984	10198315	2 %	308957	9937628	3,1%

*a 2011-es népszámlálásnál 5363 fő nem kívánt válaszolni erre a kérdésre.

forrás: www.ksh.hu (saját készítésű tábla)

A népszámlálás során a nemzetiségi hovatartozás szempontjából minden összeírt személyt, anyanyelvre való tekintet nélkül, olyan nemzetiségüként vesznek számba, amelyhez tartozónak minden befolyásolástól mentesen vallotta magát.

A 2001. évi népszámlálási adatokhoz képest a magukat roma nemzetiséghez tartozónak vallók száma Nógrád megyében 56 %-al, Salgótarjánban 76 %-al emelkedett, így ezen kisebbség aránya a hivatalos statisztikai adatok szerint a megyében 7,5 %, Salgótarjánban 5,3% volt, míg Észak-Magyarország népességének 7,6 %-a vallotta roma nemzetiségűnek magát. Ez az arány meghaladta a többi régiós és az országos értékeket is.³

Ezek a valós számoktól vélhetően alacsonyabb százalékos arányok valószínűleg annak köszönhetőek, hogy – a széleskörű tájékoztatás ellenére – a romák nem szívesen vallják magukat hivatalosan romának, még mindig tartanak attól, hogy esetlegesen ennek a nyilatkozatnak hátrányos következményei lehetnek rájuk nézve.

Mindezt tükrözi a regisztrált álláskeresők nemzetiségi hovatartozás tekintetében tett önkéntes nyilatkozata is.

2015. 03.20-ai összesített adatok alapján a 3561 fő salgótarjáni álláskereső közül 90 fő vallotta magát romának, 281 fő nem kívánt nyilatkozni, 258 kérdőív kitöltetlen maradt.

A közfoglalkoztatottak közül 2015. márciusában az 1023 főből 40 fő nyilatkozta, hogy roma nemzetiségű, 80 fő nem nyilatkozott, 80 nem töltötte ki a kérdőívet⁴

Valamilyen attitűdformáló, bizalomépítő információs tevékenységgel ösztönözni kellene a roma népeket nemzetiségi hovatartozásuk felvállalására, természetesen továbbra is önkéntes nyilatkozat útján, de pontosítani volna szükséges az eddig feltárt adatokat.

³ forrás: KSH: 2011.évi népszámlálás, Miskolc, 2013.

⁴ Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály adatai

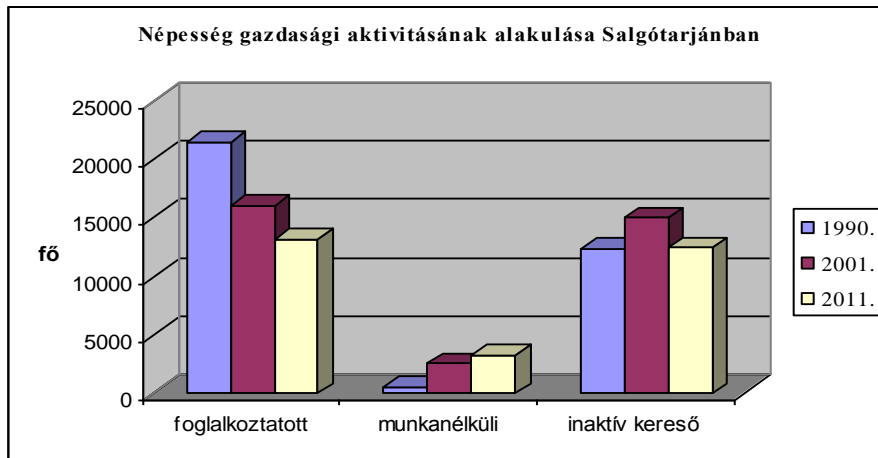
III. GAZDASÁGI HELYZET

3.1. Gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, munkaerőpiac, munkanélküliség, keresetek, adózók

3.1.1. Gazdasági aktivitás

A teljes népesség településszintű gazdasági aktivitásáról a KSH tízévenkénti népszámlálási cenzusaiból állnak rendelkezésünkre adatok. Az elmúlt évtizedek változásai Salgótarján népességének gazdasági aktivitását igen kedvezőtlenül érintették. Míg a rendszerváltást megelőző 1980-as népszámlálás adatai szerint a városban a foglalkoztatottak aránya nem csak a megyei és a régiós, de az országos értékeket is meghaladta, 1990-ben bár már érezhető volt a hanyatlás, a foglalkoztatási mutatók még mindig igen kedvezőnek voltak mondhatók országos viszonylatban nézve. A teljes népességre vetített 44,8 %-os foglalkoztatási rátához az akkori népszámlálás adatai szerint csupán 1,1 %-os munkanélküliség társult. (szintén a teljes népességre vetítve). 2001-ben bár a foglalkoztatottság még mindig az országos átlag felett volt pár tizeddel és a munkanélküliségi mutató is kedvezőbb volt az országos átlagnál, az elmúlt évtized adataihoz képest igen nagy volt a visszaesés. Ekkor a város lakosságának már csak alig több mint 1/3-a (35,7 %) volt foglalkoztatott. Jelentősen megnőtt viszont az inaktív keresők (a felvétel időpontjában kereső tevékenységet nem folytattak, de keresettel, jövedelemmel rendelkeztek, pl. gyesen lévők, nyugdíjasok, stb.) aránya, az a 1990-es 25,9 % értékről 33,3 %-ra.

A 2000-es évek első évtizedében a kedvezőtlen folyamatok tovább folytatódtak, bár ütemük kissé szelídült. A teljes népességre vetített foglalkoztatotti arány tovább csökkent, a munkanélküliek aránya nőtt.

forrás: TEIR-KSH népszámlálási adatok

2001. és 2011. között bár az ország megyei jogú városainak összességében 10 ezer fővel nőtt a foglalkoztatottjainak száma, Salgótarjánnak 18 %-kal – a megyei jogú városok közül legnagyobb mértékben – csökkent.

Jelentősen 28 %-kal nőtt viszont a munkanélküliek száma, ami így itt elérte a gazdaságilag aktív népességre vetített 20 %-ot, szemben az összes hasonló státuszú város 11 %-os átlagával⁵

Jól jelzi a városban zajló kedvezőtlen demográfiai folyamatokat, hogy a három évtized alatt a népességben belül az eltartottak aránya fokozatosan, egyenletesen csökkent.

⁵ www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/veszpremmjv11.pdf

A legutóbbi népszámlálás óta eltelt időszak népességen belüli gazdasági aktivitásáról csak megyei szinten állnak rendelkezésre adatok a KSH a magánháztartásokra kiterjedő reprezentatív munkaerő felmérés felvétel adataiból, amely a 15-74 éves személyek gazdasági aktivitásáról nyújt információt. Ezen adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a korábbi évtizedek kedvezőtlen folyamatai megfordulni látszanak és mind országos, régiós és megyei szinten nőni kezdett a foglalkoztatottság. Nógrád megyében a folyamat 2013.I.negyedévéől látszik kissé felgyorsulni, így 2015. II. negyedévére a 15-74 éves korosztály gazdasági aktivitása már eléri és kis mértékben meg is haladja a régiós átlagot és jelentősen megközelíti az országos értékeket is.

3.1.2. Foglalkoztatás

A városban a 2011-es népszámlálás adatai szerint 13.104 fő foglalkoztatott (teljes munkaidőben: 8526 fő) volt, ami a népesség arányának 35,2 % tette ki. Az 1980 óta népszámlálásról-népszámlálásra a foglalkoztatottak száma folyamatosan a népességfogyás ütemét meghaladó mértékben csökken. 2001-hez viszonyítva a legutóbbi census idején megközelítőleg 3000 fővel dolgoznak kevesebben Salgótarjánban.

Salgótarján

Népszáml. ideje	foglalkoztatott	mutatószám
1980	23946	48,30%
1990	21403	44,80%
2001	16049	35,70%
2011	13104	35,20%

forrás: www.ksh.hu – saját készítésű tábla

Az alkalmazásban állók között a nemek szerinti megoszlás közel azonos. Míg 1980-ban a foglalkoztatottak 53,8%-a volt férfi, 2011-ben már csak 51%-a, ami 2,3%-kal alacsonyabb, mint az országos átlag. Mind a régiós, megyei és járási összehasonlításban is Salgótarjánban a legkisebb a nemek közötti foglalkoztatottsági különbség.

A város életében egykor meghatározó szerepet játszó ipari szektor mára meglehetősen sokat veszített jelentőségéből, ami az iparban foglalkoztatottak arányszámában is jól megmutatkozik. 2011-ben a teljes munkaidőben foglalkoztatottaknak már csak kicsit több mint negyede (27,2%) dolgozott az ipar területén. Az agrárágazat foglalkoztatásban betöltött szerepe igen csekély, hasonlóan más megyei jogú városokéhoz. A főállásban foglalkoztatottak száma 100 fő alatti.

Jelentős volt viszont a tercier szektor foglalkoztatási súlya. A szolgáltatói szektorban dolgozók részaránya meghaladta a 70%-ot. Ezek közül is a legjelentősebbek a meghatározóan állam által működtetett területek voltak. Salgótarján összes, teljes munkaidőben dolgozójának 40%- az közigazgatás, oktatás és egészségügy területén ált alkalmazásban.

Salgótarjánban lakó munkavállalók közül nem volt túl magas a más településre ingázó munkavállalók aránya. A város foglalkoztatottainak 82%-a dolgozott helyben és 18%-uk járt el más településre dolgozni. Szemben az országos kétharmad egyharmados megoszlással. Jól jelzi azonban a helyi munkaerőpiac beszűkülését, hogy 2001-ben az ingázók aránya a városban még csak 12% volt.

A Salgótarjánban foglalkoztatottak összes munkavállaló száma 2011-ben mintegy 3100 fővel haladta meg a városban lakó foglalkoztatottak számát. A 16.203 városi munkahelyre kicsit több mint 5600-an más településekről jártak be dolgozni. A bejárók száma 2001-ben is megközelítőleg akkora volt, de a helyben rendelkezésre álló munkahelyek száma 3500-al több 19.700. A Salgótarjánban foglalkoztatottak számának csökkenése – a városi munkahelyek megszűnése- tehát leginkább a helyi munkaerőt érintette kedvezőtlenül.

3.1.3. Munkaerőpiac

Salgótarján és környéke területén összpontosul a megyei munkáltatók többsége, az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma a KSH adatai szerint 47 db, ami megyei viszonylatban a legmagasabb értéknek számít. Ezer főnél több dolgozót csupán egy munkáltató foglalkoztat, míg 100 fő feletti létszámmal több vállalkozás végzi tevékenységét.

A Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara vállalkozások önbevallására épülő nyilvántartása (2015.09.30.) szerint 1391 vállalkozás működik salgótarjáni székhellyel.

salgótarjáni székhelyű vállalkozások							
fogl.statistikai létszám (fő, tól-ig)	mikró (db)		kis (db)		közép (db)	nagyvállalat (db)	egyéb (db)
	egyéni	társas	egyéni	társas	társas	társas	egyéni
1	647	215	9	3	2	0	98
2-10	66	297	3	16	1	2	1
11-50	0	3	2	16	2	2	0
51-250	0	0	0	1	3	0	0
250-	0	0	0	0	0	2	0
összesen	713	512	14	36	8	6	99

forrás: Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

A gazdasági élet szereplői lassan éledeznek, kisebb nagyobb fejlesztésekkel növelik a foglalkoztatottságot, miközben nagyobb létszámot érintő, csoportosnak minősülő létszámleépítést az utóbbi években nem jeleztek a vállalkozások. 2014 elején egyedül a Salgótarjáni Acélárugyár Zrt. került több mint 100 főjével csődeljárás után felszámolás alá.

A megye négy ipari parkja közül a salgótarjáni rendelkezik a legtöbb betelepült vállalkozással. A város déli kapujában lévő foglalkoztatási központban működő cégek tevékenységi köre szerteágazó: ülóbútorgyártás, nyomdagépgyártás, járműelektronika gyártás, elektromotorgyártás, hangszóró-gyártás, precíziós műanyag fröccsöntés, kipufogódob gyártás, síkúveg-feldolgozás, élelmiszer- és építőanyag nagykereskedelem stb., de autószalon és szerviz is megtalálható közöttük.

Salgótarján legjelentősebb foglalkoztatói - Palóc Nagykereskedelmi Kft (1321 fő⁶), Wamsler SE Rt (698 fő), KMKK Középkélet-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. Salgótarjáni Területi Igazgatóság (korábban Nógrád Volán Zrt.), Salgglas Üvegipari Zrt (383 fő), Magyarországi Hangszórógyártó Kft, Mitsuba Kft. (294 fő), Sínia Bútorgyártó Kft. (255 fő) - évek óta biztos megélhetést nyújtanak nem csak a helyi, hanem a térség településein élő több ezer főnek. Helyzetük stabil, az utóbbi időszakban közülük többen nagyobb fejlesztésbe, létszám bővítésbe kezdtek.

A megyeszékhely munkaerőpiaci helyzete folyamatosan kedvezőtlenebb a megyei, illetve az országos átlagnál. Salgótarjánban a munkavállalási korú népesség 13,8%-a számít munkanélkülinek, ami az országos átlag (6,7%) kétszeresét meghaladó értéket jelent ⁷.

⁶ <http://ceginformacio.creditreform.hu/cr9310001923> (2015.10.06-ai adatok)

⁷ Tájékoztató Nógrád megye és Salgótarján munkaerőpiacáról, Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály: 2015. május.

3.1.4. Munkanélküliség

A munkanélküliség a város egyik – talán – a legnagyobb problémája. A nyilvántartott álláskeresők (regisztrált munkanélküliek – kifejezést a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) 2005.novemberétől nem használja) száma a 2008-as válságot követően a városban jelentősen megnőtt.

A KSH éves adatai szerint míg a nyilvántartott álláskeresők száma 2008.12.20-án 3374 fő volt, ez a szám 2009.12.20-án 4166-ra gyarapodott. A munkanélküliség Salgótarjában a csúcspontját 2010-ben érte el, majd innentől kezdve, összhangban az országos trendekkel, jelentős csökkenés figyelhető meg a regisztrált munkanélküliek számában, még ha a szezonális ingadozások kissé árnyalják is a képet. (2012.I. negyedévében pl. a korábbi évek értékeit meghaladóan, kiugróan magas volt a szám).

Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása

Terület	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Salgótarján	3374	4166	4189	3815	4207	2693
Nógrád megye	17141	20364	19523	18890	20250	11608
Magyarország	477351	604576	591278	552308	569261	414273

forrás: TEIR NMH

A salgótarjáni álláskeresők éves átlagos létszáma 2010 -2014. között 4148 főről 3124 főre csökkent. A legintenzívebb létszámfogyás tavaly valósult meg, amit döntően a képzéssel kombinált téli átmeneti közfoglalkoztatás segített elő. 2015. I. negyedév adatai alapján ez a kedvező tendencia idén kissé megtorpant, de továbbra is számottevő a csökkenés a korábbi évekhez képest.

A városban, 2015. márciusában a munkavállalási korú népesség 13,8 %-a számít munkanélkülinek, ami az országos átlag (6,7 %) kétszeresét meghaladó értéket jelent⁸

A regisztrált álláskeresők iskolai végzettségi szintje a megyeszékhelyen kicsivel magasabb, mint Nógrád megyében, de valamivel rosszabb, mint az országos átlag. 2015. első negyedéves adatok szerint 8 általános vagy annál alacsonyabb végzettségűek aránya 46,6 %. Szakiskolai vagy szakmunkás végzettsége 21,7 %-nak volt. Érettségivel 28,3 %, diplomával 3,5 % rendelkezett.

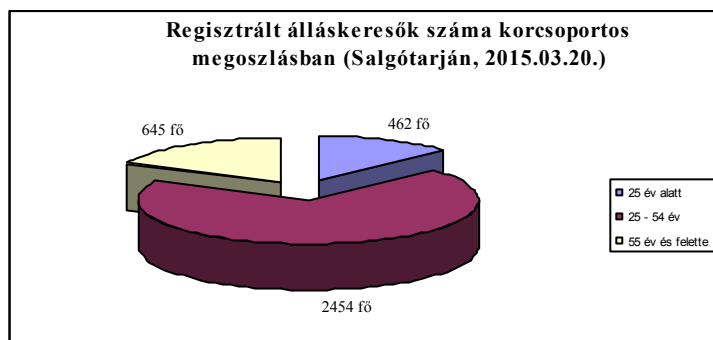
Regisztrált álláskeresők száma iskolai végzettség szerint

Regisztrált álláskeresők száma 2015.03.20.	ált. iskolai végz. nélkül	általános iskola	szakiskola	szakmunkásképző	gimnázium	szakközépiskola	technikum	főiskola	egyetem	összesen
SALGÓTARJÁN	185	1476	85	686	330	594	82	88	35	3561
	46,6%		21,7%			28,3%		3,5%		

forrás: Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály (saját készítésű ábra)

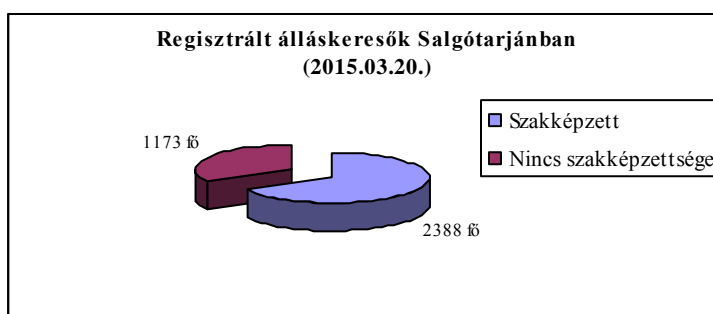
A munkanélküliek közel ötöde (18%), 55 évnél idősebb volt, míg a 25 évnél fiatalabbak aránya csak 13 %-ot tett ki.

⁸Tájékoztató Nógrád megye és Salgótarján munkaerőpiacáról – Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály – 2015. május

forrás: Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály (saját készítésű diagram)

A férfiak aránya 2001. óta minden évben magasabb, mint a nőké. 2015.03.20-ai adatok szerint 1909 fő férfi és 1652 fő nő álláskereső. Szakképzettséggel 2.388 fő, azaz az álláskeresők 67,1 %-a rendelkezett.

forrás: Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály (saját készítésű diagram)

2015. 03.20-án a munkanélküliek 11,9 %. –ának már több mint 180 napja, 18,9 %-ának több mint egy éve nem volt állása. Az álláskeresők közül álláskeresési segélyben, járadékban 568 fő, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban 1502 fő részesült, 1473 (41,4%) fő ellátás nélküli volt.

2015. I. félévének végén a regisztrált álláskeresők közül Salgótarjánban 247 fő nyilatkozta, hogy egészségi problémái vannak ⁹

A megváltozott munkaképességű személyek ellátása a rehabilitációs hatóság komplex minősítése keretében megállapított rehabilitációs javaslattól függően lehet:

- rehabilitációs ellátás (az egészségi állapot 60%, vagy annál kisebb mértékű és a foglalkoztató hatóság tekintetében az igénylő rehabilitálható), vagy
- rokkantsági ellátás (az egészségi állapot 60%, vagy annál kisebb mértékű és a rehabilitáció nem javasolt).

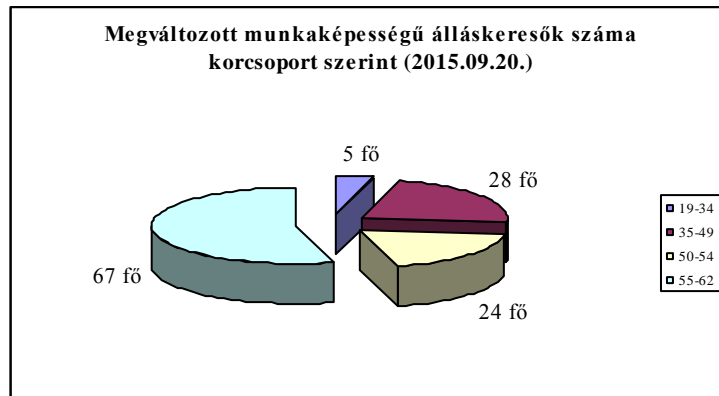
A rehabilitációs ellátásban részesülők számára a jogszabály együttműködési kötelezettséget ír elő.

A Nógrád Megyei Kormányhivatal első fokú rehabilitációs hatóságának nyilvántartása szerint a salgótarjáni lakóhelyű, rehabilitációs ellátásban részesülő, együttműködésre kötelezett megváltozott munkaképességű személyek száma 2015. szeptember hónapban összesen 202 fő. Ebből 125 fő 25-54 éves korosztályhoz tartozik, 77 fő 55 év feletti.

A rehabilitációs ellátásra nem jogosult állás nélküli személyek a járási hivataloknál kérhetik regisztrálásukat, ahogy mindenki más.

⁹ Nógrád Megyei Kormányhivatal: Tájékoztató Nógrád megye munkaerő-piaci folyamatairól 2015. I.félév

Salgótarjánban 2015.09. hónapban 124 fő olyan - rehabilitációs ellátásban nem részesülő - személy szerepelt a járási hivatalok nyilvántartásaiban, akik valamilyen mértékű egészségkárosodással élnek.

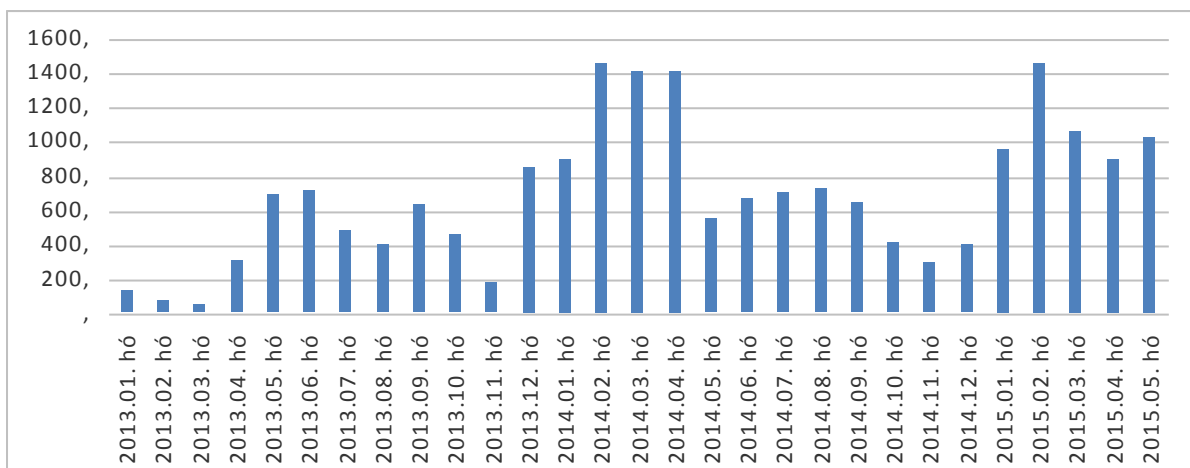
forrás: Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály (saját készítésű diagram)

A megváltozott munkaképességű személyek közül 58 férfi, 84 nő, 68 %-uk 50 éven felüli.

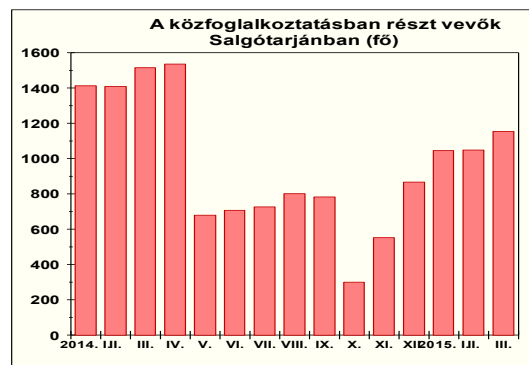
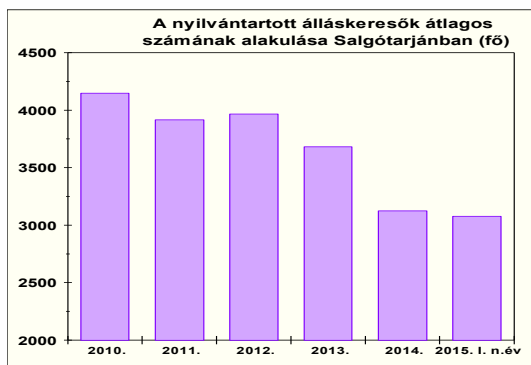
Salgótarjánban és környékén meghatározó szerepe van a közfoglalkoztatásnak, hiszen az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliségi mutatóval bíró térségben elengedhetetlen az önkormányzatok szerepvállalása a foglalkoztatás terén. Ennek is köszönhető, hogy a legtöbb ügyfél évek óta a megyeszékhelyen és térségében jut munkához.

A munkanélküliek számának havi, negyedéves alakulásában a szezonális hatásokon túl ezért nagy szerepe van a közfoglalkoztatottak számának folyamatosan változó pillanatnyi alakulásának is.

Közfoglalkoztatottak számának alakulása Salgótarjánban 2013-2015 között (fő)

forrás: Nógrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály (saját készítésű diagram)

forrás: Tájékoztató Nógrád megye és Salgótarján munkaerőpiacáról. Nógrád Megyei Kormányhivatal 2015.)

A különféle programokban 2014-ben 2300 főt meghaladóan vettek részt, 15%-kal többen, mint 2013-ban. 2015 első hónapjaiban több mint ezer fő foglalkoztatása, illetve képzése valósult meg. Mindez jelentősen segítette/segíti a hátrányos helyzetű álláskeresők munkához, jövedelemhez, továbbá szakképesítéshez jutását¹⁰

Salgótarján			
	közf. részt vevők havi átlagos létszáma		
közfoglalkoztatásban részt vevők	2013.év	2014.év	2015.01-06.hó
hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás	130	545	738
országos közfoglalkozt. program	66	95	112
járási startmunka mintaprogram	215	168	232
Mindösszesen	411	808	1082

forrás: <http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/>

3.1.5. Keretek, adózók

A salgótarjáni alkalmazásban állók átlagkeresete elmarad az országos átlagtól, de valamivel magasabb, mint a nógrádi átlag. 2010-hez képest a városi bérszínvonalban mutatkozó lemaradás még valamelyest nőtt is és az országos nettó átlagkeresethez viszonyított 89,1%-ról 85,7%-ra csökkent.

Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresetének¹¹ és az országos átlagjövedelemhez viszonyított arányának alakulása 2010 és 2013 között.

Település	2010. év		2011. év		2012. év		2013. év	
	Ft	%	Ft	%	Ft	%	Ft	%
Salgótarján	118344	89,1	123025	87,7	123911	85,5	128702	85,7
Nógrád megye	110793	83,4	115181	82,1	117008	80,8	117722	78,4
Ország	132825	100	140332	100	144874	100	150100	100

forrás: KSH Területi Statisztikai Évkönyvek illetve Nógrád megye Statisztikai Évkönyvek

A meglehetősen alacsony városi kereteket jól jelzi az is, hogy 2011-ben a Budapest nélkül számított bruttó átlagkeresetnél (vidéki átlag) a megyei jogú városok közül csak

¹⁰ Tájékoztató Nógrád megye és Salgótarján munkaerőpiacáról. Nógrád Megyei Kormányhivatal 2015.

¹¹ A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, valamennyi költségvetési szerv és költségvetési rend szerint gazdálkodó szerv, valamint a kijelölt nonprofit szervezetek adata

Salgótarjánban és Hódmezővásárhelyen volt alacsonyabb az átlagkereset.¹² Míg a megyei jogú városok átlaga ezt az értéket 24 ezer Ft-tal haladta meg, Salgótarján 2 ezer Ft-tal múlta alul.

Az egyes jelentősebb foglalkoztatotti aránnyal bíró gazdasági ágakat tekintve elmondhatjuk, hogy a városi átlagbérekben a nagyobb lemaradás inkább a piaci szektorokra jellemző, míg a zömében állami foglalkoztatottakkal bíró ágazatok átlagkeresetei az országos érték közelében alakulnak. 2011-es bruttó bérek tekintetében az ipar és ezen belül a feldolgozó ipar városi keresetei csak 72%-át tették ki az országos átlagnak. De jelentősen alacsonyabb volt a kereskedelemben (74%) illetve a szállítás-raktározásban (81%) foglalkoztatottak bére is. Ezzel szemben a közigazgatás, oktatás, egészségügy tekintetében az ágazati bérek az országos átlag körül alakultak.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal adatai alapján a városban a személyi jövedelemadó bevallást beadók száma 2008 és 2012 között fokozatosan, a népesség fogyás ütemét meghaladó mértékben csökkent így a 2008-as adóévben a száz lakosra jutó 43,3%-os adófizetői arány 2012-re 41,3%-ra csökkent. 2013-ban mind számosságában és ennek következtében arányában is növekedés figyelhető meg. A száz lakosra jutó 43,1 adózó alig marad el az országos átlagtól (43,9). A salgótarjáni értékek minden évben kicsit a járási, megyei és régiós átlagérték felett voltak.

100 lakosra jutó adózók száma (%)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Salgótarján	43,3	42,7	42,3	41,5	41,3	43,1
Salgótarjáni járás	40,8	41,0	41,0	40,2	39,6	42,1
Nógrád megye	41,7	41,7	42,0	41,5	40,8	43,0
Észak-Magyarország	40,4	40,5	41,0	40,9	41,0	42,4
Magyarország	44,1	43,2	43,5	43,4	43,5	43,9

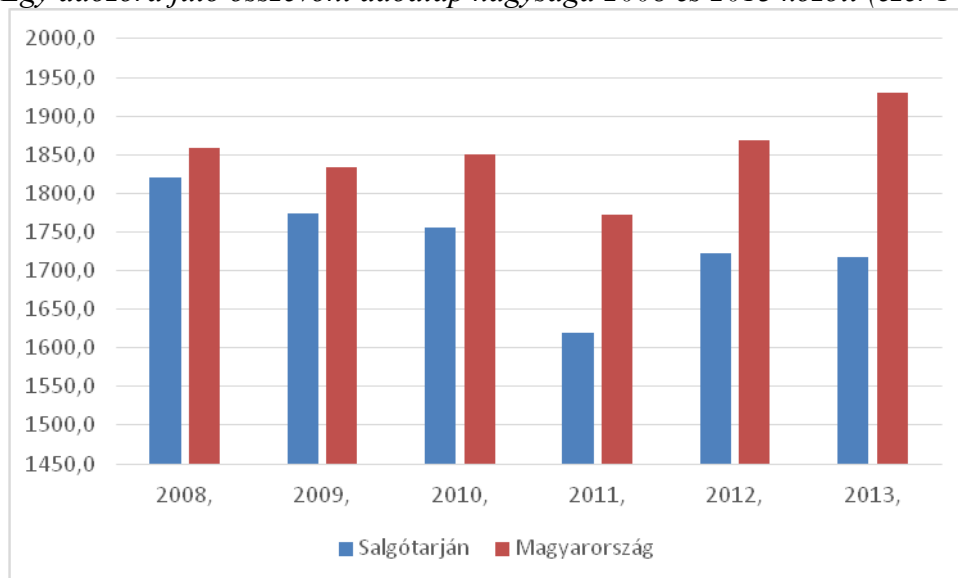
forrás: TEIR NAV

Ha adózók arányában nem is, de az egy adófizetőre jutó összevont adóalap nagyságában jelentős az eltérés a város és az országos átlagérték között. 2013-ban ez az érték Salgótarjánban 200 e Ft-tal volt kevesebb, úgy hogy a válság kezdetének évében, 2008-ban a különbség csupán 40 ezer Ft volt.

Salgótarjánban 2008- 2011 között nominálisan is jelentősen csökkent az átlagos adóalap összege (200e Ft-tal), míg országosan csak 2010 és 2011 között volt egy jelentősebb, de 100 ezer Ft-ot el nem érő visszaesés. Az ezt követő két évben a magyarországi átlag folyamatosan nőtt, amivel csak első évben tudott valamelyest lépést tartani a város, így lemaradás a vizsgált 6 év viszonylatában a legnagyobbra nőtt. Ez a hátrány annak fényében igazán szembeütköző, hogy a megyei jogú városok átlagértéke még az országos átlagnál is magasabb. (2011-ben megközelítőleg 70 ezer Ft-tal), 2013-ban Salgótarjánban az egy adózóra jutó összevont adóalap nagysága 100 ezer Ft-tal volt alacsonyabb az öt évvel azelőtti értéknek.

¹² KSH. Megyei jogú városok 2013.08.07. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/veszpremmjv11.pdf>

Egy adózóra jutó összevont adóalap nagysága 2008 és 2013 között (ezer Ft)

forrás: TEIR NAV

Nem csak az adóalap nagyságának csökkenése, de az adózási rendszerében történt jelentős változásoknak is köszönhetően, a város polgárai által fizetett összes személyi jövedelemadó összege is megcsappant. 2013-ra nominálisan a 2008-as érték csaknem kétharmadára (69,5%-ra) csökkent, úgy, hogy az országban fizetett adó ezzel szemben ennél kisebb mértékben esett vissza, a korábbi háromnegyede lett (74,8%).

A salgótarjánihoz mérhető visszaesés sem a járás, sem a megye és sem a régió adataiban nem mutatkozik, sőt ezen térségekben a csökkenés még az országos szintet sem érte el.

3.1.5.1. Inaktív keresők

Az inaktív keresők aránya 2001 és 2011 között szemben az országos 3,5%-os csökkenéssel a városban semmit sem változott. A 33%-os arány a megyei jogú városok között a legmagasabb 2%-kal több, mint a sorban következő Békéscsabáé, és 5%-kal magasabb, mint a szomszédos megyeszékhely Egeré.

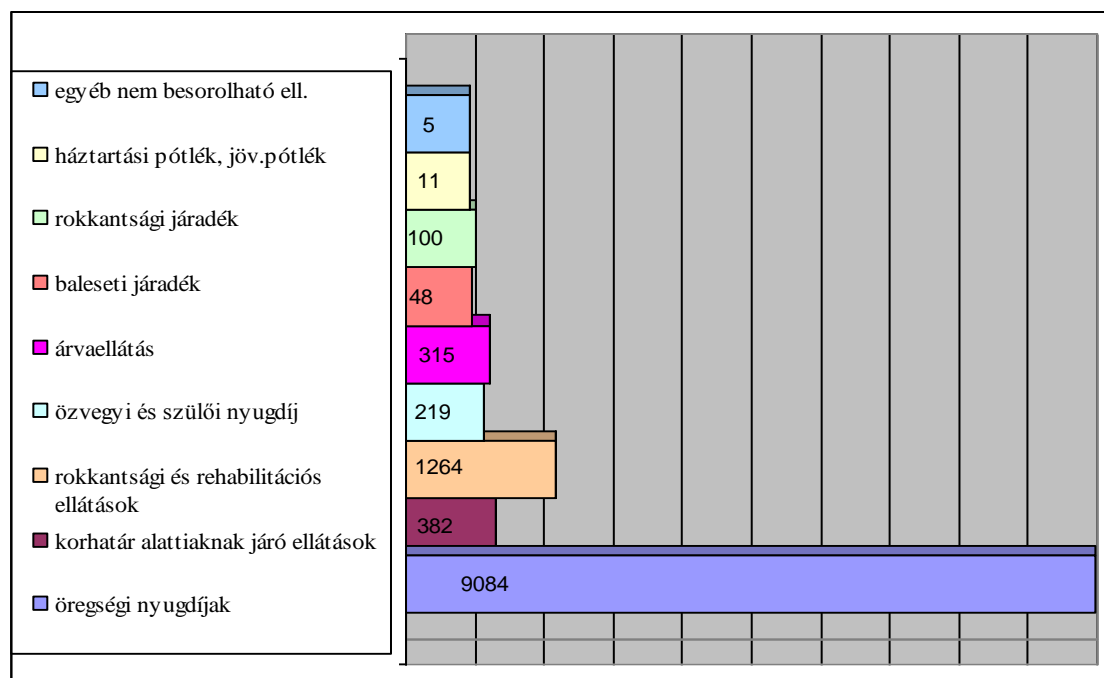
A 2011. évi census adatai szerint az inaktív keresők legnagyobb hányada (74%) a javarészt nyugdíjas korú 60 év felettiek tették ki. Ebben a korosztályban a lakónépesség 93,1% volt inaktív kereső, ami valamivel több, mint az országos átlag (91,6%).

Az inaktívak másik népesebb csoportját az 50-59 évesek alkotják, de arányuk az összes inaktív között már jóval kisebb, csak 12 %. A város ezen nyugdíjas kor előtt álló 50-59 éves korosztályának így egynegyede tartozik ebbe a csoportba. A 30 évnél fiatalabbak között az inaktív kereső aránya csupán 4 % volt.

3.1.5.2. Nyugdíjszerű ellátások

Az inaktív keresők legnépesebb csoportját a nyugdíjszerű ellátásban részesülők alkotják. Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma 2015. januárjában 11. 428 fő volt, akik közel négyötöde (9084 fő) öregségi nyugdíjas. A második jelentősebb csoportot a rokkantsági és rehabilitációs ellátásokban részesülők alkották (1264 fő).

Nyugdíjszerű ellátásban részesülők megoszlása 2015. január 1.-én Salgótarjánban az ellátás típusa szerint (fő).

forrás: Közgazdasági és Nyugdíjkezelési Főosztály

Az öregségi nyugdíjasok csaknem kétharmada (63,8%) nő. Ez az arány pár százalékkal magasabb, mint az országos átlag. A rokkantsági rehabilitációs ellátások esetében kiegyenlített a nemek aránya, 51,6 nőre 48,4 férfi jut.

A nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma az elmúlt 4 évben, 2010 december 31.(12.256 fő) és 2015 január 1.(11.428 fő) között folyamatosan kismértékben több mint 800 fővel csökkent a városban, ami annak fényében igen csak elgondolkodtató, hogy mindeközben a város 65 év feletti népessége 2011.01.01. (6.900 fő)- 2014 január 1. (7.594 fő) között csaknem 700 fővel gyarapodott.

Amíg a bruttó átlagkeresetek városi átlaga rendre országos érték alatt maradnak, a nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők ellátásának havi összegei meghaladják a magyarországi átlagot, 2011-ben 7,4 %-al, 2014-ben már csak 6,8 %-al.

A magasabb nyugdíjak háttérében az évtizedekkel ezelőtti magas foglalkoztatottság és az akkor az országos átlagot meghaladó bérek állhatnak. A különbség csökkenése, valamint a nyugdíjas korú népesség számának növekedésével lépést nem tartó öregségi nyugdíjasok száma az sejteti, hogy középtávon a város eme kedvező helyzete meg fog változni.

IV. LAKÁSHELYZET

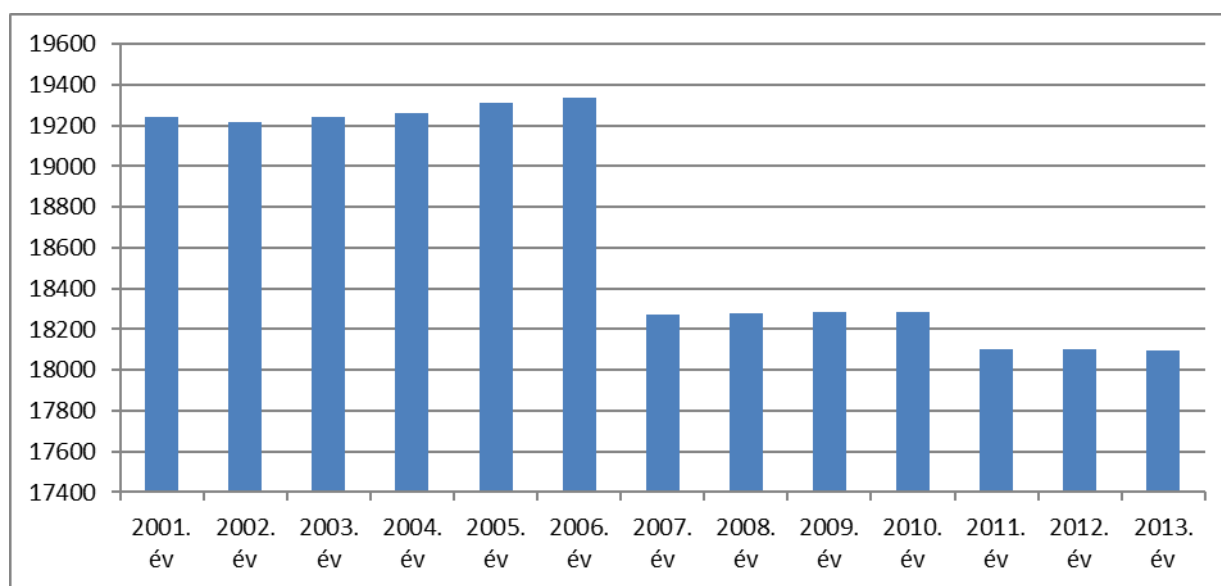
4.1. Lakásállomány nagysága, a lakások mérete, komfortfokozata, közműellátottsága, háztartásnagyság, önkormányzati bérlakások.

4.1.1. Lakásállomány nagysága

Salgótarjában 2014. január elsején 18094 lakást tartottak nyilván a statisztikák. Ez a lakásszám a megyei jogú városok közül Szekszárd után a második legkevesebb, de a lakó népesség számához viszonyítva egyáltalán nem mondható rossznak. A laksűrűség tekintetében s az egyik legjobb mutatóval rendelkezik a város.¹³

A város lakosságállománya jelenleg az ezredforduló éveinek értékéhez képest több mint ezerrel kevesebb, de a nagyarányú csökkenés döntő mértékben Somoskőújfalu 2006-os kiválásának tudható be. 2007 és 2010 között gyakorlatilag stagnált a lakások száma, majd 2010 és 2011 között újabb jelentős 180 lakásos csökkenés tapasztalható, de ennek hátterében inkább adminisztratív okok állhatnak, hiszen ekkor korrigálta Központi Statisztikai Hivatal a korábbi 2001-es népszámlálás bázisán számított lakónépesség adatokat a 2011-es népszámlálás adataival. Az ezt követő években megint alig változott a lakások száma.

A lakásállomány nagyságának változása Salgótarjában 2001-2013 között (db)

forrás: www.ksh.hu

A 2011-ben a lakásállomány csaknem kétharmadát (64,9%) az 1961.év és 1990.év között épített lakások és lakott üdülők tették ki. Ez az arányszám kicsit magasabb volt, mint a megyei jogú városok átlagáé (63,2%), de jelentősen meghaladta az országos átlagot (51,5%). E korszakon belül 1971-80 között épült a legtöbb lakás, Salgótarjánt nézve az arányuk 2011-ben elérte az összes lakás 28%-át.

A statisztikai adatok szerint 2011-ben a nem lakott, üresen álló lakások száma: 1821 volt

A városban majdnem minden 8. lakás 1946 előtt épült, ami elmaradt ugyan az országos átlagtól, ahol minden 5. lakás ilyen, de magasabb volt a megyei jogú városok mutatójánál, ahol átlagosan csak minden 10. lakás tartozott ebbe a kategóriába.

¹³ KSH. Megyei jogú városok 2013.08.07. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regio/veszpremmjv11.pdf>

Salgótarjánban különösen alacsony volt a rendszerváltás után épült otthonok aránya (3,4%). A 2011-es népszámlálás adatai szerint csupán 624 ilyen lakás volt a városban, amelynek több mint fele (370) 1991-2000 között épült. Bár ezen időszakban az országosan is igencsak visszaesett a lakásépítések száma, a hazai lakásállományból arányaiban 4-szer több (16,1 %) épült a rendszerváltás után.

A lakásállomány korösszetétele 2011-ben (%)

forrás: ksh.hu – saját készítésű diagram

Salgótarjánban az elmúlt évtizedekben mind a lakosságszámhoz, mind pedig a lakosságállomány nagyságához képest is igen kevés lakás épült. Igazán aggasztó, hogy az adott évben épített lakások száma 2007 óta évente nem haladja meg a 20 db-ot 2010-2013 között már a 6-ot sem.

4.1.2. A lakások mérete, komfortfokozata

A 2011.évi népszámlálási adatok szerint a tipikus salgótarjáni lakás magántulajdonú, 2 szobás, 50-59 m²-es legalább komfortos, de inkább összkomfortos. A városban csaknem minden második lakás (46%) 2 szobás volt, ami elsősorban a 60-as, 70-es évek lakótelep építésének eredménye, amikor a nagyüzemi lakásépítések keretén belül döntő többségben ilyen lakásokat hoztak létre.

A két szobás lakások aránya 8 %-kal haladta meg az országos átlagot. Ugyancsak magasabb volt az átlagnál az 1 szobás lakások aránya (15,6%), így nem meglepő, hogy a kis 50 m² –nél kisebb lakások aránya is igen jelentős, 28% (országos átlag 17%).

Terület	Összkomfortos	Komfortos	Félkomfortos	Komfort nélküli	Szükség- és egyéb lakás	Összesen
Salgótarján	8 427	6 621	444	730	62	16 284

forrás:www.ksh.hu (2011-es népszámlálási adatok)

A lakások többségének komfortfokozata jó. A komfortos és összkomfortos lakások az összes lakás több mint 90%-át tették ki (csakúgy, mint az ország vagy a nagyobb városok átlagában), de helyi sajátosság, hogy az összkomfortos lakások teljes lakásállományon belüli 51%-os részesedése megyei jogú városi viszonylatban (de még országos átlagban is!) kifejezetten

alacsonynak mondható. A 2011-ben több mint ezer lakást kitevő szükség és komfort nélküli lakásállomány és az 500 feletti félkomfortos lakás arányaiban igen magas volt a megyei jogú városokhoz képest.

4.1.3. A lakások közműellátottsága

A lakások közmű ellátottsága valamelyest jobbnak volt mondható, mint a magyarországi átlag, de a csatornázottság kivételével kicsit elmaradt a nagyvárosok átlagától, még ha a különbségek igen kicsik is voltak. 2011-ben az otthonok 96,3 % rendelkezett vezetékes vízzel (17.442 lakás), a vízöblítéses WC-vel rendelkező lakások (16.988) aránya meghaladta a 93%-ot. Csupán 7%-ukban nem volt folyó meleg víz, és nagyjából ugyanennyi lakhely nem volt bekötve a közcsatorna hálózatba.

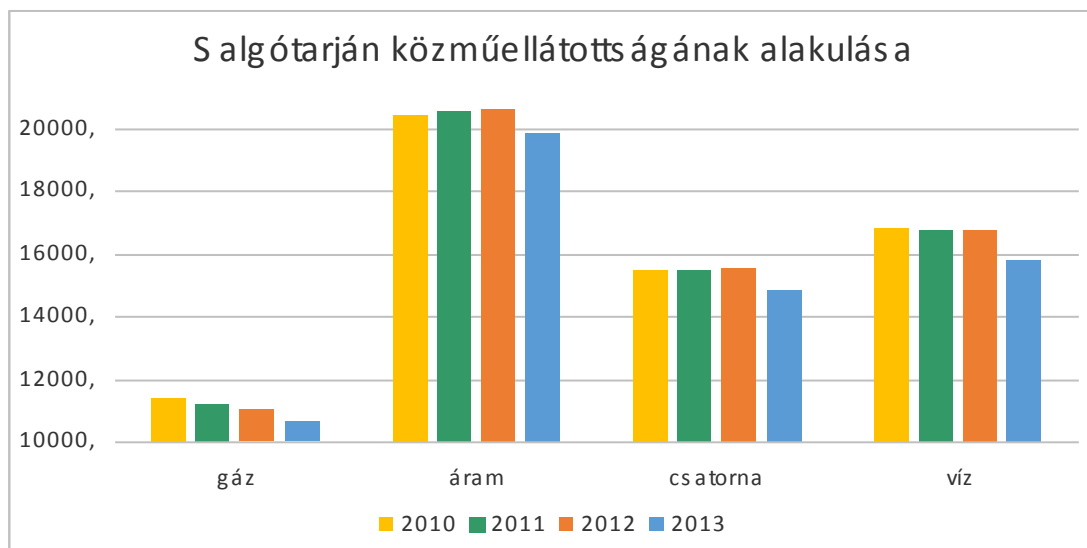
A 2007-13-as időszakban a különböző közműhálózatba bekapcsolt lakások számának növekedése megtorpant és az utolsó években csökkenésnek indult. A gáz és közüzemi ivóvíz hálózatba bekapcsolt lakások száma 2010 után, a közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások valamint a háztartási villamos energia fogyasztók száma 2012 után kezdett fogyni.

A csökkenés mértéke a csúcshoz képest minden esetben meghalad 700 lakást/fogyasztót a közüzemi ivóvíz hálózatba bekapcsolt lakások esetén az ezret. Mivel a lakások száma 2010 és 2013 között csupán 190-el lett kevesebb a fogyás oka feltételezhetően a lakások közműhálózatból való kikötésének tudható be, ami mögött a lakások megüresedés és a mélyszegénység növekedése állhat.

Nemcsak a fogyasztók számában, de az egy lakosra jutó szolgáltatott gáz és villamos energia mennyiségében is eltérő mértékű erőteljes visszaesés tapasztalható 2009 óta. Az egy főre eső gázfogyasztás 2013-ban kevesebb, mint fele volt a 2009-es értéknek. Villanyáram esetén 12%-kal csökkent az egy főre jutó háztartási áramfogyasztás.

A csökkenés az országos átlagokban is megfigyelhető, de mértéke ott sokkal kisebb volt. Áram esetében csupán 5%, de a gázfogyasztásban is csupán 12 % alatti. Így 2013-ban a korábban országos átlagot még másfélszeresen is meghaladó egy lakosra jutó gázfogyasztás átlag alatti lett, a villamos energiafogyasztás terén pedig tovább nőtt a korábban is meglévő lemaradás. A városban az egy főre jutó mennyiség 22 %-kal kevesebb, mint az országos átlag. 2009-hez képest már nem csökkent az egy főre jutó vezetékes víz mennyisége¹⁴, de a salgótarjáni fogyasztás így is alig haladja meg az országos átlag háromnegyedét.

¹⁴ Itt 2006 és 2009 között volt egy nagyobb visszaesés

forrás: www.ksh.hu

4.1.4. Háztartásnagyság

A 2011-es népszámlálás adatai szerint Salgótarjánban a háztartások száma 16956 volt. Ez a szám magasabb, mint az 1980-as érték, de elmarad a 90-es és 2001-es népszámlálás háztartás számaitól. A háztartások átlagos nagysága népszámlálásról népszámlálásra folyamatosan csökkent, míg 1980-ban még 100 háztartásra 274 személy jutott ez a szám 2011-re 216-ra apadt.

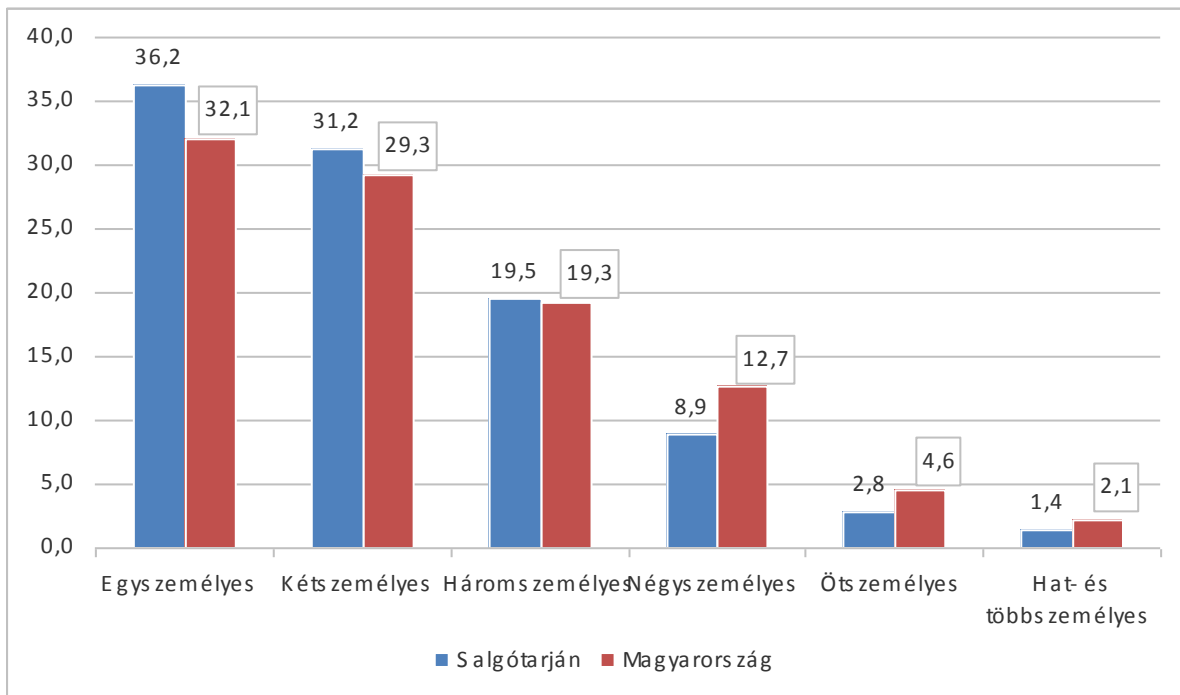
A háztartások több mint kétharmada egy és kétfős háztartás, ami magasabb az országos átlagnál. A háromszemélyes háztartások aránya már 20% alatti és igen alacsony a négy vagy több fősök aránya is. A legutóbbi népszámlálás idején csupán 709 olyan háztartás volt, amiben 5-en vagy annál többen éltek.

A háztartások 60,5 százaléka ún. *családháztartás*¹⁵ volt, ami szinte kivétel nélkül egy családból álló háztartást jelentett. Az egy család alkotta háztartások túlnyomó többségében (75%) voltak házastársi élettári kapcsolatban élők, viszont igen magas arányban fordultak elő (25%) az egyszülős családok is. 2011-ben 2059 ilyen család volt a városban, arányuk 5%-kal magasabb, mint az országos átlag.

A *családháztartások* megközelítőleg kétharmadát gyermekes család (6680) egyharmadukat gyermek nélküli családok (3658) alkották. A gyermekes családok között az egyszülősök aránya nagyon magas 38,9 % ami majdnem 9%-kal több, mint az országos átlagérték. Az egyszülős családokban jellemzően az anya neveli a gyermeket. A gyermeküket egyedül nevelő apák száma csupán 289 volt.

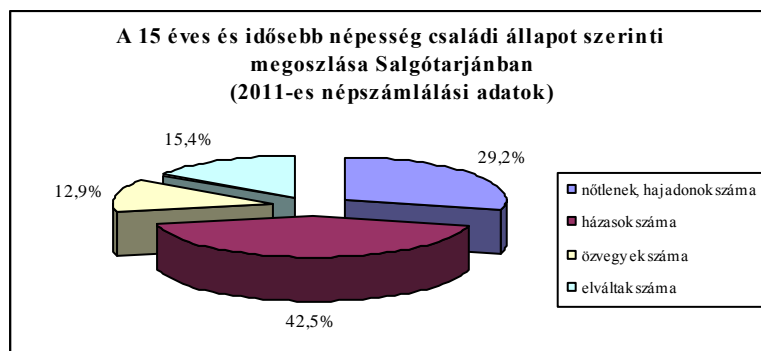
¹⁵ egy vagy több családot magába foglaló háztartás. Ha egy háztartás egy családból áll, a család és a háztartás lényegében azonos, a háztartás egycsaládos. Az egycsaládos háztartás abban különbözik a családtól, hogy a családdal együtt élő rokon vagy nem rokon személyek nem számítanak családtagoknak, viszont ők is háztartástagok. Ha két vagy több család vezet közös háztartást, többszalados háztartásról beszélhetünk.

A háztartások nagyság szerinti átlagos megoszlása Salgótarjában és Magyarországon 2011-ben (%)

forrás: TEIR KSH Népszámlálás

A nem család háztartások több mint 90%-át az egyszemélyes háztartások tették ki. Számuk 6141 volt és arányuk 4%-kal felülmúlta az országos átlagot.

forrás: www.ksh.hu – saját készítésű diagram

4.1.5. Önkormányzati bérlakások

A 2011-es népszámlálás szerint a lakások csak 6 %-a volt önkormányzati bérlakás. Ami bár az országban nem mondható rossznak, messze a kívánatos szint alatt van. A helyzet azóta valamelyest romlott is, mert a Salgó Vagyon Kft.(feladata az önkormányzati tulajdonú lakás,- és nem lakáscélú helyiségek, forgalomképes ingatlanok hasznosítása, bérbeadása, értékesítése) kimutatása szerint a bérlakás állomány 2009 és 2014 között 224 db-al, az összes bérlakás csaknem ötödével csökkent. A csökkenés leginkább a komfort nélküli és a komfortos bérlakásokat érintette. Míg az előbbi típusból 89-el az útbiből 78-al lett kevesebb.

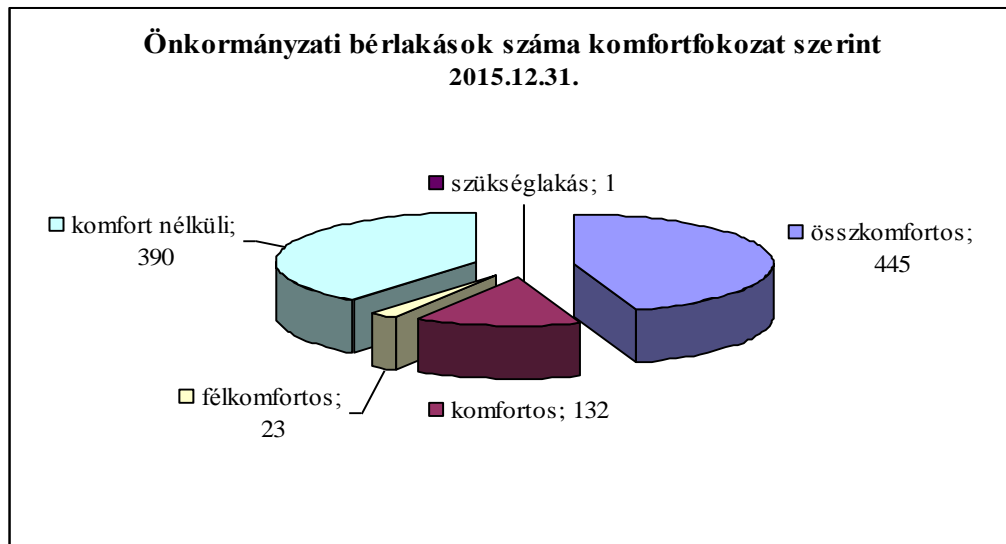
A Salgó Vagyon Kft. 2015. január 1-jével 1.037 db önkormányzati tulajdonú lakáskezeléssel és 28 db magántulajdonú lakásüzemeltetéssel kezdte meg a működési évet. 2015. december

31-re az önkormányzati lakásállomány 991 db-ra csökkent, a magántulajdonú lakásüzemeltetésben változás nem történt, az továbbra is 28 db lakásingatlant érint.

2015. december 31-én a 991 db lakásból:

- 530 db lakás bérbe adott,
- 196 db lakás üres,
- 265 db lakás falazott.¹⁶

A jelenlegi bérlakás állomány többségét így már az összkomfortos lakások alkotják, tőlük alig maradva következnek a még mindig igen jelentős komfort nélküli lakások.

forrás: Salgó Vagyon Kft.

2015. évben 211 db lakásbérleti szerződés került megkötésre, melyből 14 db volt, aki szociális névjegyzék alapján kapott bérlakást. Piaci ajánlattétel alapján 35 db új lakásigénylőnek biztosítottak önkormányzati összkomfortos lakást. A közgyűlési határozat által jóváhagyott szanálásokkal érintett lakások helyett 13 db családnak biztosítottak áthelyezéssel másik lakást.

A bérlakásokat piaci, költségelví, vagy szociális alapon lehet bérbe venni. Megfelelő piaci ajánlat esetén várákozás nélkül is szerződés köthető, költségelví bérbeadásnál az ajánlattevők közül licit alapján kerül kiválasztásra a későbbi bérlő (licitálni az előre befizetett bérleti díj mértékével lehet), szociális alapon pedig egy adott prioritáslista alapján dől el a későbbi bérlő személye. Salgótarján *szociális bérlakás-állományának majdnem fele olyan lakás, amelyben a lakók a lakásvesztés küszöbén állnak. Az új szociális bérlőkkel legfeljebb egy évre kötnek határozott idejű szerződést, úgynevezett határozatlan idejű szerződéseket már nem köt a város. Bár ez az eljárás csökkenti az önkormányzat kintlévőségének növekedésének a mértékét, a korábbi évtizedek gyakorlatához képest mégis csökkenti az amúgy is kiszolgáltatott, alacsony státuszú családok létbiztonságát.*¹⁷

2015 őszén 28 db érvényes lakásigénylési ajánlatot vettek nyilvántartásba és egyben került névjegyzékre. Az őszi névjegyzék érvényességének megnyílásakor lakás biztosítására várt 1 db 3 gyermekes család, 3 db 2 gyermekes család, 5 db egy gyermekes család, 4 db házaspár/élettársi kapcsolat/családtag, valamint 15 db egyedülálló.

¹⁶ Javaslat a 2016. évi lakás juttatási jogcímeinek sorrendjének meghatározására, valamint tájékoztató az önkormányzati tulajdonú lakások 2015. évi hasznosításáról -2016.02.11. Salgó Vagyon Kft.

¹⁷ SMJV Integrált településfejlesztési stratégiája 2014. szeptember 11.

2015 tavaszi/őszi névjegyzékről összesen 13 db lakásigénylőnek sikerült önkormányzati tulajdonú bérlakást biztosítani. A jelenleg érvényes névjegyzékről 13 db lakásigénylőt tartunk nyilván, akik még bérlakásra várnak, mivel 1 lakásigénylő idő közben elhunyt, 1 db lakásigénylő pedig visszalépett.

2015. december 31-i állapot szerint 196 db önkormányzati tulajdonú üres, nem falazott lakásingatlant tartanak nyilván, melyből az önkormányzat lakáskonceptiója alapján a tömblakásos lakóépületekben lévő 167 db összkomfortos/komfortos lakás áll rendelkezésre melyből 13 db lakás bérlőkijelöléses, 10 db komfort nélküli, a további 6 db lakás pedig félkomfortos.¹⁸ A 13 fő lakásigénylő a felkínált üres önkormányzati tulajdonú lakást valamely oknál fogva (számára nem megfelelő helyen van, a nagysága vagy komfortfokozata nem megfelelő, stb.) nem fogadta el, ezért lehetséges, hogy bár rengeteg üres önkormányzati lakás van, mégis vannak olyan személyek, családok, akik jelenleg is bérlakásra várnak.

A bérlakások többsége kis alapterületű egy vagy másfél szobás lakás. Az 50m²-et meghaladó lakások száma 40 db alatt van. Tömegével található a városban alacsony komfortfokozatú, olcsó bérlakás, jelentős részük üresen bontásra vár- kedvező terepet jelent máshonnan kiszorított, alacsony státuszú népesség beáramlásának a városba, lakásfoglalással, rokoni befogadással, egyéb technikákkal.

Exponenciálisan növekedik a jogcím nélküli, lakáshasználati díjat és rezsiköltséget sem fizető „lakók” aránya, amely már vállalhatatlan terheket ró az Önkormányzatra.

A bérlakás állomány kezeléséből keletkező adósságállomány meghaladja a 130 MFt-ot, éves szinten 10-20 MFt-al emelkedik, 80%-a olyan tartozás, amely gyakorlatilag behajthatatlan, mivel egy-egy adós tartozása 100 eFt-ot meghaladó és a bérlő nem rendelkezik jövedelemmel, vagyonnal, vagy fiktív állományba került, mert ismeretlen helyre távozott.

Fontos döntés hozni, az un. szórvány bérlakások ügyében, amelyek a városban szerteágazóan található különböző társasházak részeként. Ezek a lakások a korábbi Önkormányzati bérlakások privatizációjakor maradtak meg, mivel vagy üres volt, vagy a bérlőjük, a kedvező feltételek ellenére sem vásárolta meg. Fenntartásuk nem racionális az Önkormányzat számára, a bonyolult társasházi működtetés miatt.

A fenti táblázatból egyértelműen megállapítható, hogy a lakásállomány összetétele több szempontból is kedvezőtlen. A már említett nagyarányú kolónia jellegű lakáscsoport mellett jelentős hányadot (76,4%) képviselnek az egy szobás lakások, így a családok számára nincs valódi lehetőség a portfólión belüli minőségi cserére (sem komfortfokozatot sem pedig alapterületet/szobaszámot tekintve).

A komfortnélküli lakások teljes mértékben szociális alapon kerülnek bérbeadásra, bérlők alacsony jövedelmű (túlnyomórészt segélyekből élő) családok, akik a lakás műszaki állapotát még megőrizni sem minden esetben képesek.

A bérlakás állomány fenntartása jelen körülmények között az Önkormányzat számára veszteséges tevékenység. Egyrészt a bérbe adott lakások nagy része szociális alapon kerül kiadásra és csak elenyésző része piaci alapon.

Másrészt az önkormányzati lakások bérlői óriási nagyságú (lakbér-, víz-és fűtésből eredő) díjhátralékot halmoztak fel.

¹⁸ *Javaslat a 2016. évi lakás juttatási jogcímeinek sorrendjének meghatározására, valamint tájékoztató az önkormányzati tulajdonú lakások 2015. évi hasznosításáról -2016.02.11. Salgó Vagyon Kft.*

A Salgó Vagyon Kft. év végi ingatlankezelési mérlege évek óta negatív, ebből adódóan kevés pénz jut a lakások megfelelő karbantartására és felújítására.¹⁹

Lakásokra vonatkozó hátralékok mértékének alakulása

Megnevezés	Összesen (eFt)						
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Lakás	190 246	235 814	275 088	276 150	253 567	217 087	217 748

forrás: Salgó Vagyon Kft.

Hátralék megoszlása 2015-ben

Megnevezés	0 - 30 nap	31-60 nap	61-90 nap	91 -180 nap	181 - 365 nap	365 nap feletti	Összesen:
e Ft	4 906	1 853	1 410	4 589	12 416	192 574	217 748
fő	271	152	88	148	178	809	1 646

forrás: Salgó Vagyon Kft.

2015. december 31-i állapot szerint 1.158 db folyamatban lévő eljárás volt a hátralék behajtására és lakáskiürítésre.

¹⁹ SMJV Integrált településfejlesztési stratégiája 2014. szeptember 11.

V. HÁTRÁNYOS HELYZET, SZEGREGÁCIÓ,

5.1. Hátrányos helyzet

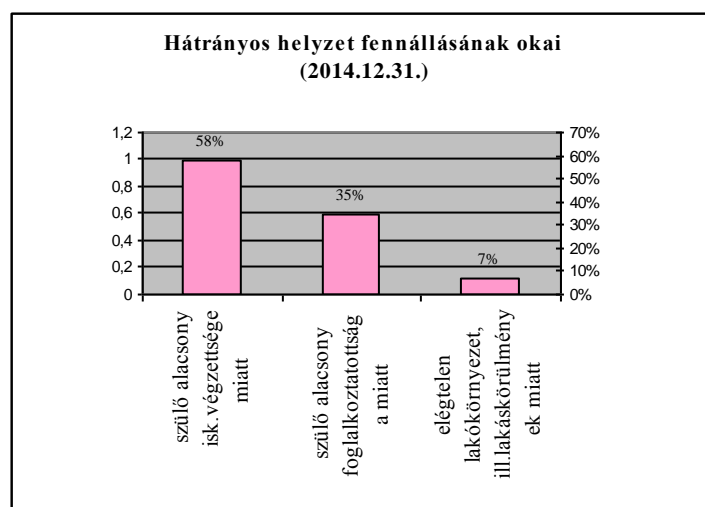
A rendszerváltás óta a szegénység helyzete súlyosbodik és aránya növekszik Magyarországon. Elsősorban a jövedelmi szegényeket szokás ebbe a kategóriába sorolni. A jövedelmi szegények általában egyszerre több hátrányban is szenvednek, például aluliskolázottak, lakóhelyük leszakadt régióban van és (lakóhelyükből adódóan is) tartósan munkanélküliek. A szegények közé tartoznak általában a képzetlenek, a munkanélküliek, a romák, az alkalmi munkát végzők a sokgyermekes és sok esetben az egyedülálló szülők is.

A szegénységben élő gyermekek az alapvető szükségletekben szenvednek hiányt, esetükben fennállhat az a veszély, hogy nem férnek hozzá olyan tudáshoz, ami az életben előre vihetné őket. Fontos, hogy a rosszabb körülmények közül érkezőknek is ugyanolyan lehetőségeik legyenek.

A romák az átlagnépességnél jóval hátrányosabb helyzetűeknek mondhatók, ennek fő oka, hogy a romák közül sokkal kevesebben rendelkeznek kereső foglalkozással, mint más etnikumok, vagy a magyar lakosság. A 15-59 éves roma férfi korosztály 31%-a, míg a 15-54 éves nők csupán 18%-a rendelkezett rendszeres kereseti forrással. Ezzel szemben 42 %-uk kap valamilyen rendszeres nem munka után járó jövedelmet. Ezen kívül a roma háztartásokban a gyermekek száma jóval magasabb, mint a magyar családok esetében, így az egy főre jutó jövedelem is jóval alacsonyabb, amely probléma a hátrányukat, már gyermekkorban megpecsételheti.

A romák súlyosan hátrányos helyzete a társadalmunk egyik nagy problémája, de a jövőben, ha a tendencia nem változik, akkor még nagyobb lesz. A problémát tovább tetőzi, hogy a roma családok gyermekei, szüleik magatartását eltanulva, hasonlóan fognak cselekedni felnőtt korukban. Amennyiben azt látják, hogy meg lehet élni, vagy el lehet tengődni, rendszeres jövedelemforrás nélkül is, akkor felnőttként ők sem fogják törni magukat a képzésre, a munkakeresésre.²⁰

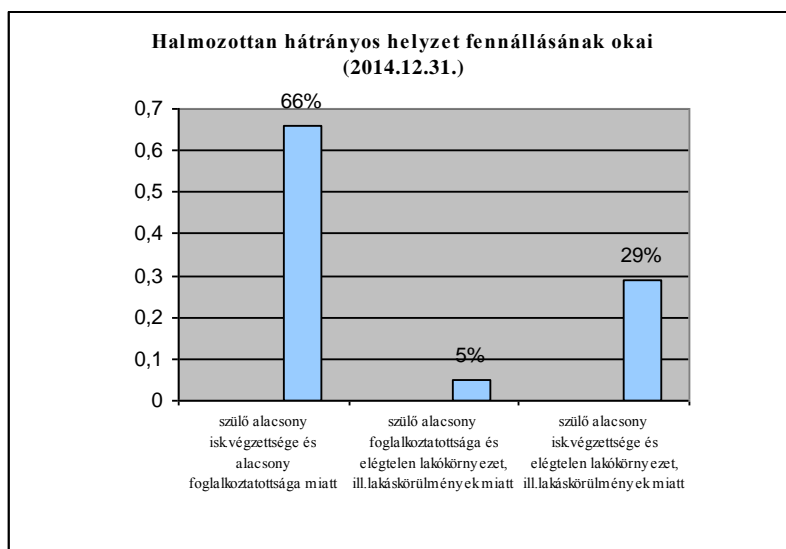
Salgótarjánban 2014.12.31-én a megállapított hátrányos helyzetűek száma 341 fő, halmozottan hátrányos helyzetűek száma: 908 fő volt, és a 0-25 éves korú népesség (8.936 fő) 26 %-a – (2320 fő) részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben.

forrás: SMJV PH. Hatósági Iroda

²⁰ Szociálisan érzékeny környezetfejlesztés – <http://mkweb.uni-pannon.hu/tudastar/ff/07-szociologia/szociologia.xhtml>

A hátrányos helyzet 58 %-a szülő alacsony iskolai végzettsége, a halmozottan hátrányos helyzet a szülő alacsony iskolai végzettsége és alacsony foglalkoztatottsága miatt áll fenn.

forrás: SMJV PH.Hatósági Iroda

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata az Szt., valamint a Gyvt. alapján biztosítja a különböző szociális és gyermekvédelmi ellátásokat. A szociális rászorultságtól függő pénzügyi és természetbeni ellátásokra 2014. évben **649.290 eFt²¹** összeget fordított az önkormányzat.

Salgótarjánban 2014.12.31-én összesen 6185 fő szociálisan rászorult részesült támogatásban:

rendszeres szociális segély	313 fő
foglalkoztatást helyettesítő támogatás	2067 fő
rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	2368 fő
lakásfenntartási támogatás	1351 fő
adósságcsökkentési támogatás	86 fő

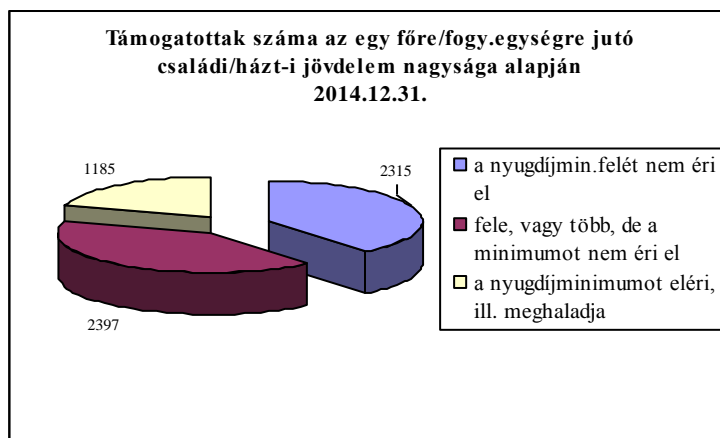
forrás: SMJV Hatósági Iroda – OSAP1206 statisztika

Mindezekon kívül 2014.évben óvodáztatási támogatásra 210 fő volt jogosult (2.660e Ft), önkormányzati segélyben pedig 2948 fő részesült (27.938e Ft). Az önkormányzat 76 fő köztemetéséről gondoskodott (3.500e Ft), 69 személy részére állapított meg méltányossági közgyógyellátást (1.732e Ft).²²

A szociálisan rászorultak nehéz helyzetét tükrözi az is, hogy a támogatottak 37,8 %-ának esetében az egy főre/fogyasztási egységre jutó családi/háztartási jövedelem összege nem érte el még a nyugdíjminimum (28.500,-Ft) felét sem.

²¹ lásd:85.oldal

²² SMJV Polg.Hiv.Népjóléti Iroda: Beszámoló a 2014.évi ktgv-i teljesítésről (2015.03.05.)ikt.szám:12275/2015.

forrás: SMJV Hatósági Iroda – OSAP1206 statisztika

5.2. Salgótarjáni szegregátumok

Salgótarjában, annak társadalmi és a területi, fizikai jellemzőiből adódóan számos alacsony státuszú, leromló vagy már leszakadt településrész van.

A város Településfejlesztési koncepciójában (2014.) foglaltak szerint a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) a város rendelkezésére bocsátotta a 2011-es népszámlálási adatok alapján elkészített települési kartogramot, amely jelzi, hogy mely területek tesznek eleget a szegregátum kritériumainak, vagyis ahol a szegregációs mutató 50%, illetve a fölötti értéket vesz fel. A térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 40 % feletti, az ilyen területek szegregáció szempontjából veszélyeztetett területnek számítanak.

Akkor a KSH az alábbi térképen is ábrázolt adatok alapján 7db szegregátumot határolt le a városban. Mivel a tereptapasztalatok alapján ezek a lehatárolások nem fedték le az összes városi szegregátumot, ezért a KSH adatai mellett a segélyezési mutatókkal is dolgoztak a szakemberek, ahol azt nézték, hogy mely területeken és milyen mértékben haladja meg a segélyezetttek száma a városi átlagot. Ennek alapján még 5 db szegregációval veszélyeztetett területet határoltak le.

A szegregációs mutatók határértékeiben történt változások miatt 2016-ban a KSH ismét elvégezte a településen található lehatárolásokat. A lehatárolás a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (X.8.) sz. Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató²³ alapján történt. A jogszabály szerint a megyei jogú városok esetében szegregált területnek számít az a település területén belüli területileg egybefüggő tömb, melynél a szegregációs mutató értéke nagyobb egyenlő, mint 35% és a területen élő népesség száma eléri az 50 főt. Szegregációval veszélyeztetett terület az, melynél a szegregációs mutató nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35 %.

Ezek alapján a KSH 11 db szegregátumot és 4 db szegregációval veszélyeztetett területet határolt le:

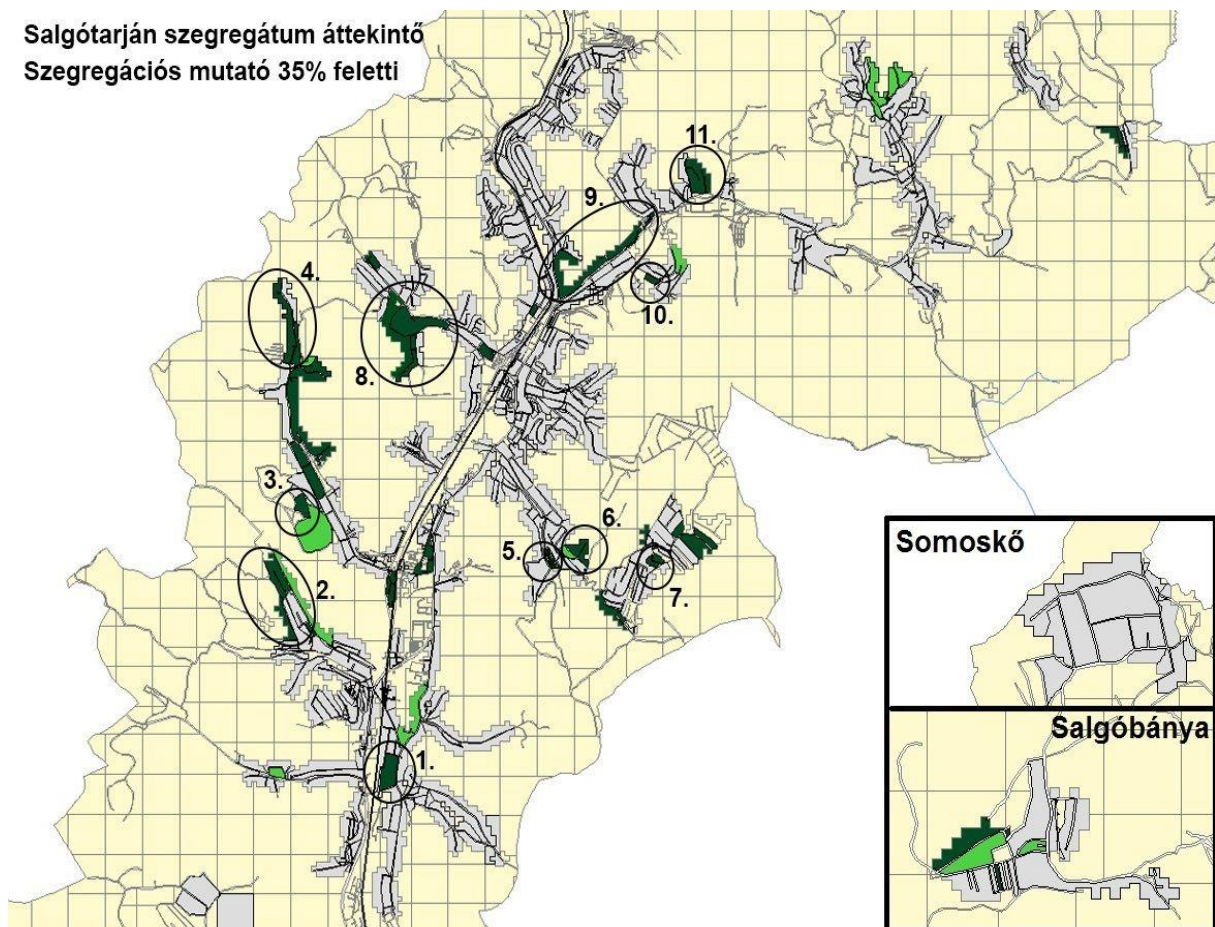
Szegregátumok:

1. **Szegregátum: Zagyvapálfalva (falurész)** (Szabó E. út - Csokonai út – 23302.sz.út)

²³ szegregációs mutató: legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya aktív korúakon (15-59) belül (314/2012. (X.8.) Korm.rendelet).

2. **Szegregátum: Zagyvapálfalva** (Hősök útja- Zöldfa út-névtelen u.- belterületi határ)
3. **Szegregátum: Baglyasalja** (Frankel Leo út – Névtelen u. – belterületi határ)
4. **Szegregátum: Baglyasalja** (II. András király út – Kisvasút út – Katalin u – Petőfi út – névtelen u.- belterületi határ)
5. **Szegregátum: Forgách –telep** (Forgách A. telep – Somlyói út – Kazári út)
6. **Szegregátum: Forgách –telep** (Egri út- belterületi határ)
7. **Szegregátum: Somlyóbánya** (Somlyói út- névtelen u. Teréztáró u. – Csille köz)
8. **Szegregátum: Idegér** (Karancs út- Kővár út- Bereczkei M.út. - Felsőidegér út –névtelen út – belterületi határ – Kővirág u.)
9. **Szegregátum: Városközpont** (Gedőczy u.- Salgó út – Füleki út- Báthory tér – Zrínyi M. út – belterületi határ)
10. **Szegregátum: Határ út** (Határ út – Határ út által határolt terület)
11. **Szegregátum: Művésztelep** (Bátki J. u. –belterületi határ - Kisfaludy Sándor út)

Salgótarján szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 35% feletti

forrás: KSH

Szegregációval veszélyeztetett területek:

1. **Zagyvapálfalva** (Csokonai út páratlan oldala- Batsányi út a Bródy S. u. kereszteződése)
2. **Jónásch telep** (Ilona út – névtelen u – Jónásch körút belterületi határ)
3. **Zagyvaróna** (Váralja út – belterületi határ- Fenyvesalja út – Mátyás király útja – Órhegy út- Mátyás király útja)

4. **Salgóhánya** (belterületi határ- Szapolyai J. út - Vár út – Árpád út – Deák F. út – Mikes K. út - Vár út)

A KSH által is lehatárolt szegregátumok átlagos statisztikai adatait vizsgálva azt látjuk, hogy a szegregátumokban több a fiatal és kevesebb az idős lakó. A munkanélküliségi ráta majdnem triplája a városi átlagnak, a lakások komfortfokozata pedig kirívóan rossz. Emellett az iskolázottsági adatok is nagymértékben a városi átlag alatt maradnak.²⁴

Ezen területek mindegyikére elmondható, hogy a szociális problémák halmozottan jelennek meg.

A telepeken élő családok többnyire középkorú, többgyermekes családok. Életmódjuk, megélhetési nehézségeik, táplálkozási szokásaik miatt egészségi állapotuk normál átlagtól eltérő, alacsony iskolázottsággal. Jövedelmük többnyire a gyermekek után járó ellátások, ill. a szociális támogatások jelentik. Munkával, munkabérrel az itt élő családok nem, vagy átmeneti jelleggel rendelkeznek, amíg a közfoglalkoztatások időtartama tart. Az itt élő gyermekek lakókörnyezetük miatt hátrányos helyzetűek, s ha még a nevelésbeli hiányosságokat is figyelembe vesszük, kimerítik a halmozottan hátrányos helyzetűek fogalmát²⁵ Fontos feladat a szegregátumokban élő lakosság szociális-társadalmi státuszának emelése, a területek szegregációjának oldása.

A szegregált, vagy szegregációval fenyegetett területekkel kapcsolatos beavatkozások esetében kulcsfontosságú az önkormányzati bérlakás szektor. Ezt az önkormányzat is felismerte, és a 2008-ban megszületett Salgótarján Bérlakásgazdálkodási Koncepcióját hatályon kívül helyezve 2013-ban megalkotta Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzat Hosszú Távú Vagyongazdálkodási Tervét (2013-2022), melynek 2.sz. melléklete a SMJV Bérlakásgazdálkodási Koncepciója. A Bérlakásgazdálkodási Koncepcióban foglaltak szerint a jelenlegi bérlakás állomány összetétele, szerkezete, nem minden tekintetben tükrözi azt az elképzelést, amelyet a város célkitűzései között fontosnak tart.

A város Településfejlesztési Koncepciójában a szakemberek már rámutattak arra, hogy a koncepció jelen formájában való megvalósítása felveti a szegregáció veszélyét, azaz a koncepció átdolgozása nélkül nem látják biztosítottak azt, hogy a városban tapasztalható szegregációs folyamatok nem intenzifikálódnak.²⁶ A bérlakáskoncepció felülvizsgálatát javasolták.

²⁴ SMJV Településfejlesztési Koncepció –2014.09.11.

²⁵ SMJV HEP 2014.

²⁶ SMJV Településfejlesztési Koncepció –2014.09.11.

VI. ISKOLÁZOTTSÁG, NYELVISMERET, OKTATÁS, NEVELÉS

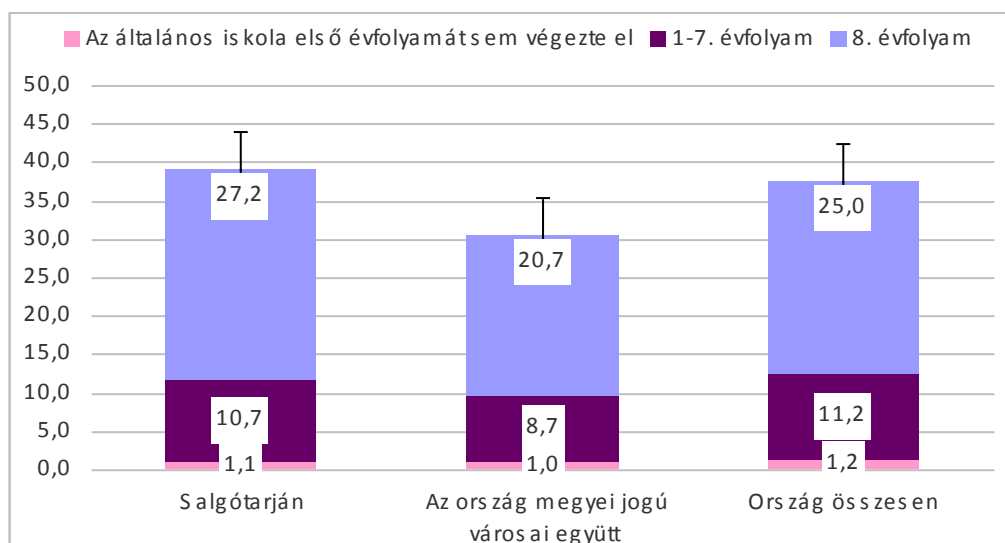
6.1. Iskolázottság, nyelvismeret

A 7 éves és idősebb népesség iskolázottsági színvonala a 2001. évi népszámlálás óta jelentősen javult, de ezzel együtt az egyik legrosszabb a megyei városok között. Az általános iskola első osztályát el nem végzők aránya a 7 évnél idősebb népességen belül 1,5-ről 1,1%-ra csökkent, de ez alig jobb, mint az országos átlag és egy tizeddel a nagyvárosok átlaga felett van.

2011-ben a 10 év feletti népességből 144-en voltak olyanok – csaknem kétharmaduk nő –, akiknek egy befejezett általános iskolai osztályuk sem volt.

Markánsabbak a különbségek a maximum hét osztályt végzettek arányát tekintve. Bár 2001-hez képest - elsősorban általános tankötelezettség korhatárának emelkedésével összefüggően – 5 %-kal csökkent a városban a maximum ilyen végzettségű, 7 évesnél idősebb lakosok aránya, a befejezett általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők csak fél százalékkal voltak kevesebben, mint az országban átlagosan, és két százalékkal többen, mint a megyei jogú városokban. A hét évesnél idősebb népesség közel 11%-nak volt be nem fejezett (1-7 osztály) általános iskolai végzettsége.

Legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a 7 évesnél idősebb népességen belül 2011-ben (%)

forrás: KSH Népszámlálási adatok

Valamivel kedvezőbb számokat kapunk, ha ezt a 15 év feletti népességnél vizsgáljuk. Míg 2001-en a 15 év felettieknek csak alig több mint 90 %-a tudta befejezni az általános iskolát, 2011-re az arányuk majdnem 96%-ra nőtt. Sokan vannak azonban közülük, akiknek a tanulmányaik ezzel véget is értek. Az országos átlagot (25 %) is meghaladó mértékű a csak általános iskolai végzettségük aránya.

Az érettségi nélküli szakmai végzettséggel rendelkezők aránya 2011-ben 16,1 % volt a 7 évnél idősebbek között, ami kicsit alacsonyabb a 10 évvel azt megelőző értéknél és elmarad az országos átlagtól is (19,5 %). Ezzel szemben ebben a korosztályban a legmagasabb iskolai végzettségként érettségivel rendelkezők arányaiban már 5 %-kal többen voltak

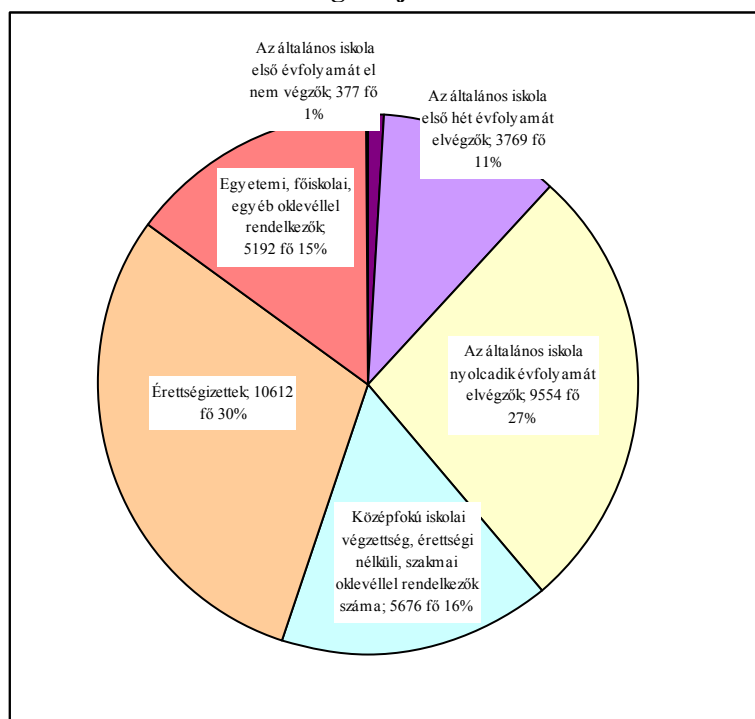
Salgótarjában, mint 2001. A 7 évnél idősebbek csaknem harmada (30,2 %) tartozott ebbe a csoportba.

A továbbtanulókkal együtt a 18 évesnél idősebb városlakók kicsit több, mint fele (51 %) jutott el az érettségiig sikeresen abszolválva azt. Összehasonlításként Nógrád megyében ez az arány csak 39 % volt.

Az egyetemi és főiskolai oklevéllel rendelkezők száma 2001-hez képest 600 fővel nőtt, ami arányaiban csaknem 4 %-os javulást eredményezett, de a 7 éven felülieken belüli 14,8 %-os arány így is alatta marad az országos átlagnak és nagyvárosok között is rossznak mondható.

A szomszédos megyeszékhelyen, Egerben például csaknem minden negyedik (23 %) ilyen korú polgárnak van diplomája.

A 7 évnél idősebb lakosság legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása Salgótarjában

forrás: KSH 2011. évi Népszámlálás

Nem áll jól a város az idegen nyelvek ismerete terén sem. A 2011. évi népszámlálás során mindenki saját megítélése szerint adhatott számot egy vagy több idegen nyelv ismeretéről.

Az ország egészében a válaszadók 22 %-a, a megyei jogú városokban élők egynegyede nyilatkozott úgy, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is képes megértetni magát. Ez az arány Salgótarjában az egyötödöt sem érte el (18,6%).

A beszélt nyelvek közül az angol a legelterjedtebb. Az idegen nyelvet ismerők háromnegyede tud ezen a nyelven. Ettől jóval elmarad, de még mindig jelentős a németül tudók aránya (45%). Ezeketől messze lemaradva következik az orosz majd a francia.

A város idegen nyelvet beszélő lakosainak 8 illetve 4 %-a vallotta azt, hogy tud ezeken a nyelveken.

6.2. Oktatás, nevelés

Salgótarjában jelenleg 11 önkormányzati fenntartású tagóvodában és 1 egyházi fenntartású óvodában (Jó Pásztor Katolikus Óvoda) folyik az óvodai nevelés.

A városban 2 általános iskola, 3 gimnázium, 5 szakközépiskola és szakiskola működik.

Ezeket felül 1 alapfokú művészeti iskolában és 1 alapítványi iskolában folyik az oktatás.

A sajátos nevelési igényű - szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista gyermekek, tanulók nevelését, oktatását egy speciálisan erre a célra létrehozott intézmény, az Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola biztosítja.

		Fenntartó	Működtető
Általános Iskola			
1.	SÁI 7 tagintézménye	KLIK	önkormányzat
2.	Uzoni Péter Gimnázium és Ált.Isk	HIT Gyülekezete	
Középiskola			
<i>Gimnázium</i>			
1.	Bolyai János Gimnázium	KLIK	önkormányzat
2.	Madách Imre Gimnázium	KLIK	KLIK
3.	Uzoni Péter Gimnázium és Ált.Isk	HIT Gyülekezete	
<i>Szakközépiskola és szakiskola</i>			
1.	Salgótarjáni SZC Kanizsai Dorottya Eü.Szakközépiskolája és Szakiskolája	Nemzetgazdasági Minisztérium	
2.	Salgótarjáni SZC Stromfeld Aurél Gépipari, Építőipari és Informatikai Szakközépiskolája	Nemzetgazdasági Minisztérium	
3.	Salgótarjáni SZC Táncsics Mihály Szakközépiskolája	Nemzetgazdasági Minisztérium	
4.	Salgótarjáni SZC Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskolája és Szakiskolája	Nemzetgazdasági Minisztérium	
5.	Salgótarjáni SZC Borbély Lajos Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma	Nemzetgazdasági Minisztérium	
Egyéb			
1.	Váczi Gyula Alapfokú Művészeti Iskola		önkormányzat
2.	Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola	KLIK	önkormányzat
3	J.L.Seagull Szakképző Iskola és Felnőttképző Központ, Katedra Nyelviskola	alapítvány	

forrás: SMJV.PH.Népjóléti Iroda

A 2014/2015-ös tanévben tanulókról az Oktatási Hivataltól kapott adatok szerint a salgótarjáni székhelyű oktatási-nevelési intézményekben tanuló gyermekek száma: 6382 fő. Ebből 4007 fő salgótarjáni tanuló.

Ellátott feladat	Tanulók száma összesen (fő)	más településről bejáró	magán-tanuló	beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő	hátrányos helyzetű gyermek, tanuló	halmozottan hátrányos helyzetű tanulók	rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő	Veszélyeztetett tanulók száma
Általános iskola	2966	422	39	164	639	470	1176	125
Szakiskola	545	368	0	18	173	132	228	5
Speciális szakisk.	25	12	0	0	5	5	0	5
Gimnázium	1141	550	2	4	37	14	89	0
Szakközépiskola	1705	1023	6	16	198	131	374	14

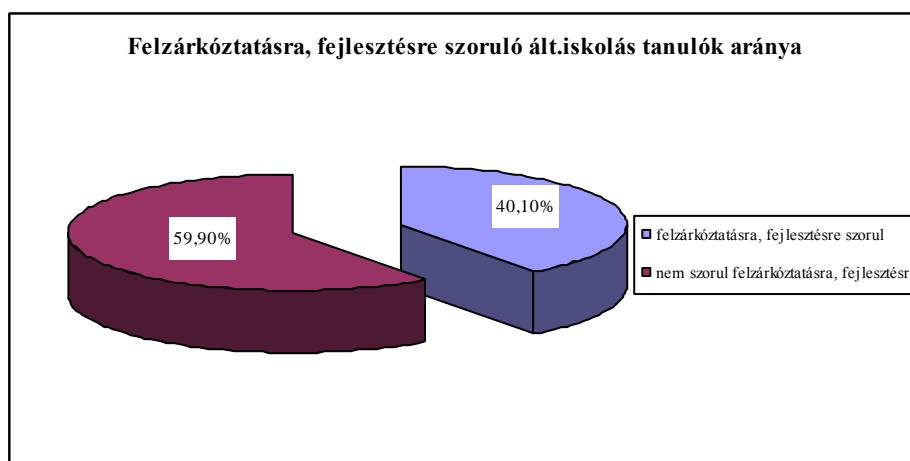
forrás: Oktatási Hivatal

A tanulók 16,5 %-a hátrányos helyzetű gyermek, több mint negyede rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül.

Megnevezés	Résztevő tanulók száma (fő)		
	Felzárkóztató foglalkozás	Fejlesztő foglalkozás	Tehetséggondozó foglalkozás
Általános iskola	948	244	750
Szakiskola	32	121	0
Speciális szakiskola	0	12	0
Gimnázium	44	0	234
Szakközépiskola	332	41	410
Kollégium	81	109	29

forrás: Oktatási Hivatal

A tanulók összességének 30,5 %-a felzárkóztató, fejlesztő foglalkozásokra szorul, több mint ötöde tehetséggondozói foglalkozásokon vesz részt.

forrás: Oktatási Hivatal

Az általános iskolai tanulók esetében még nagyobb az arány, a tanulók több mint 40 %-ának felzárkóztatásra, fejlesztésre van szüksége.

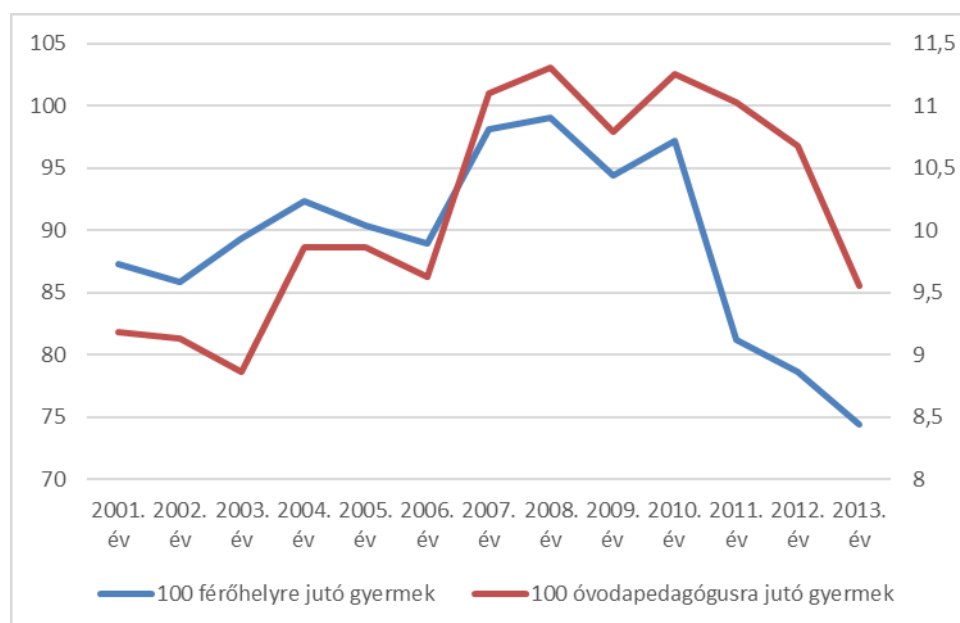
6.2.1. Óvodai ellátás

A salgótarjáni óvodák száma az elmúlt másfél évtizedben a megfogyatkozó óvodás korú népesség és ennek következtében évről évre kevesebb beíratott gyermekek száma miatt egyre csökkent. Ezt a tendenciát a 2010-ig az óvodai férőhelyek is követték, de egy 2011-es bővülés, majd a létszámhelyekben mutatkozó stagnálás következtében a férőhelyek és beíratott gyermekek közötti különbség egyre nőtt, a kihasználtság egyre csökkent.

2001-hez képest 2013-ra hárommal kevesebb óvodában, 381-el kevesebb férőhelyen 511-el kevesebb gyermeket láttak el. 2013-ban 100 óvodai férőhelyre már csak 74 gyermek jutott, ami 87 fős országos átlaghoz képest is jelentős elmaradás, nem beszélve a megyei jogú városok ennél is magasabb átlagát.²⁷

Az óvodások számának csökkenését az óvodapedagógusok számának változása is követte. 2001-hez képest arányaiban mindkét érték a kétharmadára esett vissza, de míg a gyermekszám egyenletesen, a szakszemélyzeti létszám az óvodabezárások szerint, hullámokban csökkent. A 2013-ban egy óvónőre megközelítőleg egy gyermekkel jut kevesebb, mint az országos átlag.

A salgótarjáni óvodák kihasználtsági mutatói 2001-2013 között

forrás: KSH T-STAR

2013-ban a város óvodás korú népességéhez viszonyítva 83,8 %-ot tett ki az óvodások száma, ami csaknem két százalékkal volt alacsonyabb az előző évi értéknél. A beírt gyermekek közül, az integráltan oktatót sajátos nevelési igényű gyermekeket nem számítva, mindössze 5-en részesültek gyógypedagógiai oktatásban.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának fenntartásában jelenleg egy köznevelési intézmény, a Salgótarjáni Összevont Óvoda működik 11 feladatellátási hellyel. A 2015/2016. nevelési évet a Salgótarjáni Összevont Óvoda 43 óvodai csoporttal az október 1-jei állapotot figyelembe véve 909 gyermekkel kezdte meg. A 2015. szeptember 1-jétől hatályos jogszabályváltozások értelmében a gyermek 3 éves korától kötelező az óvoda. Az intézmény ennek ellenére is minden felvételi kérelmet teljesíteni tudott, sőt még a 3. életévüket be nem töltött kisgyermek fogadását is tudja biztosítani.

²⁷ 2011-ben a kihasználtság megyei jogú városok átlagában 95,1% volt.

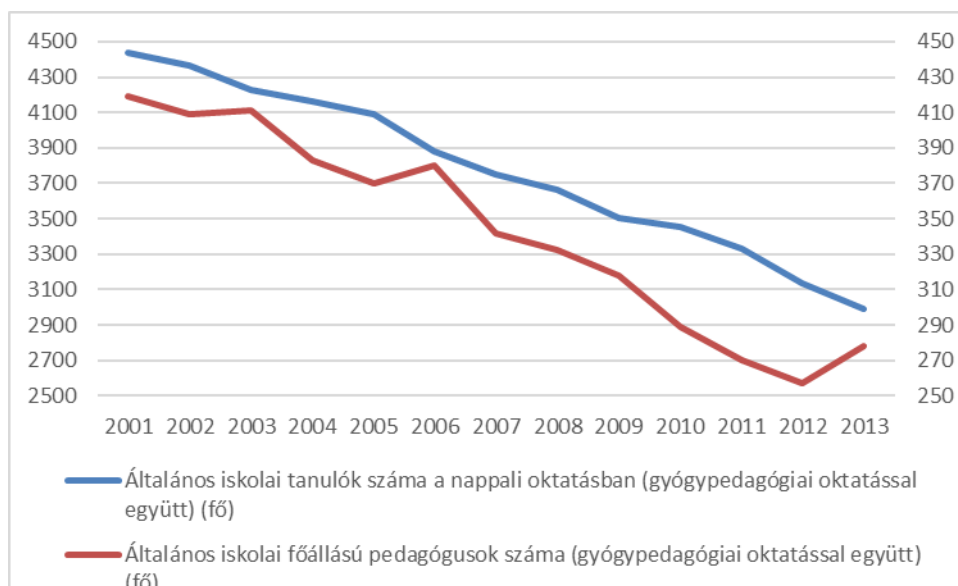
6.2.2. Általános iskolai oktatás

A város általános iskoláiban 2013-ban megközelítőleg háromezren tanultak. A tanulók szám a romló demográfiai mutatók, csökkenő gyermekszám következtében 2001-től évről évre átlagosan több, mint száz fővel csökkent. 2001-ben még majdnem másfélszer ennyien, 4439-en jártak általános iskolába. Az itt iskolába járó gyermekek döntő többsége salgótarjáni, csupán 14,5 %-uk (419 fő) jár be más településről és a kollégiumban lakók aránya is éppen csak meghaladja az 1%-ot (2013-ban 37 fő).

A tanulók oktatásáról 2013-ban 278 főállású pedagógus gondoskodott. Számuk az elmúlt csaknem másfél évtizedben a tanulók számával megegyező arányban csökkent, így az egy főállású pedagógusra jutó gyermekszám csak kismértékben változott. A 10,8-es érték valamelyest az országos átlag felettinek mondható.

Az oktatásstatisztika adatok szerint 2013-ban az általános iskolába járók 41 %-a volt hátrányos helyzetű, ami némileg a megyei és régiós értékek alatt marad, de jelentősen (több, mint 10%-kal) magasabb, mint az országos átlag.

Salgótarjában tanuló általános iskolások és itt tanító főállású általános iskolai pedagógusok száma 2001-2013 között (fő)

forrás: KSH T-STAR

A városban ebben az évben, az integráltan oktatott sajátos nevelési igényű gyermekeket nem számítva, 96-an voltak, akik gyógypedagógiai oktatásban részesültek. Számuk 2001 óta az összes általános iskolás számával megegyező mértékben csökkent.

Általános iskolai felnőttoktatásban 2013-ban 78-an vettek részt, akik közül ebben az évben 17-en zárták eredményesen 8. évfolyamot.

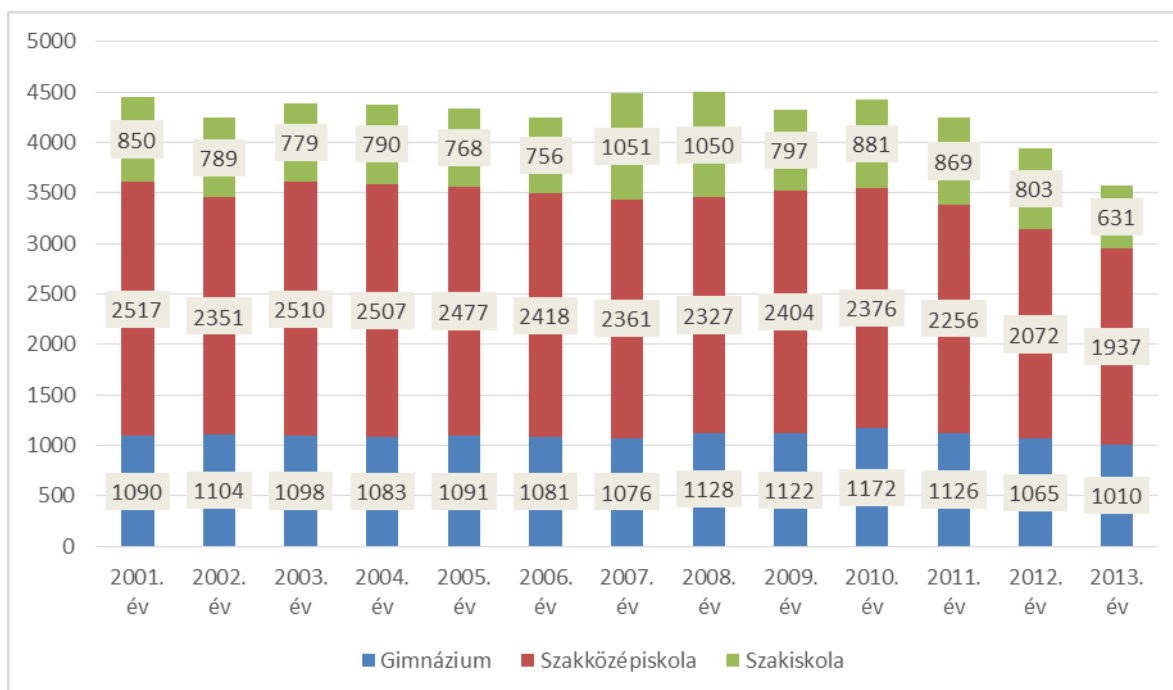
6.2.3. Középfokú oktatás

A középfokú oktatásban résztvevők számában az elmúlt másfél évtizedben jóval kisebb volt a visszaesés, mint azt az óvodák, vagy az általános iskolák esetében tapasztalhattuk, vagy mint azt a demográfiai adatok indokolták volna. Míg a középfokú oktatás korosztály a városban 2014-re a 2001-es létszám 70 %-ára zsugorodott, a teljes városi középfokú oktatási spektrum (gimnáziumok, szakközépiskolák, szakiskolák) tanulói létszáma csak 20 %-kal lett kevesebb. Ez a csökkenés elsősorban a 2010 utáni években következett be, mikor is három év alatt 850

fővel lett kevesebb tanuló. A létszámfogyás ezen időszakban leginkább a szakiskolákat érintette, amelyek elvesztették tanulóik csaknem 30 %-át, míg a gimnáziumok esetében ennek mértéke csupán 14 % alatti volt.

A szakközépiskolás és gimnáziumi tanulók több, mint fele (58 %) más településekről jár be a városba tanulni, ami 8 %-kal több mint 2001-ben. Ezzel ellentétben a kollégiumban lakó tanulók száma az utóbbi évekre drasztikusan lecsökkent. Míg 2001-ben 316-an 2013-ban már csak 18-an laktak a középiskolai tanulók közül kollégiumokban. A szakiskolák esetében a más településről bejáró tanulók aránya magasabb 64%-os, és itt a kollégisták száma is több 2013-ban 45 fő.

Gimnáziumi, szakközépiskolai és szakiskolai nappali tagozatos tanulók száma Salgótarjában 2001-2013 között (fő)

forrás: KSH T-STAR

2013-ban a középfokú nappali oktatásban résztvevő diákok közül 768-an voltak, akiket hátrányos helyzetűként tartottak nyilván. Arányaiban a szakiskolai diákok között fordultak elő leginkább (35 %), míg legkevésbé a gimnáziumi tanulók között (14 %). A szakközépiskolába járók 21 % -a volt hátrányos helyzetű. Ezek az arányok 7-8 %-kal haladják meg az országos átlagot.

6.2.4. Felsőoktatás

Salgótarjában 2013-ban szűnt meg a felsőoktatás, ekkor zárt be a Budapesti Gazdasági Főiskola itteni intézete.

SMJV Önkormányzata 2014 őszén életre hívta a Salgótarjáni Felsőoktatási Kabinetet annak érdekében, hogy a városban az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával újra működjön felsőoktatási intézmény.

A cél elérése érdekében együttműködési megállapodás jött létre az Önkormányzat és az Óbudai Egyetem, az Önkormányzat és a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Salgótarjáni Tankerülete, illetve a Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara között.

Az Egyetem részvételével 2015. év októberében felvételi előkészítő kurzus indult a 11. évfolyamos középiskolások részére.

Az Önkormányzat és az Egyetem között folyó tárgyalások eredményeképp a felsőoktatás indítása érdekében a két fél közösen megfogalmazott szándéknyilatkozat aláírásáról döntött, melyet Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése 54/2016. (III.31.) Öh. sz. határozatában jóváhagyott.

A szándéknyilatkozatban foglaltak szerint az Egyetem a Magyar Állam tulajdonában lévő, természetben a Salgótarján, Május 1. út 54.szám alatt fekvő ingatlanban telephelyet kíván létesíteni felsőoktatási, kutatás-fejlesztési, valamint innovációs tevékenységének megvalósítása érdekében. Az Egyetem 2017. szeptemberében, illetve ha a jogszabályi környezet lehetővé teszi, már 2017. februárjában felsőoktatási szakképzést indít, illetve megvizsgálja a lehetőségét annak, hogy milyen, a helyi vállalatok igényét kielégítő további képzések indítására van mód.

Az Önkormányzat vállalja, hogy az Egyetem által folytatott felsőoktatási képzésnek helyet adó telephely működéséhez és üzemeltetéséhez 10 éven keresztül hozzájárul. Vállalja továbbá, hogy közreműködik a képzések meghatározását alátámasztó munkaerő-piaci felmérésben, segítséget nyújt a képzési portfólióhoz illő célcsoportok eléréséhez.

A felsőoktatási képzési elképzelések egyeztetése jelenleg is folyamatban van.

VII. NÉPESSÉG EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTA, EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS

7.1. Népeesség egészségi állapota

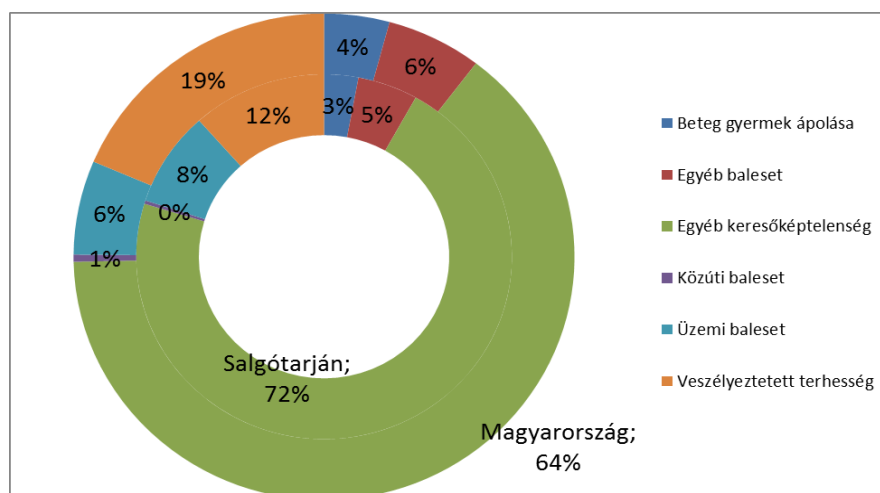
A város lakosainak egészségi állapota az átlagosnál rosszabb. A 2011-es népszámlálás adatfelvételekor Salgótarjánban 7370 fő adott számot tartós betegségről, ami a lakónépeesség csaknem húsz százaléka. Ez az arány négy százalékkal magasabb, mint az országos átlag és egyben a legmagasabb a 23 megyei jogú város közül.

A rossz egészségügyi állapot részben a romló demográfiai mutatók, az idősek magas aránya, részben a korábbi nehézipari örökség, a bányák üzemek egészségtelen munkakörülményeire vezethető vissza. Erre utal az is, hogy 2010-ben²⁸ a korbetöltött rokkantsági nyugdíjban részesülők lakónépeességhez viszonyított aránya 4,4% volt, míg az országos átlag csak 3,8%-os.

A száz lakosra vetített betegszám adatok szerint Salgótarjánban az országos átlagot meghaladó mértékben fordulnak elő, keringési rendszer, légzőszervi betegségek, de gyakoribbak a mentális és viselkedési zavarok valamint az idegrendszer betegségei is.

A rossz egészségügyi állapotra utal az is, hogy az országos átlagértéket 20%-kal meghaladja az egy keresőképes korú²⁹ lakosra jutó táppénzes napok száma. Figyelembe véve azt, hogy a város foglalkoztatottsági mutatója lényegesen rosszabb az országos átlagnál, az egy foglalkoztatottra jutó táppénzes napok számában még nagyobb a különbség.

A táppénzes napok éves számának megoszlása 2013-ban a táppénz típusa szerint

forrás: TEIR -OEP

A táppénzes napok döntő többségének oka egyéb keresőképtelenség (betegség) volt. Ennek aránya az országos átlagot is meghaladta. A gyermekápolással, veszélyeztetett terhességgel összefüggő táppénzes napok száma a városban-arányaiban elmaradt a hazai átlagtól, ami vélhetően a foglalkoztatottakon belül a kisgyermekes munkavállalók alacsonyabb arányára, valamint a veszélyeztetett terhességnek leginkább kitett, rosszabb egészségügyi és higiénés körülmények között élők alacsonyabb foglalkoztatottságára utalhat.

A rosszabb egészségi állapot miatt a város lakói gyakrabban keresik fel a háziorvosokat. Az egy felnőtt korú lakosra jutó látogatások száma (rendelőben illetve lakáson történő ellátás) száma 1-gyel magasabb (6,5) volt, mint az országos átlag. A salgótarjáni orvosok ennek ellenére 2013-ban kicsit jobb helyzetben voltak, mint kollégáik, mert az egy orvosra jutó éves

²⁸ Ebben az évben létezett utoljára ez az ellátási forma.

²⁹ 15-64 év közötti

esetszám 11435, négyszázzal kevesebb volt, mint a hazai átlag. A betegellátás egyre inkább a rendelőben történt. Míg 2012-ban még 5%-ot 2013-ban már csak 2%-ot tett ki a lakáson történő vizit. Ez a tendencia egyébként országosan is érvényesül, bár ott még most is 4% körüli ez az arány.

A gyermekek esetében az éves átlagos orvosi vizitek száma magasabb volt, mint a felnőttek esetében, de az átlagosan 9,5 alkalom eggyel kevesebb, mint az országban. Ez valamelyest a városi gyermekorvosok nagyobb leterheltségének is betudható, mert az egy orvosra jutó éves esetszám (2013-ban 7063) Salgótarjánban magasabb, bár a 2011-ben még 1700-as különbség 2013-ra már csak pár százra csökkent. A gyermekorvosok esetében a lakáson történő ellátás az összes eset 7,5%-át tette ki, ami nem csak a házi orvosokénál magasabb, de az országos átlagot is meghaladja.

Az egy házi és gyermekorvosra jutó lakos tekintetében Salgótarján elég jó helyzetben volt a megyei városok rangsorában. 2011-ben csupán Pécs és Szekszárd mutatói voltak jobbak. 2013-ban több mint kétezerrel kevesebb lakos jutott egy helyi orvosra, mint az országban átlagosan. De míg a felnőtt orvosok jutó felnőtt lakosok száma jóval az országos átlag alatti volt, a házi gyermekorvosokra itt több gyermek jutott.

A 2011. évi népszámlálás kérdései között szerepeltek a tartós betegséggel, illetve fogyatékossgal kapcsolatos kérdések is. Mivel szenzitív adatokról van szó, a válaszadás nem volt kötelező. A kapott válaszok lehetőséget adnak a megyei jogú városokban élők egészségi állapotának vizsgálatára.

A 2011-es népszámlálás alkalmával, 2513-an számoltak be egy vagy többféle fogyatékossgáról. Ez a lakónépesség 6,7 %-át jelentette, szemben a 4,6%-os országos aránnyal. Ezzel nemcsak a tartósan betegek, de a fogyatékossgal élők népességen belüli arányát tekintve is listavezető volt a város a megyei jogú városok között.

A megyei jogú városokban lakók 16%-a, közel 325 ezer személy adott számot tartós betegségről, amely az országos átlaghoz hasonló. A tartós betegséggel élők aránya Salgótarjánban és Békéscsabán jelentősen meghaladta az átlagot. A fogyatékkal élők népességen belül aránya Salgótarjánban a legmagasabb (6,7%), és Győrött volt a legalacsonyabb (3,1%).³⁰

Salgótarján lakosai közül 2014. december 31-én 680 fő részesült fogyatékossgai támogatásban, ebből mind a 680 fő súlyosan fogyatékos. Halmazottan fogyatékos személyek száma: 20 fő volt. Magasabb összegű családi pótlékra összesen 473 fő volt jogosult.

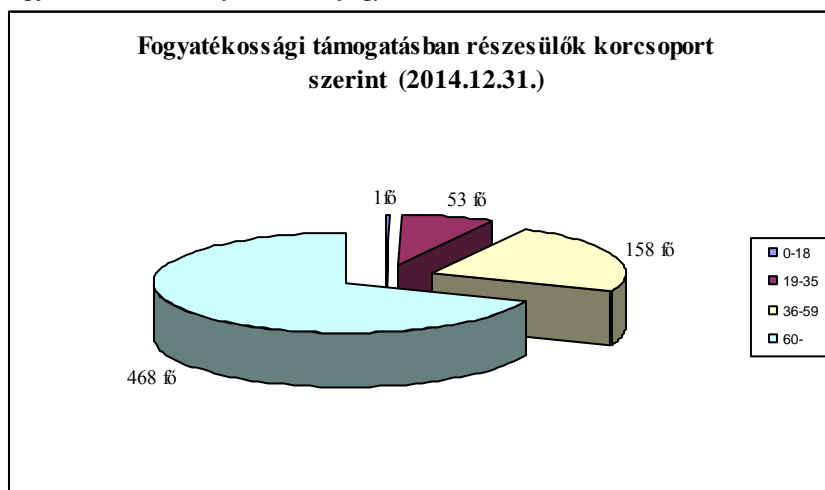
fogyatékossgai típus	létszám
autista	2 fő
értelmi fogyatékos	48 fő
hallási fogyatékos	58 fő
látási fogyatékos	258 fő
mozgásszervi fogyatékos	294 fő
halmazottan fogyatékos	20 fő
összesen	680 fő

Forrás: Nm-i Kormányhivatal Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály

Megjegyzés: A fogyatékos személyek száma valójában ennél több, erről azonban csak becslésekkel (iránymutatónak számítva az érdekvédelmi szervezetek tagságát) rendelkezünk. Az Abigél Közhasznú Egyesület személyes kapcsolatrendszerében pl. 38 fő autista személy van.

³⁰ www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiook/veszpremmjv11.pdf

A fogyatékosági támogatásban részesülők száma csak egy iránymutatást jelent, mivel abban nem szerepelhetnek a kiskorú fogyatékos személyek, valamint azok sem, akik a támogatás helyett megtartották a magasabb összegű családi pótlékot, illetve nem igényeltek támogatást, vagy annak folyósítását valamilyen oknál fogva szüneteltetik. Az emelt összegű családi pótlékban részesülő hallássérült, látássérült, mozgássérült, értelmi fogyatékos vagy autista személy is súlyos fogyatékosnak minősül, attól függetlenül, hogy az ellátást, amiben részesül – másképpen nevezik. Tehát ennél lényegesen több a fogyatékkal élő személyek száma mindegyik fogyatékoság típusnál. Csupán az ellátás alapján nem célszerű felmérni a fogyatékkal élők számát.

Forrás: Nm-i Kormányhivatal Családtámogatási és Társadalombiztosítási Főosztály

A fogyatékosági támogatásban részesülők 68,8 %-a 60 éven felüli, 23,2 %-a 36-59 év közötti személy.

7.2. Egészségügyi ellátás

Salgótarján egészségügyi ellátórendszerét az általánosan ismert tényezőkön túl (rossz szociális helyzet, munkanélküliség, alacsony iskolázottsági arány, dohányzás, alkoholfogyasztás, stb.) nehezíti az alapellátásban tapasztalható orvoshiány. A felnőtt házi orvosok körzetek közül 2 tartósan, a házi gyermekorvosok körzetek közül 3 tartósan betöltetlen, ezekben a körzetekben helyettesítéssel látják el a feladatot (2015.12.31.-i állapot).

A helyzetet tovább súlyosbítja a házi orvosok, házi gyermekorvosok magas életkora is. Salgótarjánban praktizáló orvosok közül a legtöbben már betöltötték az 50. életévüket.

Házi orvosi alapellátás Salgótarjánban³¹ 2015.12.31.

	házi orvosok száma	50. életévüket 2015.12.31-ig betöltött házi orvosok száma	ebből 60. életévüket 2015.12.31-ig betöltött házi orvosok száma	ebből 65. életévüket 2015.12.31-ig betöltött házi orvosok száma
Salgótarján MJV	22	21	11	4
Nógrád megye	102	89	52	30

forrás: Nógrád Megyei Kormányhivatal

A 60-65 év feletti házi orvosok számának magas aránya arra hívja fel a figyelmet, hogy pár éven belül valószínűleg még jelentősebb orvoshiánnyal kell szembenéznünk.

³¹ www.nograd.hu/files/vitanap/NMKH_Nepeg_Szakigazg_Szerv_taj.pdf kiegészítve Nógrád Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály megküldött adataival (2015.12.12.)

Házi gyermekorvosi alapellátás Salgótarjában³²

2015.12.31.

	házi gyermekorvosok száma	50.életévüket 2015.12.31-ig betöltött háziorvosok száma	ebből 60.életévüket 2015.12.31-ig betöltött háziorvosok száma	ebből 65. életévüket 2015.12.31-ig betöltött háziorvosok száma
Salgótarján MJV	6	5	3	1
Nógrád megye	20	19	9	5

forrás: Tájékoztató Nógrád megye egészségi helyzetéről (Nógrád Megyei Kormányhivatal 2015.)

7.2.1. Felnőtt háziorvosi ellátás

Az egészségügyi alapellátás körébe tartozó feladatokat Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata az ESZK szervezeti keretei között működtetett körzetekben közalkalmazott orvosokkal, valamint egyéni vállalkozó orvosokkal és gazdasági társaságokkal kötött megbízási szerződések alapján biztosítja.

A felnőtt háziorvosi ellátást 22 területi ellátási kötelezettség mellett működtetett körzetben, illetve jogszabályi kötelezettségének eleget téve a hajléktalanok háziorvosi ellátását is biztosítja az Önkormányzat Egy körzet működtetését közgyűlési döntés alapján – területi elhelyezkedése miatt – Somoskőújfalu Község Önkormányzata végzi.

forrás: SMJV Önkormányzata Népjeléti Iroda

A 22 körzetnek helyt adó rendelőből 5 önkormányzati tulajdonban, 17 magántulajdonban van.

A 22 körzetben 19 orvos (1 fő közalkalmazott, 11 fő egyéni vállalkozó, 7 Bt, 1 Kft, 2 körzet tartósan betöltetlen, helyettesítéssel) látja el a háziorvosi feladatokat, és egy vállalkozó orvos biztosítja a hajléktalanok ellátását.

³² www.nograd.hu/files/vitanap/NMKH_Nepseg_Szakigazg_Szerv_taj.pdf - Tájékoztató Nógrád megye egészségi helyzetéről

7.2.2. Házi gyermekorvosi ellátás

A házi gyermekorvosi ellátást 6 rendelőben, 9 körzetben biztosítja az Önkormányzat. A rendelők közül 3 önkormányzati tulajdonú rendelő, 3 magántulajdonú. A 9 körzetben 2015. november 1-től 5 gyermekorvos (2 fő egyéni vállalkozó, 3 Kft.) látja el a feladatokat. A körzetek közül 2 tartósan betöltetlen, 1 egy éven belül helyettesített.

7.2.3. Fogászati alapellátás

Salgótarjánban 10 fogorvosi körzetből 1 körzet működtetését – szintén területi elhelyezkedés okán – Somoskőújfalu Község Önkormányzata végzi. A rendelők közül 1,5 önkormányzati, 4,5 magántulajdonban van, egy körzetnek helyt adó rendelőt a Szent Lázár Megyei Kórháztól bérel a fogorvosi alapellátást működtető ESZK.

A 10 salgótarjáni körzetben 9 fogorvos (3 közalkalmazott, 4 egyéni vállalkozó, 2 Kft.) látja el a feladatokat.

7.2.4. Az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti rendszer

Városi és városkörnyéki központi ügyelet és hétfői és ünnepnapos házi gyermekorvosi rendelés

A központi ügyelet 2008. február 1-jétől, a hétfői és ünnepnapos házi gyermekorvosi ügyelet 2006. január 1-jétől a Szent Lázár Megyei Kórház épületében működik, 2013. július 1-jétől a működtetés is ténylegesen átadásra került. Az átadás oka a Sürgősségi Betegellátási Osztály és az ügyelet hatékonyabb együttműködésének elősegítése. Az ellátási terület elsősorban a társulás tagönkormányzatainak közigazgatási területe, de sok beteg érkezik a bátonyterenyi járásból is.

Fogászati ügyelet

A fogászati ügyeletet szintén az ESZK működteti, az önkormányzati tulajdonban lévő Salgótarján, Szerpentin út 19. szám alatti rendelőben.

7.2.5. Védőnői szolgálat

A népegészségügyi feladatok ellátásában, ezen belül a közösségi egészségfejlesztésben, a betegségek megelőzésében, megbetegedés esetén az egészségügyi állapot helyreállításában jelentős szerepük van a védőnőknek.

A védőnői szolgálat az egészségügyi alapellátás részeként a családok egészségének megőrzésére, segítségére irányuló megelőző tevékenységet, valamint a betegség kialakulásának, az egészségromlás megelőzése érdekében egészségfejlesztést végez.

A védőnői hálózaton keresztül a lakosság legszélesebb rétegéhez juthatunk el.³³

A települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás keretében gondoskodik a védőnői ellátásról. Ide tartozik az óvodáskorúak ellátást is magába foglaló területi védőnői ellátás, valamint az iskolavédőnői ellátás.

³³ www.nograd.hu/files/vitanap/NMKH_Nepes_Szakigazg_Szerv_taj.pdf- Tájékoztató Nógrád megye egészségi helyzetéről

A területi védőnők a legfontosabb életszakaszoknál – a gyermekvárásnál, az újszülött fogadásánál, a családi élet kialakításánál, a gyermek óvoda, iskola kezdeténél – vannak jelen a családok életében.

A területi védőnő gondozási tevékenységét azon családok körében végzi, ahol várandós és gyermekágyas anya, illetve 0-6 éves korú gyermek él. A kisgyermek tanulói jogviszonyának megkezdéséig a gondozási feladatokat a területi védőnő látja el.

Az iskolavédőnői tevékenység a védőnői szolgáltatás egy speciális területe, melynek során a 6-18 évesek, valamint a 18 év feletti, középfokú nappali rendszerű iskolai oktatásban résztvevők egészségének megőrzése, fejlesztése az ahhoz kapcsolódó problémák megelőzése, korai felismerése, kiküszöbölése, és gyógyítása történik.

A városban a védőnői körzetek működtetését az ESZK végzi. A védőnők az intézménynél közalkalmazotti jogviszonyban állnak.

Jelenleg 10 védőnői státuszon 7 védőnő látja el feladatát, az általuk gondozottak száma (0-7 éves korosztály) 1624, ebből 0-3 éves korosztályhoz tartozó gyermek: 711 fő.

Salgótarján és a környező települések fekvő- és járóbeteg szakrendelését a megyeszékhelyen működő Szent Lázár Megyei Kórház és Rendelőintézet, a pásztói Margit Kórház és a balassagyarmati Dr. Kenessey Albert Kórház - Rendelőintézet látja el.

Intézmény neve	Ágyszámok
Szent Lázár Megyei Kórház	660
Dr. Kenessey Albert Kórház-Rendelőintézet	627
Margit Kórház	190

Forrás: Tájékoztató Nógrád Megye Közgyűlése számára Nógrád megye egészségi helyzetéről

A Szent Lázár Megyei Kórház és Rendelőintézet fekvőbeteg-forgalmának 33%-át (8253 esetszám) a salgótarjáni lakóhelyű betegek, 67 %-át (16416 esetszám) a Salgótarjánon kívüli települések betegek adták 2014. évben.

A kórház adatai szerint előforduló főbb betegségcsoportok sorrendben: a keringési rendszer betegségei, az agyérbetegségek, a magas vérnyomás, a légzőrendszer megbetegedései, az emésztőrendszer megbetegedései, az alkoholos májbetegségek és a cukorbetegség. A daganatos megbetegedések okozta halálozás a második helyen áll.

VIII. KÖZBIZTONSÁG, BŰNELKÖVETÉS

8.1. Közbiztonság, bűnelkövetés

Egy település közbiztonsága az ott lakók alapvető szükségleteinek az egyik legfontosabb eleme. A közbiztonság nem csupán a lakosság objektív védelmét és szubjektív biztonságérzetét jelenti, hanem jelentős hatást gyakorol a gazdasági életre, a vállalkozások és a tőke beáramlására, az életminőség és az életszínvonal alakulására is.

A közbiztonság infrastrukturális tényező, mely befolyásolja a beruházási szándékot, az idegenforgalmat, a kereskedelmet.

Salgótarján megyei jogú város mind Nógrád megyében, mind országos viszonylatban magas bűnügyi veszélyeztetettségű, tehát bűnügyi szempontból frekvenciált helység³⁴

Bűnelkövetők száma korcsoportonként (2014.évben)

Bűnelkövetők	Salgótarján	St-i járás	Nógrád megye
0-13 gyermekkorú	14	18	63
14-17 fiatalkorú	65	101	279
18-24 fiatal felnőtt	102	193	580
25-59 felnőtt	302	530	1732
60-	24	31	100
Összesen	507	873	2754

forrás: www.police.hu

Nógrád megye regisztrált bűncselekményeinek harmada Salgótarján város területén következik be, s nemcsak a számában, hanem a bűncselekmények súlya szerint is itt következik be a legtöbb kiemelt, súlyos bűncselekmény. (pl. a legtöbb rablás, súlyos testi sértés, betöréses lopás, stb).

A kriminalitás értékelése tekintetében egyértelműen kijelenthető, hogy a bűnügyek számát tekintve Salgótarjánban és vonzáskörzetében a *vagyon elleni bűncselekmények* állnak az élen. Legjelentősebbek, és az állampolgárokat leginkább megrázó vagyon elleni bűncselekmények a *betöréses lopások*. Területi megoszlásuknál látható, hogy a legtöbb ilyen bűncselekményt Salgótarjánban követték el, amelyek célobjektumai lakások, garázsok, hétvégi házak és kis részben kereskedelmi egységek voltak. Sajnos a betöréses lopások jelentős része visszavezethető a vagyonvédelem teljes hiányára.

A városon belül leginkább fertőzött terület *lakásbetörés* (elsősorban lakatlan házak) szempontjából Zagyvapálfalva és a Forgách-telepi városrész, garázsfeltörés szempontjából szintén Zagyvapálfalva, hétvégi ház feltörés szempontjából a Kercseg-dűlői városrész.

A megtévesztéssel elkövetett vagy köznyelven szólva *trükkös lopások* mind a megyeszékhelyen, mind vidéken jellemzőek. A bűncselekményt elkövetők továbbra is utazó bűnözők, a lakhelyük az ország különböző részeihez köthető.

A *gépjárművekkel kapcsolatos bűncselekmények* jelentős mértékű csökkenő tendenciát mutatnak. Gyakorlatilag nincs jelen sorozatjellegű gépkocsi feltörés, csak időszakos, alkalmi jellegű elkövetés, ezek szinte kizárólag Salgótarján területén történnek

Salgótarjánban 2014.évben a bűnelkövetők 16%-a 18 év alatti kiskorú volt. Az elkövetett bűncselekmények közül a legjellemzőbb a garázdaság, a lopás, de igen magas számban fordult elő a testi sértés és járművezetés ittas állapotban történő bűnelkövetés is. Sőt jelen van a kábítószer birtoklása és visszaélés kábítószerrel jogsértés is.

³⁴ Salgótarján MJV Önkormányzatának Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Konceptiója 2011-2015.

A bűnelkövetésre ható tényezők közé a munkanélküliség okozta esélytelenség, az életszínvonal jelentős romlása, az alkohol-és drogfogyasztás mellett a motiválatlan, deviáns, a társadalmi együttélési normáknak nem megfelelő magatartásformák kialakulása is megjelent.

Salgótarjánban a szegénynegyedek szinte minden településrészen megtalálhatók, mely bűnügyi szempontból problémát jelent. Ezek a szegénynegyedek jelentős bűnözés kibocsátó szereppel rendelkeznek.

A városban jelentős a veszélyeztetettként nyilvántartott kiskorúak száma. Egyrészt ők lehetnek a bűncselekmények potenciális vagy tényleges áldozatai, másrészt elkövetőkké válhatnak. Szinte megoldhatatlan problémát jelent a csellengő, csavargó, kalandvágyó gyermekek, a szabadidejüket értelmetlenül töltő fiatalok kezelése.

A leginkább veszélyeztetett serdülő és fiatal-felnőtt korosztály részére rendőrségi szakemberek tanórák keretében számos témában tartanak évtizedek óta oktatást az iskolákban (pl. DADA program, „Iskola rendőre” és „Egy iskola – egy rendőr” programok, „Két keréken biztonságban” projekt, MINI-KRESZ, Pindúr Pandúr országos vetélkedő, gyermeknapi ünnepséggel egybekötött falunapokon való részvétel, bemutatók, Suli Road Show, iskola rendőre program), és különösen sokat foglalkoznak a kábítószer fogyasztásban érintett korosztállyal.

A kábítószer fogyasztás megelőzése, a probléma komplex kezelése érdekében a pedagógusok, a nevelők, a szülők, a fiatalok körében dolgozó szakemberek, orvosok, pszichológusok együttműködésével érhető el eredmény.

Ugyancsak - a bűncselekmények elkövetése szempontjából - potenciálisan veszélyeztetett csoportot képeznek az időskorúak, közülük is főként az egyedülállók.

Az előrehaladott korban lévők életkori, fizikai, mentális sajátosságaikból adódóan, és a társadalomban betöltött szerepüknél fogva az átlagnál sérülékenyebbek, kiszolgáltatottabbak, ezáltal fokozottabban veszélyeztetettek bizonyos bűncselekményekkel szemben.

Egészségi állapotuk, sokszor magányos, elszigetelt életmódjuk és anyagi lehetőségeik miatt ugyanakkor kevésbé képesek a bűncselekmények elleni védekezésre. Megkönnyíti az elkövetők dolgát, hogy az idős emberek könnyen kötnek ismeretséget, legtöbb esetben örülnek, hogy beszélgethetnek valakivel, így a bűnelkövetők könnyen a bizalmukba férkőznek.

A rendőrség és az önkormányzat elsősorban a városban működő polgárőr szervezetekre, azok segítő, támogató tevékenységére támaszkodhat. Jelenleg 4 polgárőr-szervezet működik a városban (Salgótarjáni Nagyvárosi Polgárőr Egyesület, Pécskő – Szilvás Polgárőr Egyesület, Fáy András Körúti Polgárőr Szervezet, Acélgyár Környéke Polgárőr Egyesület). A rendőrség szakmailag és anyagilag is támogatja a polgárőrséget, szinte napi rendszerességgel látnak el közös szolgálati feladatokat.

Az összefogás érdemi eredményeket hoz, különösen a bűnözés megakadályozásában, megelőzésében eltűnt személy felkutatásában, rendezvények biztosításában.

IX. GYERMEKJÓLÉTI, SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÓ RENDSZER

Fontosnak tartjuk és valljuk, hogy a gyermekjóléti, szociális ellátórendszer akkor működik megfelelően, ha a támogatás eléri a rászorulókat, és kizárólag a rászorulókat éri el.

9.1. Gyermekjóléti és szociális szolgáltató tevékenység

Salgótarján Megyei Jogú Város a szociális és gyermekjóléti szolgáltató tevékenységét társulási formában, a *Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása* (továbbiakban: társulás) keretein belül látja el. A társulás székhely önkormányzata Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata.

A társulás az általa alapított költségvetési szerv, az *Egészségügyi - Szociális Központ* (továbbiakban: ESZK) szervezeti keretei között látja el a tagönkormányzatok, így Salgótarján alábbi gyermekjóléti alapellátási, valamint szociális alap- és szakosított szolgáltatási feladatait.

Gyermekjóléti alapellátáson belül

- Gyermekjóléti Központ
 - Gyermekjóléti szolgáltatás
- Gyermek napközbeni ellátása
- Gyermek átmeneti gondozása

Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapszolgáltatásokon belül:

- Étkeztetés (népkonyha)
- Házi segítségnyújtás
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- Családsegítés
- Közösségi ellátások
 - Pszichiátriai betegek közösségi ellátása
 - Szenvedélybetegek közösségi ellátása
 - Alacsonyküszöbű ellátás
- Támogató szolgáltatás
- Nappali ellátás
 - Idősek nappali ellátása
 - Fogyatékos személyek nappali ellátása
 - Demens személyek nappali ellátása
 - Hajléktalan személyek nappali ellátása

Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális szakosított ellátáson belül:

- Hajléktalan személyek átmeneti szállása
- Hajléktalan személyek éjjeli menedékhelye
- Idősek otthona
- Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona

9.1.1. Gyermekjóléti alapellátás

9.1.1.1. Gyermekjóléti Központ - Gyermekjóléti szolgáltatás

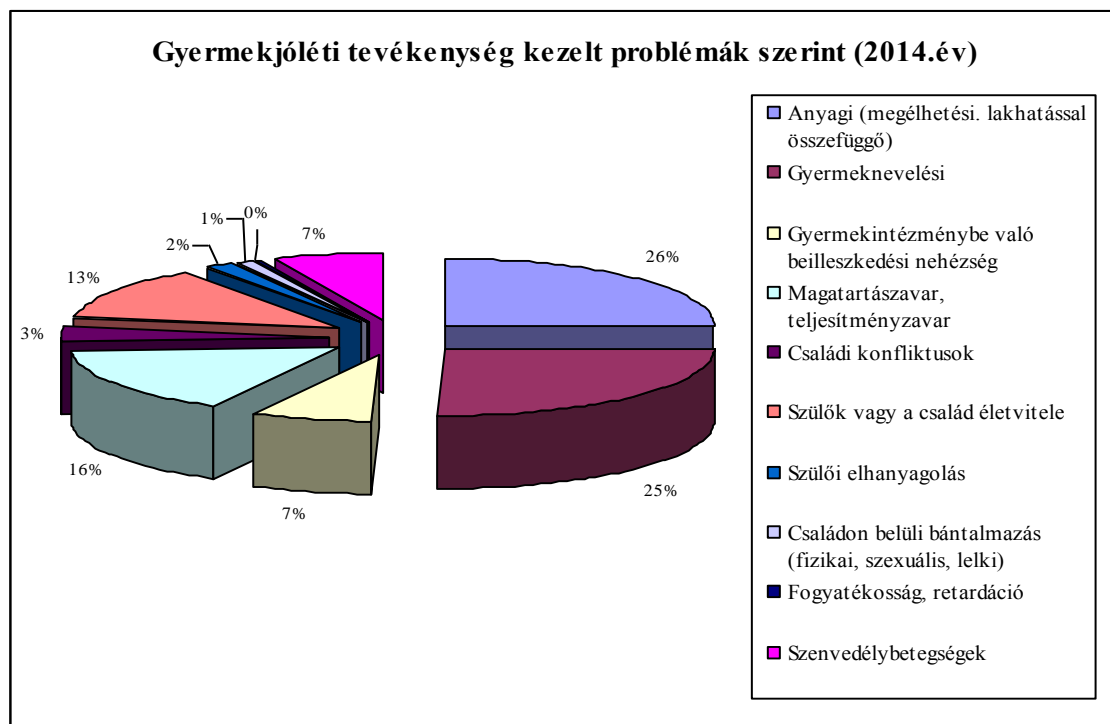
A gyermekjóléti szolgáltató tevékenység általános célja, hogy elősegítse a gyermekek védelmét, testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését, jólétét, családban történő nevelkedését, hozzájáruljon veszélyeztetettségük megelőzéséhez, a kialakult veszélyeztetettség

megszüntetéséhez, a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez és segítse a kiemelt gyermek családjába történő visszahelyezését.

A gyermekjóléti központ a gyermekjóléti alapellátások körébe tartozó gyermekjóléti szolgáltatásokat és speciális szolgáltatásokat biztosítja.

	Alapellátásban gondozott gyermek	Védelemben vétel mellett gondozott gyermek	Szakellátásban gondozottak gyermek	Gondozottak összesen gyermek/család
2012.év	335	124	62	521/280
2013.év	309	119	60	494/288
2014.év	304	121	45	470/273

forrás: ESZK

forrás: ESZK

Látható, hogy az anyagi (megélhetési, lakhatással összefüggő) problémák jelennek meg a legnagyobb arányban, majd ezt követik a gyermekneveléssel, magatartás-és teljesítményzavarral és a szülők vagy a család életvitelével kapcsolatos problémák.

9.1.1.1.1. Speciális szolgáltatások

Az ESZK Gyermekjóléti Központja alapfeladatain túl kötelezően olyan speciális szolgáltatásokat is biztosít, amelyek a gyermek családban nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos szolgáltatásokat, programokat nyújt. Ezek a következők:

a) Kapcsolattartási ügyelet

A kapcsolattartási ügyelet rendelkezésére áll azon kliensek számára, ahol a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult szülő vagy más jogosult személy számára a találkozás máshol nem biztosítható. A szakemberek által kontrollált kapcsolattartást önkéntesen vagy gyámhatósági illetve bírósági kötelezés útján lehet igénybe venni.

A kapcsolattartási ügyeleten (Aranykor Idősek Klubja Salgótarján, Gorkij krt. 85. szám) a kapcsolattartások péntek és szombat délutánonként történnek.

b) Kórházi szociális munka

Célja, hogy a kórházi, illetve területi védőnővel, valamint a kórházi szociális és egészségügyi szakemberekkel együttműködve a szociális válsághelyzetben lévő anyának, szülőnek és gyermekének segítséget nyújtson a gyermeket veszélyeztető tényezők megelőzésében, megszüntetésében. Az egészségügyi intézmények gyermekelhanyagolás és gyermekbántalmazás észlelése esetén jelzéssel éljenek az ESZK Gyermekjóléti Központja felé a további elhanyagolás, bántalmazás megakadályozása érdekében.

c) Járőrözés

A Városi Rendőrkapitánysággal közösen folynak a péntek esti járőrözések, melynek célja a szórakozóhelyeken és közterületen lévő, a szülői házat engedéllyel vagy anélkül elhagyó gyerekek felkutatása, sok esetben az ittas gyermekek áldozattá válásának megelőzése, illetve az ittas gyermekek hazaszállítása, illetve a tanítási időszakban az utcákon, iskolák környékén és szabadidős központokban az iskolakerülő, csellengő gyerekek felkutatása is.

d) Készenléti szolgálat

A készenléti szolgálat megszervezésével a gyermekjóléti központ állandó, folyamatos elérhetőséget biztosít a nyitvatartási időn túl felmerülő krízishelyzetekben. A törvényi követelményeknek megfelelően egy munkaidőn túli időben hívható telefonszámon munkatársaink azonnali tanácsadás vagy tájékoztatás nyújtásával igyekeznek segíteni a rászorulókon. Évente 1-2 esetben történt telefonos megkeresés.

e) Drog-prevenációs szolgáltatás

A Gyermekjóléti Központ prevenciós feladatainak ellátása során arra törekszik, hogy megelőzze, vagy mérsékelje a fenyegető ártalmak kialakulását a gyermekeknél. Az időben, a nehézségek kialakulásakor, az akadályok felmerülésekor érkezett segítség tud hatékony lenni a gondok súlyosbodásának megakadályozásában, megelőzésében.

f) Fejlesztőpedagógiai szolgáltatás

Célja az iskoláskorú gyermekek tanulásához szükséges alapvető képességek, hiányosságok feltárása és fejlesztése, korrepetálás, osztályozó vizsgára való felkészítés.

g) Jogi tanácsadás

Ezt az ingyenes szolgáltatást Salgótarjánban a gyermekjóléti központ jogásza biztosítja.

A segítségkérés leggyakoribb témái:

- házasság felbontás;
- gyermekelhelyezés, tartás, kapcsolattartás;
- kiskorúak vagyoni ügyei;
- banki kölcsöntartozások;
- közüzemi hátralékok rendezése;
- örökléssel összefüggő ügyek;
- távollattással összefüggő ügyek;
- büntetőfeljelentés családon belüli erőszak, kk. veszélyeztetése, tartás elmulasztása miatt;
- rokkantsági ügyek;
- apasági, gondnoksági peres ügyek.

h) Pszichológiai tanácsadás

Tanácsadás jellegű szolgáltatás, egyéni és csoportos foglalkozások gyermekekkel, szülőkkel, pszichológiai vizsgálatok a rendelkezésre álló diagnosztikai eszközökkel, konfliktuskezelés, kritikus helyzetek esetén sürgős segítségnyújtás, továbbirányítás.

Főbb problématípusok:

- iskolai hiányzás;
- válás, szülők közötti nézeteltérések;
- veszteségélmény feldolgozása;
- magatartási, illetve viselkedési problémák.

Speciális szolgáltatások igénybevételének alakulása

speciális szolgáltatások	2012.év		2013.év		2014.év	
	gyermek	alkalom	gyermek	alkalom	gyermek	alkalom
kapcsolattartási ügyelet	20	141	22	152	56	317
kórházi szoc. munka	16	16	19	19	15	15
utcai szoc. munka	630		320	30	138	68
drogprevenció	697	37	831	53	663	53
jogi tanácsadás	596	5 település	573	5 település	547	5 település
pszichológiai tanácsadás	186	6 település	141	6 település	165	11 település
fejlesztőped.szolg.	166		187		10*	

forrás: ESZK

*2014-ben csak ősztől működött ez a szolgáltatás, melynek oka, hogy nem találtak jelentkezőt a heti 20 óra szolgáltatás biztosítására.

9.1.1.2. Gyermekek napközbeni ellátása

A gyermekek napközbeni ellátása olyan családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését biztosítja, akiknek szülei, nevelői munkavégzésük, munkaerő-piaci részvételt elősegítő programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

A gyermekek napközbeni ellátása az ESZK keretein belül működő családi napközi fenntartásával, illetve más szervekkel, személyekkel kötött ellátási szerződésben foglaltak alapján valósult meg.

9.1.1.2.1. Családi Napközi

Az önkormányzat a felmerülő igényeknek eleget téve a családban nevelkedő gyermekek napközbeni ellátásáról - a gyermek 3. életévének betöltéséig - családi napközi megszervezésével gondoskodott, melynek keretében a gyermekek részére az életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, szakszerű gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást biztosított.

A gyermekek napközbeni ellátása 2010-től 2014. szeptember 30-ig a társulás fenntartásában működő 4 családi napköziben 28 engedélyezett férőhelyszámon került biztosításra. A Százszorszép Bölcsőde megnyitásával egyidejűleg az önkormányzati fenntartású családi napközik működési engedélye visszavonásra került.

Mindezekon kívül jelenleg 2 civil szervezet fenntartásában lévő 3 családi napközi is működik.

- Futrinka Családi Napközi – 7 férőhely
fenntartó: Futrinka-meseház Nonprofit Kft.
- Csimpilimpi 1. és Csimpilimpi 2. 2 x 7 férőhely
fenntartó: Reménység Gyermekesély és Rehabilitációs Alapítvány

9.1.1.2.2. Bölcsőde

A bölcsőde a családban nevelkedő 3 éven alul gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény.

A Százszorszép Bölcsőde 2014.10.01-én kezdte meg működését, 4 bölcsődei csoportban, 52 fő engedélyezett férőhelyszámon a város családi házas övezetében, modern körülmények között biztosítja a gyermekek ellátását.

Év/hónap	Beíratott gondozottak száma	Kihasználtsági mutató
2014.év		
október hó	31 fő	60%
november hó	39 fő	75%
december hó	42 fő	81%
2015.év		
január hó	47 fő	90%
február hó	49 fő	94%
március hó	48 fő	92%
április hó	47 fő	90%
május hó	47 fő	90%
június hó	48 fő	92%
július hó	44 fő	84%
augusztus hó	30 fő	58%
szeptember hó	42 fő	81%

forrás: Százszorszép Bölcsőde Salgótarján

A nyári hónapokat nem számítva a férőhely kihasználtság mértéke közel 90%-os.

A Bölcsőde ellátási területe Bárna, Cered, Egyházasgerge, Etes, Ipolytarnóc, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszti, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Kishartyán, Litke, Mátraszele, Mihálygerge, Rákóczibánya, Ságújfalu, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs, Szilasapogony, Zabar és Salgótarján közigazgatási területe.

Jelenleg – 2015. októberben – 36 fő salgótarjáni és 7 fő vidéki bölcsődés gyermek ellátásáról gondoskodnak.

9.1.1.3. Gyermek átmeneti gondozása

A gyermekek átmeneti gondozását – a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére vagy beleegyezésével – ideiglenes jelleggel, teljes körű ellátással kell biztosítani, ha a szülő egészségi állapota, életvezetési problémája, indokolt távolléte vagy más akadályoztatása miatt a gyermek nevelését a családban nem tudja megoldani, vagy utógondozói ellátásban részesül. A gyermekek átmeneti gondozásának helyén a gyermek otthontalanná vált szülője is elhelyezhető.

A gyermekek átmeneti gondozását az ESZK keretein belül a Gyermek Átmeneti Otthona és a Családok Átmeneti Otthona, illetve a Magyar Vöröskereszt Menedék Átmeneti Otthona biztosítja.

Ezek az otthonok un. várólistát nem vezetnek, hiszen a bejelentkezők akut problémával küzdenek, melynek orvosolására azonnal szükség van. Sajnos előfordul, hogy telítettség miatt az otthonok nem tudják befogadni a segítségre szorulókat.

9.1.1.3.1. Gyermek Átmeneti Otthona Zabar

A Zabar településen működő Gyermek Átmeneti Otthona 2010. március 2-án kezdte meg működését. Az otthon 12 fő engedélyezett férőhelyszámmal rendelkezik.

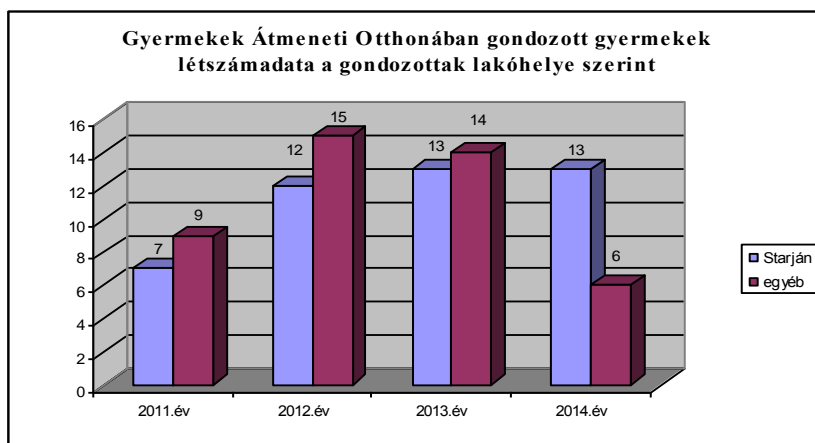
Az intézmény ellátási területe – Lucfalva, Nagybárcány és Márkháza települések kivételével – 23 tagönkormányzat területére terjed ki. Ellátottjai azok a 3-18 éves korú gyermekek, akik átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül maradnának, valamint akiknek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett, valamint azok az anyák, akik 14 éves kor alatti gyermekükkel együtt kérik az elhelyezést.

Gyermekek Átmeneti Otthona Zabár

	Ellátottak (gyermekek+szülők) átlagos létszáma	Kihasználtság (átl.mértéke)
2011.év	10	92%
2012.év	11	91%
2013.év	7	58%
2014.év	10	83%

forrás: Gyermekek Átmeneti Otthona Zabár – saját készítésű táblázat

A 2011-2014. éves adatok tükrében látható, hogy növekszik a salgótarjáni lakosú gondozottak gyermekek elhelyezésének száma. Míg 2011-ben a gondozott gyermekek 44 %-a, addig 2014.évben közel 50%-a volt salgótarjáni lakos.

forrás: Gyermekek Átmeneti Otthona Zabár – saját készítésű ábra

A gyermekek nagy része anyjával együtt kerül elhelyezésre általában megfelelő lakhatás hiánya, vagy a családban történő konfliktus miatt, és sokszor hónapokig tartózkodik itt. A szülő/anya nélkül felvett gondozottak száma viszonylag kevés.

Település	2011.év			2012.év			2013.év			2014.év		
	gyermek	gyermek magában	szülő	gyermek	gyermek magában	szülő	gyermek	gyermek magában	szülő	gyermek	gyermek magában	szülő
Salgótarján	7	0	3	12	6	2	13	6	5	13	5	6
Vidék	9	8	1	15	6	3	14	1	3	6	5	2

forrás: Gyermekek Átmeneti Otthona Zabár – saját készítésű ábra

9.1.1.3.2. Családok Átmeneti Otthona Etes

Az Etes településen működő Családok Átmeneti Otthona 2010. március 1-én nyitotta meg kapuit. Az otthon 16 férőhelyen fogadja be átmeneti időre a családi krízis következtében otthontalanná vált szülőket és gyermekeiket. Otthonszerű elhelyezés formájában együttes

lakhatást és ellátást biztosít számukra, hogy a gyermekek veszélyeztetettségét megelőzze, vagy a már kialakult veszélyeztetettséget megszüntesse, illetve a családok megtartó erejét segítse. Az intézmény ellátási területe a Gyermek Átmeneti Otthonával egyezően 23 tagönkormányzat területére terjed ki.

Családok Átmeneti Otthona

	Ellátottak száma (átlag)	Kihasználtság (átl.mértéke)
2011.év	13	81%
2012.év	12	75%
2013.év	14	88%
2014.év	15	94%

forrás: Családok Átmeneti Otthona Etes – saját készítésű táblázat

Az ellátást igénybevétele önkéntes, terhes kismama, egyedülálló szülő gyermekkel, illetve teljes, kétszülős családok részére is biztosított.

A megüresedett férőhelyek szinte azonnal feltöltésre kerülnek. 2015. szeptember 30-ig bezárólag az intézményben 11 család keresett menedéket, akik számára ellátást nem tudtak biztosítani, ezért várólistára kerültek. Két krízis esetben szállásoltak el ebben az évben salgótarjáni családot – teltház mellett – a közösségi helyiségben, akik a késő esti órákban kiskorú gyermekeikkel menekültek el otthonukból.

Öt év átlagát tekintve közel 70 %-ban salgótarjáni állandó lakcímmel rendelkező családok kérték az ellátást.

A jelenleg is ott lakók közül 4 család salgótarjáni, 1 család pedig sóshartyáni lakcímmel rendelkezik.

9.1.1.3.3. "Menedék" Családok Átmeneti Otthona

Salgótarjában a Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete fenntartásában működő „MENEDEK” Családok Átmeneti Otthona 1992 óta nyújt átmeneti elhelyezést az ország bármely részéről érkező halmozottan hátrányos helyzetű családoknak, anyáknak, apáknak és gyermekeiknek, akik szociális, pszichés és egyéb okból krízishelyzetbe kerültek. Az intézménybe jelentkezők befogadási sorrendje: Salgótarján, Nógrád megye és az ország bármely területe.

2012 évtől három szinten végzik a gyermekek átmeneti gondozását:

- 1) Krízis ellátást nyújtanak bántalmazott anyák és gyermekeik számára 4 férőhelyen.
- 2) Átmeneti ellátás biztosítanak gyermekjóléti alapellátás keretében gyermekek, szülők és várandós anyák részére szükség szerinti teljes ellátással 40 férőhelyen.
- 3) Kiléptető lakást működtetnek (2 db- Menedék út 1 szobás, Kaszinó sor 1,5 szobás) a Magyar Vöröskereszt „Remény” program támogatásával.

Az ellátási szerződés alapján 2012-ben Salgótarjából 3 férőhely folyamatos biztosításával – illetve a meghatározott létszámon felül is - fogadták az önkormányzat beutalásával érkező anyákat és gyermekeket.

„Menedék” Családok Átmeneti Otthonában bekerülő salgótarjáni állandó lakóhellyel rendelkező gondozottak száma

	család	fő
2012.év	6	13
2013.év	7	20
2014.év	8	26

forrás: „Menedék” Családok Átmeneti Otthona

Ebben az évben 2015. szeptember 30-ig 5 család (össz:17 fő) lakott az otthonban.

Az átmeneti ellátást igénybe vevők jellemzően a bántalmazott, a gyermekeket lelki terrorban tartó szülő elől menekülő és az albrételet fizetni képtelen családok közül érkeznek az otthonba. A lakók egy évig tartózkodhatnak itt, amely indokolt esetben fél évvel, illetve szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható.

A családok általános problémái közé tartozik a gyökértelenség, a hajléktalanság, a munkanélküliség, az adósságcsapda, az iskolázatlanság, az állami gondozotti előélet, a helytelen életvezetés, a konfliktuskezelés és tolerancia hiánya, a bántalmazás, a jövőkép hiánya, a családi konfliktusok, az alacsony önértékelés, a kötődés hiánya, a kizárólag a gyermek jogán járó jövedelem, az agresszivitás, a szenvedélybetegségek, a függőségek és az értékzavar.

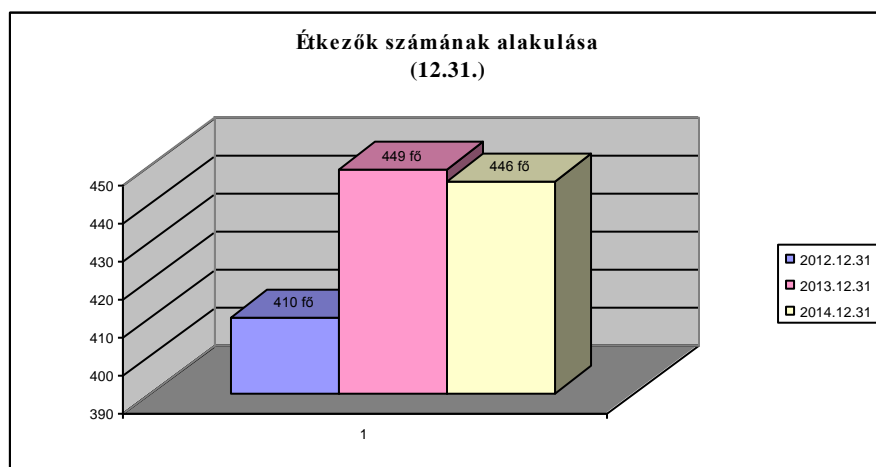
9.1.2. Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapszolgáltatások

Az alapszolgáltatások megszervezésével a szolgáltató segítséget nyújt az igénybe vevők részére saját otthonukban és lakókörnyezetükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában.

Az étkeztetés és a házi segítségnyújtás megszervezése és biztosítása – lakosságszámtól függetlenül – valamennyi települési önkormányzat feladata.

9.1.2.1.Étkeztetés

Az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani.

forrás: ESZK

Az étkeztetést jellemzően az idős korosztály veszi igénybe, akik számára – koruk, egészségi állapotuk miatt – már nehézséget okoz a mindennapi háztartásvezetés.

Az étkeztetés igénybe vehető elvitellel, kiszállítással, illetve az étel kiszolgálásával egyidejűleg helyben fogyasztással. Az éves tapasztalatok azt mutatják, hogy inkább a menü elvitelének a lehetőségével élnek az étkeztést igénybe vevők.

Az ellátás 2014-ben 4 szolgáltató helyről vásárolt élelmezéssel volt biztosított.

A szolgáltatás intézményi térítési díja 550 Ft/fő/nap (az étel kiszállításának díja: 60 Ft/háztartás/nap). Szociális rászorultság esetén a kedvezmény mértéke jövedelemtől függően 100 Ft/fő/nap-295 Ft/fő/nap –ig terjedhet.

Népkonyha

Az éves adatokat vizsgálva átlagosan napi 80 adag ebéd kerül kiosztásra, melynek nagyobb részét a rászorultak helyben fogyasztják, azonban különösen indokolt esetben lehetőség van az ebéd elvitelére.

Népkonyha szociális alapszolgáltatás nyújtására a Női Átmeneti Szálló (3100 Salgótarján, Hősök út 35.) rendelkezik működési engedéllyel. A 2014. évben felújított intézmény étkezője kulturált körülmények között biztosítja a rászorulóknak számára a napi egyszeri meleg étkeztést.

9.1.2.2.Házi segítségnyújtás

Házi segítségnyújtás keretében kell gondoskodni:

- azokról az időskorú személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek és róluk nem gondoskodnak,
- azokról a pszichiátriai betegek, fogyatékos személyek, valamint szenvedélybetegek, akik állapotukból adódóan az önálló életvitellel kapcsolatos feladataik ellátásában segítséget igényelnek, de egyébként önmaguk ellátására képesek,
- azokról az egészségi állapotuk miatt rászoruló személyekről, akik ezt az ellátási formát igénylik,
- azokról a személyekről, akik a rehabilitációt követően a saját lakókörnyezetükbe történő visszailleszkedés céljából támogatást igényelnek önálló életvitelük fenntartásához.

A házi segítségnyújtást végző szociális gondozók, az ellátott otthonában végzett gondozási, alapápolási feladatok ellátásával, valamint az ellátott érdekében – otthonán kívül – végzett tevékenységgel látják el feladataikat. A gondozás lehet teljes körű, részleges, időszakos vagy mindennapos. Bármilyen terjedelmű is legyen, az esetek többségében a szociális gondozó jelenti a külvilágot a gondozott számára.

A házi segítségnyújtás, mint szociális alapszolgáltatási forma jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a koruk, egészségi állapotuk miatt szociális szükséglettel rendelkező emberek, biztonságos, megszokott lakókörnyezetükben a lehető leghosszabb ideig önálló, illetve részben önálló életvitelt folytathassanak, emberi méltóságukat családi és közösségi kapcsolataikat megőrizve élhessenek.

Az ESZK működési engedélye alapján a házi segítségnyújtás esetében ellátható személyek száma 835 fő, azonban 650 fő körüli azon ellátottak száma, akik a szolgáltatás nyújtására aláírt megállapodással rendelkeznek.

Salgótarjánban a megállapodással rendelkezők száma 2013. évben 276 fő volt, 2014. évben átlagosan 204 fő vette igénybe a szolgáltatást.

A szolgáltatás intézményi térítési díja 1.135 Ft/óra. A szolgáltatást igénybe vevőt rendszeres havi jövedelme alapján számított kedvezmény illeti meg, mely 835 Ft/fő/óra – 945 Ft/fő/óraig terjedhet.

A házi segítségnyújtás szabályozása terén 2014. évben megkezdődött módosítások tovább folytatódnak. 2016. január 1-jei hatálybalépéssel – a házi segítségnyújtás szolgáltatáson belül két tevékenységi kör kerül kialakításra:

- a *szociális segítség*, amelyhez az alacsony szükséglet kielégítését szolgáló, szakképzettség nélkül is ellátható tevékenységek tartoznak, és
- a *személyi gondozás*, amelynek keretében „intenzív” szükségletet kielégítő gondozási tevékenységek és az ápolói kompetenciának megfelelő ápolási feladatok végezhetőek a megfelelő szociális vagy egészségügyi szakképesítés birtokában.

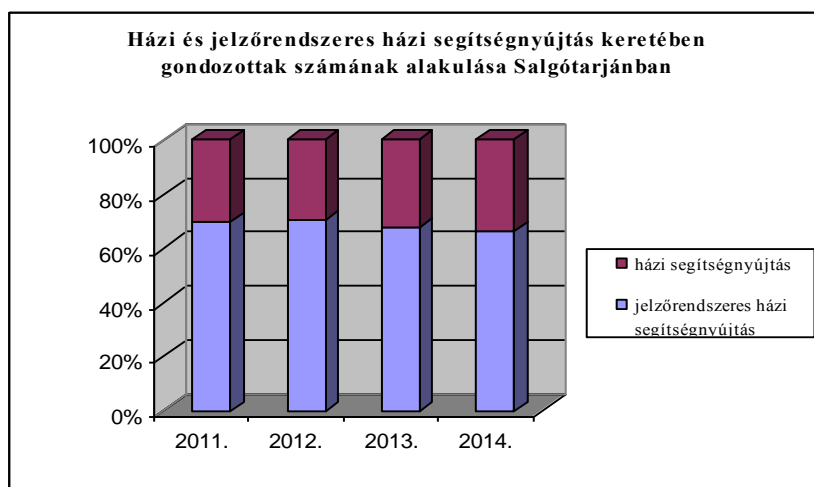
A személyi gondozás mellett a szociális gondozó a szociális segítség körébe tartozó tevékenységeket is elvégezheti. A személyi gondozás és a szociális segítség együttesen legfeljebb napi 4 órában nyújtható.

Cél a szolgáltatást igénybe vevők változatlan szakmai színvonalon történő ellátása.

9.1.2.3. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időszerű vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

A társulás a GPRS alapú műszaki rendszer működésével 21 településen teljes lefedettséggel tudta biztosítani a szolgáltatást. A diszpécserközpont az „Aranykor” Idősek Klubjában működik, mely folyamatos üzemmódban üzemel.

forrás: ESZK – saját készítésű tábla

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást folyamatos készenlétben, napi 24 órában kell biztosítani.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretében biztosítják

- az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeletes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenését,
- a segélyhívás okául szolgáló probléma megoldása érdekében szükséges azonnali intézkedések megtételét,
- szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás kezdeményezését.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevétele szempontjából szociálisan rászorult

- az egyedül élő 65 év feletti személy,
- az egyedül élő súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy, vagy
- a kétszemélyes háztartásban élő 65 év feletti, illetve súlyosan fogyatékos vagy pszichiátriai beteg személy, ha egészségi állapota indokolja a szolgáltatás folyamatos biztosítását.

Az igénybe vevők az esetek nagy részében betegség, rosszullét, illetve higiénés szükségletek miatt kérik a segítséget.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás biztosítása 2013. július 1-től állami feladat. A feladatellátást a társulás és a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság között létrejött szerződés rendezte.

A szerződés 2015. december 31-ig szóló, határozott időtartamra jött létre. A Társulási Tanács 2015. június 9-i ülésén 17/2015. (VI. 9.) TTh. számú határozatával döntött arról, hogy a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás nyújtását 2016. január 1. napjától megszüntette. 2015. december 31-én a társulás tagönkormányzatainak területén a 360 db kihelyezhető jelzőkészülékből 163 db volt kihelyezve, ebből Salgótarján területén 76 db.

A megszüntetést indokolta, hogy a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság által biztosított szolgáltatási díj (összesen 6.699.616 Ft) a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás működtetésének költségeit nem fedezte, a Társulásnak a szolgáltatás biztosításához 4.033.000 Ft saját erőt kellett biztosítania.

A döntést forráshiány miatt kényszerült meghozni a társulás, annak ellenére, hogy fontosnak tartotta ezen szolgáltatás működését, tekintettel arra, hogy a házi segítségnyújtással párhuzamosan megteremti a saját lakáson való szociális ellátás lehető leghosszabb ideig történő fenntartásának feltételeit, az önálló életvitel megtartása mellett, így az időskorú és fogyatékos személyek egyaránt nagyfokú biztonsággal otthonukban ápolhatókká válnak. Ebből következően időben kitolódhat a drágább bentlakásos vagy egészségügyi ellátásokba való bekerülésük.

Azon túlmenően, hogy az ellátási forma egy jóval költségtakarékosabb szolgáltatást biztosít, nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az ellátottak megszokott lakókörnyezetben történő gondozása mentálisan is sokkal előnyösebb. Nem szólva arról, hogy az ellátásban résztvevők számára egyfajta biztonságérzetet nyújt a szolgáltatás, hiszen bármilyen probléma esetén az ügyeletet teljesítő gondozó megjelenik a gondozott lakásán.

Fentiek miatt Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása Társulási Tanácsának Elnöke (a továbbiakban: Társulási Tanács) tájékoztatta a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságot arra vonatkozóan, hogy a szolgáltatás teljes költségének biztosítása esetén a Társulás a jövőben sem zárkózik el a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás biztosításától.

Ezt követően a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Nógrád Megyei Kirendeltsége (a továbbiakban: SZGYF) és a Társulás között egyeztetések kezdődtek a szolgáltatás további biztosítása érdekében. Az egyeztetések eredményeképpen a szolgáltatást az SZGYF biztosítja 2016. március 1-jétől Salgótarján és térsége, valamint Pásztó és térsége területén.

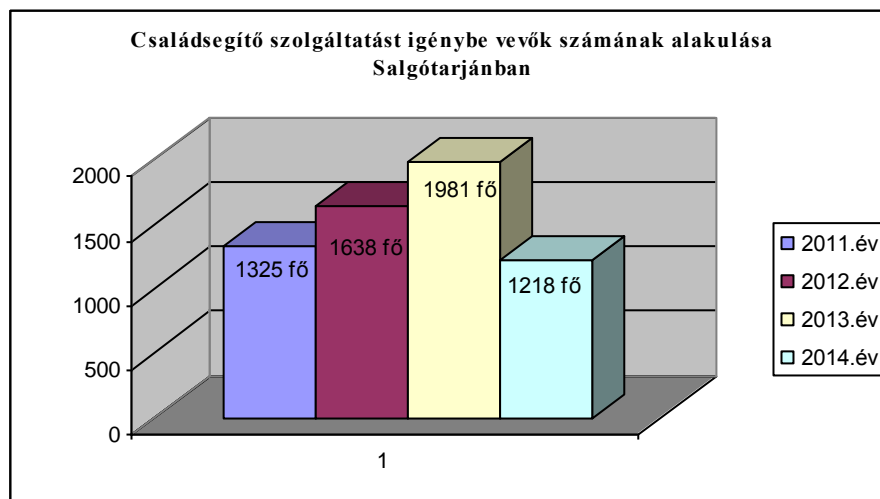
9.1.2.4. Családsegítés

A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése,

a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A családsegítés keretében biztosítani kell:

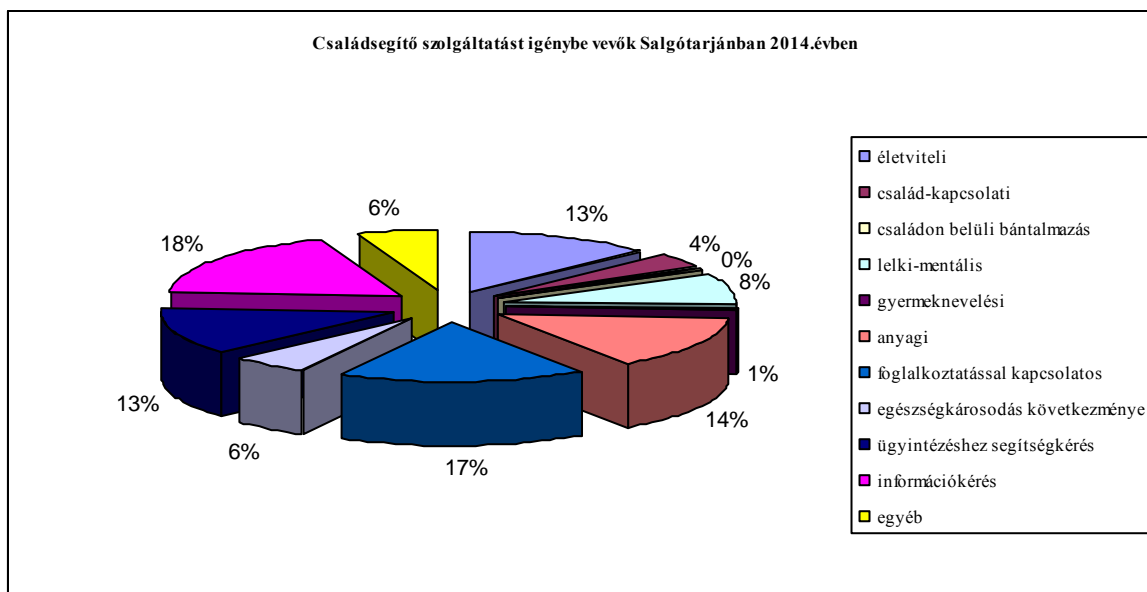
- a szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadást,
- az anyagi nehézségekkel küzdők számára a pénzügyi, természetbeni ellátásokhoz, továbbá a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás megszervezését,
- a családgondozást, így a családban jelentkező működési zavarok, illetve konfliktusok megoldásának elősegítését,
- közösségfejlesztő, valamint egyéni és csoportos terápiás programok szervezését,
- a tartós munkanélküliek, a fiatal munkanélküliek, az adósságterhekkel és lakhatási problémákkal küzdők, a fogyatékossgal élők, a krónikus betegek, a szenvedélybetegek, a pszichiátriai betegek, a kábítószer-problémával küzdők, illetve egyéb szociálisan rászorult személyek és családtagjaik részére tanácsadás nyújtását,
- a családokon belüli kapcsolaterősítést szolgáló közösségépítő, családterápiás, konfliktuskezelő, mediációs programokat és szolgáltatásokat, valamint a nehéz élethelyzetben élő családokat segítő szolgáltatásokat.

forrás: ESZK – saját készítésű ábra

A családsegítő szolgálatnak a klasszikus családgondozáson kívül feladata volt az együttműködésre kötelezett személyek (rendszeres szociális segélyben, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők) gondozásba vétele, a velük történő kapcsolattartás. A közmunkaprogram beindulása a gondozásban lévő kliensek számának jelentős csökkenéséhez vezetett, tekintettel arra, hogy a közfoglalkoztatottak túlnyomórészt az együttműködésre kötelezett személyek közül kerültek ki, akiknek a közfoglalkoztatás időtartama alatt megszűnt a gondozásuk.

A szolgáltatást igénybe vevők hozott problémái nagyon szerteágazóak. 2014. évben magasabb százalékban információkérés, ügyintézéshez segítségkérés, anyagi és életviteli problémák miatt vették igénybe a szolgáltatást.

forrás: ESZK – saját készítésű tábla

Ugyancsak jogszabályi módosítás miatt 2016.01.01-től a családsegítés csak gyermekjóléti szolgáltatással integráltan- egy szervezeti és szakmai egységben – működhet: települési szinten a család-és gyermekjóléti szolgálat, járási szinten a család- és gyermekjóléti központ keretében.

9.1.2.5. Közösségi ellátások

A közösségi ellátások a pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegek részére nyújtott ellátások, amelyek keretén belül biztosítani kell a lakókörnyezetében történő segítségnyújtást az önálló életvitel fenntartásában a meglévő képességek megtartását, illetve fejlesztését, a szolgáltatást igénybe vevő állapotának folyamatos figyelemmel kísérését, a pszichoszociális rehabilitációt, a szociális és mentális gondozást. A szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás keretében többek között biztosítani kell a szenvedélybetegség okozta egészségügyi és szociális károk mérsékléséhez szükséges egyes ártalomcsökkentő szolgáltatásokat és kríziskezelést.

Közösségi ellátáson belül az ESZK biztosítja

- a pszichiátriai betegek közösségi ellátását,
- a szenvedélybetegek közösségi ellátását,
- az alacsonyküszöbű ellátást.

Ezen szolgáltatás 2007-től a társulás keretében működik, 2009. január 1-től a szolgáltatások finanszírozása pályázati forrásból megoldott.

	Pszichiátriai betegek		Szenvedélybetegek			
	Közösségi alapellátás		Közösségi alapellátás		Alacsonyküszöbű ellátások	
	Gondozási órák száma	Kliensek száma	Gondozási órák száma	Kliensek száma	Megkeresések száma	Kliensek száma (új+régi)
2012.év	1972	45	1696	46	1093	327
2013.év	1937	45	1833	46	1080	301
2014.év	1970	45	1299	46	1177	298

forrás: ESZK

9.1.2.5.1. Pszichiátriai betegek közösségi ellátása

Az ellátásban szereplők között többen kettős diagnózissal rendelkeznek, a pszichiátriai betegségük mellé alkohol és gyógyszerfüggőség is társul. Gondot jelent, hogy betegségük miatt nehezen találnak munkát, így rossz anyagi körülmények között élnek.

A szolgálat anyagi támogatást nem tud adni, de tanácsadás, illetve az ellátások és szolgáltatások igénybevételére irányuló információnyújtás nagy segítséget nyújt számukra.

9.1.2.5.2. Szenvedélybetegek közösségi ellátása

A gondozottak alkohol, kábítószer problémával, gyógyszerfüggőséggel és játékszenvedéllyel küzdenek, de többségüknél az alapproblémák pszichiátriai problémákkal társulnak.

9.1.2.5.3. Alacsonyküszöbű ellátás

Az ESZK már több mint 10 éve végez alacsonyküszöbű ellátást részben minisztériumi, részben saját forrás felhasználásával.

Speciális módon, más szolgáltatásoktól eltérően a szolgáltatás a szerhasználat /szerfüggés/ viselkedéses problémák ártalmait csökkentő, és pszicho-szociális támogatást, életviteli tanácsadást nyújtó programokat, szolgáltatásokat biztosítja, melyek térítés nélkül, könnyen elérhetőek, akár a szolgáltatás kihelyezésével, mobilizálásával. Az intézmény munkatársai évek hosszú sora alatt számtalan alkalommal és számtalan helyen fordultak meg a szolgáltatás bemutatásával.

A szolgáltatások célja a szenvedélybetegek, az addiktológiai problémával küzdők és közvetlen környezetük elérése, fogadása, aktuális problémájuk kezelése, a lehetséges járulékos ártalmak csökkentése, a változás elindítása és segítése.

Az ellátottak elsősorban droproblémákkal küzdő fiatalok fiúk-lányok vegyesen, akik a 12-35 éves korosztályból tevődnek össze. A szerhasználat legtöbbjükénél viselkedési, magatartási, tanulási zavarral, valamint családi problémákkal, alkoholizmussal párosulhatnak.

A kliensek önkéntesen, szülő, tanár, kortárs által kerülhetnek az ellátásba, gondozásuk, kezelésük a család, a közeli hozzátartozó bevonásával történik.

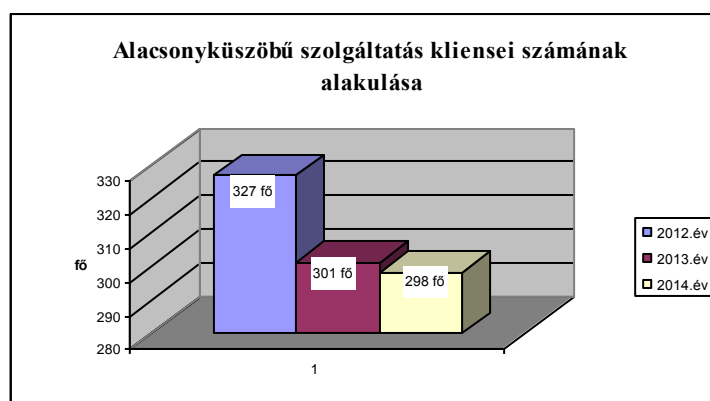
Célcsoport tagjai között egyaránt megtalálhatóak a deviáns életvitelű fiatalok és felnőttek, a nehezen elérhető és magas kockázatú csoportok. Életkori sajátosság, hogy többnyire a fiatalok jelennek meg az ellátás során, de sajnos egyre több a gyermekkorú is. Droprobléma a megjelenők 80 %-ánál jelentkezik, alkohollal együtt.

A konzultációk alkalmával tanácsadás, jogi információnyújtás, stressz kezelés, elsősegély, melegedő-pihenő, józanodásra lehetőség, tű- és fecskendőcsere vehető igénybe.

A munka során nehézséget jelent, hogy a megye egész területéről érkeznek ellátási igénylással, de a rendszeres konzultálás anyagi gondok miatt nem valósulhat meg.

Az egészségügyi rendszer még mindig nem képes felismerni a droproblémát, így a továbbküldés nehézkes.

Az iskolák félnek meggyanúsítani a gyermeket, csak meggyőzéssel képesek a szakemberekhez eljuttatni a potenciális klienseket

forrás: ESZK

	új kliens	régi kliens	összes kliens	kontaktok száma
2012.év	63 fő	264 fő	327 fő	1093 fő
2013.év	51 fő	250 fő	301 fő	1080 fő
2014.év	69 fő	229 fő	298 fő	1177 fő

forrás: ESZK

9.1.2.6. Támogató szolgáltatás

A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén.

A támogató szolgálat tevékenysége három alapeladatra terjed ki, a személyi segítő szolgálat, a szállító szolgálat, valamint az információnyújtás, tanácsadás biztosítására.

Korcsoportos megoszlás szerint 4-88 év közötti ellátottak veszik igénybe a szolgáltatást. A legtöbb esetben speciális óvodába, iskolába, illetve szociális és egészségügyi intézményekbe történik a szállítás.

2009. január 1-től a szolgáltatás finanszírozása pályázati forrásból történik.

	Ellátottak száma
2012. év	34 fő
2013. év	40 fő
2014. év	39 fő

forrás: ESZK

Az ESZK által nyújtott szolgáltatások közül a támogató szolgáltatás, a pszichiátriai betegek közösségi alapellátása, a szenvedélybetegek közösségi alapellátása, valamint a szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás működtetése a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatallal kötött finanszírozási szerződések útján történik.

Ezen ellátások esetében szerződő fél – a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően – a társulás székhelyönkormányzata, az ellátást ugyanakkor a társulás biztosítja. A támogatás átadását a társulás, a székhelyönkormányzat, valamint az ESZK közötti háromoldalú megállapodás rendezi.

9.1.2.7.Nappali ellátás

9.1.2.7.1. Idősek nappali ellátása

A nappali ellátás, mint a szociális gondoskodás körébe tartozó segítségnyújtási forma, jelentősen hozzájárul az időskorú, nyugdíjas emberek társadalmi integrációjának megőrzéséhez, aktív, méltóságteljes időskor biztosításához.

A társulás fenntartásában 9 db idősek klubja – ebből Salgótarjánban 2 db- működik, melyek – az igénybe vevők részére – kor, egészségi állapot, szociális és mentális szükségletnek megfelelő szolgáltatást nyújt. Az elmagányosodás miatt egyre nagyobb igény van erre a szolgáltatásra.

A szervezés során figyelembe kell venni az igénybe vevők napi életritmusát, igényeit, szükségleteit. Ennek megfelelően a klub

- szabadidős programokat szervez,
- életvezetési, mentálhigiénés tanácsadást nyújt,
- segítséget nyújt az ellátottak hivatalos ügyeinek intézésében,
- segítséget nyújt az egészségügyi ellátásokhoz való hozzájutásban,
- közösségi tevékenységeket szervez, az ellátottak érdeklődésének megfelelően,
- segítséget nyújt, illetve biztosítja az alapvető higiéniai szükségletek kielégítését.

	eng.férőhely	2010.évi átlagléttség	2011.évi átlagléttség	2012.évi átlagléttség	2013.évi átlagléttség	2014.év átlagléttség
Salgótarján összesen		87	93	95	86	92
-Aranykor Idősek Klubja	70	63	68	70	64	69
-Várkapu Idősek Klubja	25	24	25	25	22	23
Somoskőújfalu Naplemente Idősek Klubja	20	19	19	20	20	18
Idősek Klubja Cered	10 2011.12.12-től 30	9	30	33	30	32
Idősek Klubja Zabar	30	29	30	30	30	29
Idősek Klubja Rákócziánya	30	28	31	32	30	27
Idősek Klubja Kazár	30	27	27	30	29	22
Idősek Klubja Sóshartyán	35	35	34	34	31	33
Idősek Klubja Szilaspogony	35	-*	35	35	34	32

forrás: ESZK

* Szilaspogonyi Idősek Klubja 2011.áprilisában kezdte meg működését.

9.1.2.7.2.Fogyatékos személyek nappali ellátása

A társulás fenntartásában Salgótarjánban működő *Félsziget Napközi- és Lakóotthonban* 20 fő engedélyezett férőhelyszámon biztosított a középsúlyos értelmileg akadályozott és halmozottan sérült, valamint autista személyek nappali ellátása.

Az ellátás az elsősorban saját otthonukban élő harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes, vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista

személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére.

	2010.év	2011.év	2012.év	2013.év	2014.év
f. Férőhely	20 fő	20 fő	20 fő	20 fő	20 fő
Ellátottak átlagszáma	13 fő	12 fő	12 fő	12 fő	10 fő
Kihasználtság	65%	60 %	60 %	60%	50%

f
forrás: ESZK

Tekintettel arra, hogy a lakóotthoni ellátás biztosítása állami feladat, a fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthonának működtetése az SZGYF-el, mint feladatellátásra köteles állami fenntartóval kötött megállapodás útján történik.

A Társulási Tanács határozatban kifejezte szándékát a Felsőzsiget Napközi- és Lakóotthon által nyújtott ellátások (fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona, valamint fogyatékos személyek nappali ellátása) 2016. január 1-jétől állami fenntartásba történő átadására azzal, hogy a társulás az intézmény működtetéséhez támogatást nem biztosít.

2016. januárjában az intézmény állami fenntartásba vételét illetően az SZGYF-től pozitív válasz érkezett, ezért megkezdődhetnek az átadás-átvételre vonatkozó tárgyalások. Az átvétel tervezett időpontja – az SZGYF tájékoztatás szerint – 2016. július 1.

9.1.2.7.3. Demens személyek nappali ellátása

A demens személyek nappali ellátását az Aranykor Idősek Klubja biztosítja.

	eng.férőhely/ demens	2010.évi átlagléttség/ demens	2011.évi átlagléttség / Demens	2012.évi átlagléttség / demens	2013.évi átlagléttség / demens	2014.év átlagléttség / demens
-Aranykor Idősek Klubja	70/13	63/10	68/9	70/10	64/11	69/9

f
forrás: ESZK

9.1.2.7.4. Hajléktalan személyek nappali ellátása

A társulás fenntartásában működő hajléktalan személyek Nappali Melegedője 15 fő engedélyezett férőhelyszámon biztosítja a nappali ellátást igénybe vevők nappali melegedését, pihenését, tisztálkodási lehetőségét, az étel elkészítésének feltételeit.

	Eng.férőhely	Ellátottak átlagszáma	Kihasználtság %
2010.év	15 fő	28 fő	187 %
2011. év	15 fő	30 fő	200 %
2012. év	15 fő	30 fő	200 %
2013. év	15 fő	30 fő	200 %
2014. év	15 fő	29 fő	194 %

f
forrás: ESZK- saját készítésű tábla

A nappali melegedő lehetőséget nyújt a hajléktalan személyek részére közösségi együttlétre, pihenésre, személyi tisztálkodásra, személyes ruházat tisztítására, az étel melegítésére, táplálására, elfogyasztására.

A szolgáltatás rendkívül magas kihasználtsága bizonyítja, hogy ezekre az ellátásokra a hajléktalan ellátás intézményrendszerében rendkívül nagy szükség van.

9.1.3.Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális szakosított ellátások

Ápolást, gondozást nyújtó intézmény az önmaguk ellátására nem vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek napi legalább háromszori étkeztetéséről, szükség szerint ruházattal, illetve textíliával való ellátásáról, mentális gondozásáról, egészségügyi ellátásáról, valamint lakhatásáról gondoskodik.

9.1.3.1.Hajléktalanok átmeneti szállása

Magyarországon a munkásszállók bezárásával vagy más célú hasznosításával ugrásszerűen megnőtt a munkanélküliek, az ellátás nélküliek, sok esetben hajléktalanná válók száma és aránya egyaránt. A hajléktalanság tömegessé válásához hozzájárult még ezen kívül a pszichiátriai ágyak drasztikus lecsökkentése és a családi és párkapcsolati konfliktusok okán otthontalanná váló személyek számának növekedése.

A család kötelékéből kikerülők nem csak otthon nélkül maradtak, de biztos háttér és támogatás nélkül is. E személyek számára rendkívül korlátozott lehetőségek állnak rendelkezésre.

A hajléktalanság problémája városunkban is jelen van. A hajléktalanná válás okai településünkön is meglehetősen sokszínű. Az esetek nagy részében **kapcsolati konfliktusok** (válás, élettársi kapcsolatok felbomlása, szülőkkel történő összeveszés, nyugdíjas magára maradása stb.) állnak a háttérben. Ehhez társul gyakran problémaként a függőséget kiváltó anyagok használata, a fizikális és mentális egészség romlása, anyagi ellehetetlenülés, valamint a bűnözés. Az **állami intézményekből való kikerülés** (állami nevelés, pszichiátriai intézet, kórház, börtön, szociális otthon) is lehet oka a hajléktalanná válásnak. Jelentős a **gazdasági okokból** bekövetkező hajléktalanság nagysága (munkanélküliség, önálló életkezdés és a lakáshoz jutás nehézségei, tartós szegénység).

A hajléktalanság bekövetkezésében központi jelentőségű tényező a **lakástalanság**. Hajléktalanságot válthat ki az is az egyén vagy család életében, amikor **váratlan krízishelyzet** (betegség, életmódváltás, a vállalkozás sikertelensége, betörés, elemi kár stb.) áll elő.

A hajléktalanok számának vonatkozásában csak becslésekre támaszkodhatunk. Pontos számadatot lehetetlen mérni, hiszen nincs bejelentett lakcímük, sok esetben személyazonosságot igazoló dokumentumok sem állnak már rendelkezésre, így teljesen kikerülnek a népszámlálás köréből. Salgótarjánban a lakcím nélküliek száma 2015.12.31-ei adatok alapján 378 fő (91 %-a 19-62 fő közötti személy).

A hajléktalanok számának meghatározásánál egyetlen adat biztos, a gondozottak száma. Hiszen a hajléktalanok átmeneti szállása, melegedők, éjjeli menedékek befogadóképessége adott.

	Férfi átmeneti szálló		Kihasznátság %	Női átmeneti szálló		Kihasznátság %
	Eng. férőhely	átlag-létszám		Eng. férőhely	átlag-létszám	
2010.év	42	30	71%	20	13	65%
2011.év	42	34	81%	20	16	80%
2012.év	42	32	76%	20	14	70%
2013.év	42	36	86%	20	15	75%
2014.év	42	37	88%	20	19	95%

forrás: ESZK

Salgótarjánban Női és Férfi Átmeneti Szálló is működik. A Férfi Átmeneti Szállón 2014. december 31-én 35 fő lakó, a Női Átmeneti Szállón 20 fő lakó volt.

A hajléktalanok között az egyedülálló férfiak mellett azonban egyre nagyobb számban találhatóak fiatalok, nők, széteső családok áldozatai.

A hajléktalan személyek átmeneti szállása azoknak a hajléktalan személyeknek az elhelyezését biztosítja, akik az életvitelszerű szálláshasználat és a szociális munka segítségével képesek az önellátásra.

A Női Átmeneti Szálló (engedélyezett férőhelyek száma: 20 fő) felújítására 2014. évben került sor. A felújított intézmény kulturált, modern és rendezett körülményeket biztosít a szálló ellátottjai számára.

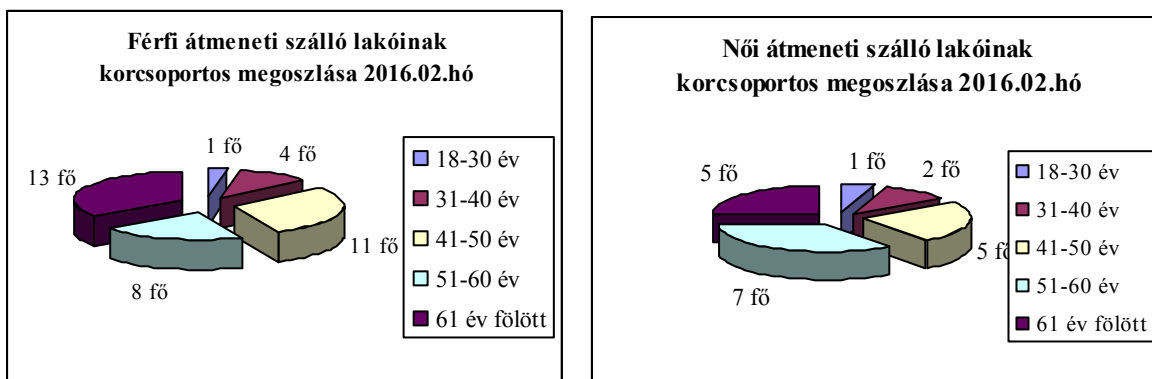
	Férfi átmeneti szálló		Női átmeneti szálló	
	új lakó	kiköltözött lakó	új lakó	kiköltözött lakó
2010.év	24	24	21	20
2011.év	28	28	19	12
2012.év	40	43	15	15
2013.év	33	31	35	31
2014.év	27	34	25	23

forrás: ESZK

A Férfi Átmeneti Szálló (engedélyezett férőhelyek száma: 42 fő) jelenleg 2016. 12. 31-ig szóló ideiglenes működési engedéllyel rendelkezik, mert a tárgyi feltételei nem felelnek meg mindenben a jogszabályi rendelkezéseknek (az intézmény épületének építészeti megoldásai nem teszik lehetővé az akadálymentes közlekedést, egy ellátottra jutó minimális lakóterület, az ellátottakra jutó illemhelyek száma). A működést engedélyező hatóság és a fenntartó között a hiányosságok rendezésére hatósági szerződés jött létre.

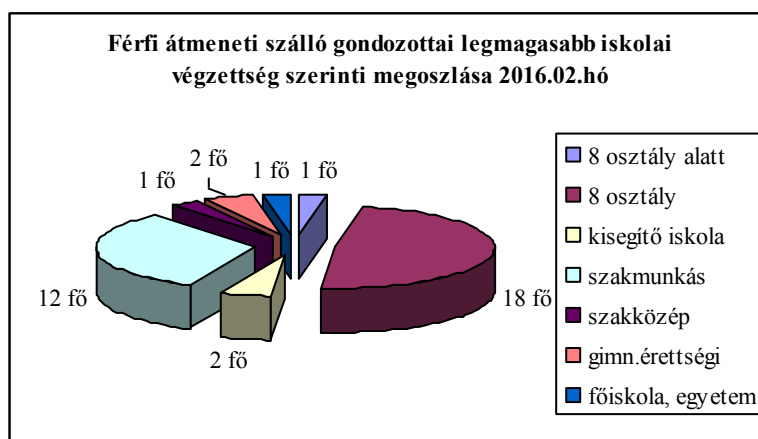
A Nógrád Megyei Kormányhivatal a Férfi Átmeneti Szállón április 1. és október 31. között 30 fő betöltött férőhelyszám eléréséig új ellátott felvételét nem engedélyezi, mivel a működés tárgyi feltételei nem biztosítottak.

A hajléktalanok átmeneti szállása lakóinak életkor szerinti megoszlása

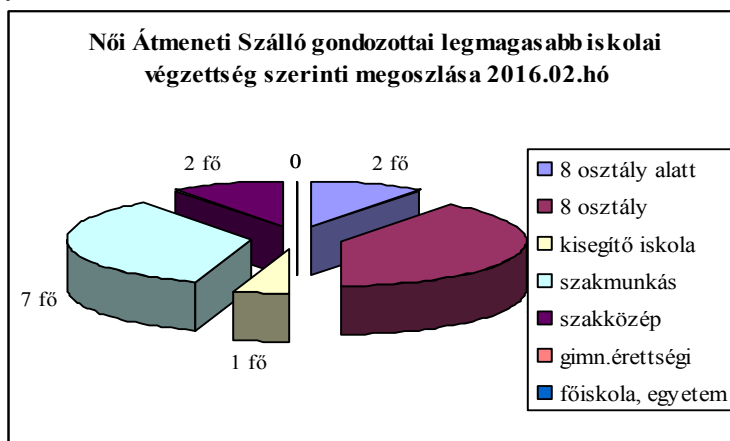

forrás: ESZK- saját készítésű diagram

Az iskolai végzettség szempontjából elmondható, hogy a hajléktalan szállón lakók közül az általános iskola nyolcadik osztályát – amely a középiskolába lépés, illetve az általános iskolai végzettségre épülő tanfolyamokra bekerülés feltétele – csak 5 %-a nem végezte el. A nyolc osztályt végzettek aránya különösen magas közel 46 %-os, de a szakmunkások aránya is jelentős (33 %).

forrás: ESZK

forrás: ESZK

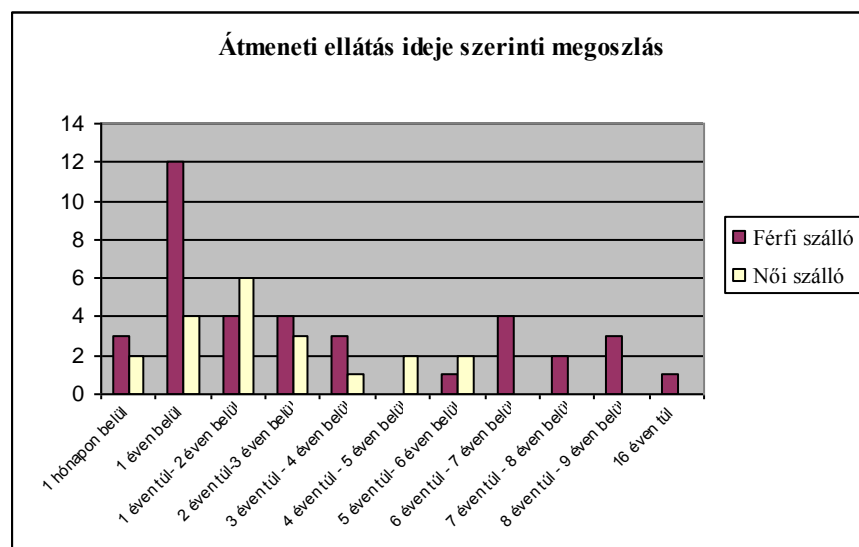
A bekerülési okokat vizsgálva látható, hogy a szállást igénybe vevők 81 %-a családi konfliktusok, gazdasági okok miatt került be. Figyelemkeltő azonban a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerültek aránya is – 12 %.

Bekerülési okok	Férfi szálló	Női szálló	Összesen	%os arány
család-gazdasági	28	18	46	81 %
gyvéd.gond.kikerült	7	0	7	12 %
BV int.-ből kikerült	1	0	1	2 %
más int.-ből átkerült	1	2	3	5 %
összesen:	37	20	57	100 %

forrás: ESZK

Sokan nem a hajléktalanná válást követően keresik fel a hajléktalanszállásokat, hanem később. Jellemző az alternatív, illetve az időszakos szálláshasználat, valamint a hajléktalanná válást követően a tartalékok felélése és a barátoknál, rokonoknál, ismerősöknél történő szívességi lakáshasználat.

A hajléktalan átmeneti szállóban eltelt évek számát vizsgálva azt látjuk, hogy az egy évnél rövidebb ideje itt gondozott hajléktalanok aránya közel 41 %-ot mutat. Kettő - négy év között hajléktalanok száma 11 fő, ez közel 20 %-ot tesz ki. A négy éven túl, de nyolc éven belüli hajléktalanok száma szintén 11 fő. Nyolc évnél is régebben a hajléktalan szállón élők száma 4 fő, azaz 7 %.

forrás: ESZK

9.1.3.2. Hajléktalan személyek éjjeli menedékhelye

Az Éjjeli Menedékhely 15 fő időszakos férőhelyen az önellátásra és a közösségi együttélés szabályainak betartására képes hajléktalan személyek éjszakai pihenését, valamint krízishelyzetben éjszakai szállásának biztosítását teszi lehetővé.

	Eng.férőhely	Ellátottak átlagszáma	Kihasználtság %
2010.év	15 fő	21 fő	140 %
2011. év	15 fő	24 fő	160 %
2012. év	15 fő	25 fő	167 %
2013. év	15 fő	23 fő	153 %
2014. év	15 fő	22 fő	147 %

forrás: ESZK- saját készítésű tábla

Tapasztalati adatok szerint a decemberi és a januári hónapban veszik igénybe a legtöbbet a szolgáltatást. A magas kihasználtsága bizonyítja, hogy nagy szükség van erre az ellátásra. Fontos feladat, hogy legyen a hajléktalanság problematikája kapcsán megelőzés, valamint a rehabilitáció feltételrendszerének megteremtése, mellyel biztosítható volna a társadalom peremvidékéről való visszailleszkedés.

9.1.3.3. Hajléktalan ellátás a társuláson kívül

Nógrád megyében a hajléktalan ellátás nem rendelkezik kiterjedt intézményhálózattal. Salgótarján Megyei Jogú Városon kívül hajléktalanok ellátását végző intézmény működik Balassagyarmaton a Magyar Vöröskereszt Nógrád megyei Szervezet fenntartásában. A Hajléktalanokat Ellátó Egyesített Intézmény 20 fő hajléktalan részére biztosít átmeneti szállást. Szociális szolgáltatásként utcai szociális munkát is végeznek, illetve népkonyhát és nappali melegedőt is működtetnek.

Az intézmény megyei ellátó. Az ellátottak főleg Nógrád megye nyugati térségéből kerülnek ki. Az ellátottak száma 2005. évtől meredeken növekvő tendenciát mutatott, 2010. évben 377 fő regisztrált ellátottja volt az intézménynek, ez a szám 487-re nőtt 2011. évben, de ezt követően mára már közel kétszáz fővel csökkent a tényleges rászorultak száma, 2014. évben 293 fő. A várakozók száma 2014. december 31-én 19 fő, melyből 15 fő 18-59, 2 fő 60-64 korosztályba sorolható, 1- fő 65-69, 1 fő 70-79 év közötti.

9.1.3.4. Idősek otthona

Az idősek otthonában a napi 4 órát meghaladó, illetve egyéb körülményeken alapuló gondozási szükséglettel rendelkező, de rendszeres fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelést nem igénylő, a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személy látható el.

Az idősek otthonában a 18. életévét betöltött, betegsége vagy fogyatékossága miatt önmagáról gondoskodni nem képes, a fentiek szerinti gondozási szükséglettel rendelkező személy is ellátható, ha ellátása más típusú, ápolást, gondozást nyújtó intézményben nem biztosítható.

9.1.3.4.1. Idősek Otthona Cered

A társulás fenntartásában az idősek otthona Cered településen működik. Az idős emberek ápolása-gondozása komplex tevékenység. Az otthon, amely megközelítőleg pótolja a számukra a családi otthont, az elemi szükségleten kívül az idős, sérülékeny emberek megóvását, koruknak és mentális állapotuknak megfelelő fizikai, egészségügyi és mentálhigiénés ellátását biztosítja.

Az Idősek Otthona pályázati támogatás igénybe vételével felújításra került, azonban a működést engedélyező hatóság az egy ellátottra jutó lakóterület nagysága miatt 22 főről 21-főre csökkentette az engedélyezett férőhelyek számát.

	<i>Ellátottak átlagszáma</i>	<i>Kihasználtság</i>	<i>Várakozók száma</i>	<i>Átlagéletkor</i>
2010. év	21 fő	100%	8 fő	80
2011. év	21 fő	100%	14 fő	80
2012. év	21 fő	100%	19 fő	82
2013. év	20 fő	95%	18 fő	82
2014. év	21 fő	100%	12 fő	81

forrás: ESZK- saját készítésű tábla

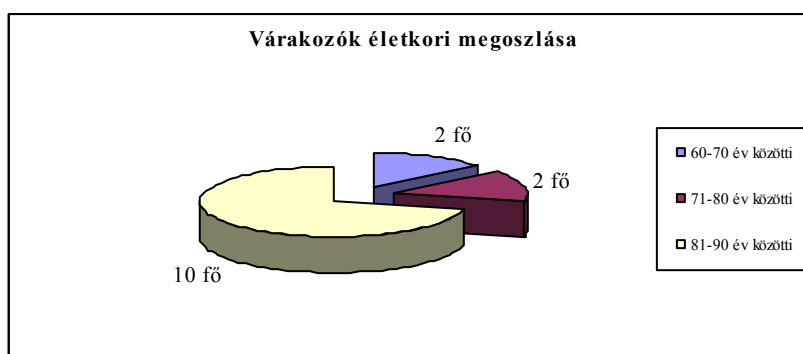
A legnagyobb probléma, hogy sok a várakozó, jelenleg 14 fő várja felvételét az otthonba, ebből 13 fő nő, 1 fő férfi.

forrás: ESZK- saját készítésű tábla

Szociális helyzetükre jellemző, hogy egyedül élnek, a család nem képes ellátni őket. Egészségügyi állapotukat tekintve többen magas vérnyomással, cukorbetegséggel küzdenek, jellemző a csontritkulásos beteg, nagy részük mozgáskorlátozott, vannak köztük fogyatékkal élők is.

A várakozók többsége 80 éven felüli.

forrás: ESZK

9.1.3.4.2. Idősek otthona a társuláson kívül Nógrád megyében

a) A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működik az Ezüsfenyő Idősek Otthona, mely két telephelyen látja el feladatait, illetve a salgótarjáni telephelyen működő Baglyaskő Idősek Otthona.

A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működő intézmények

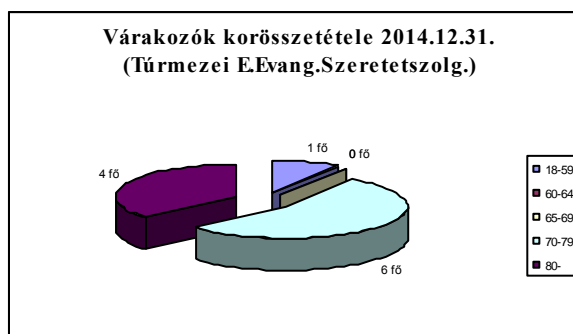
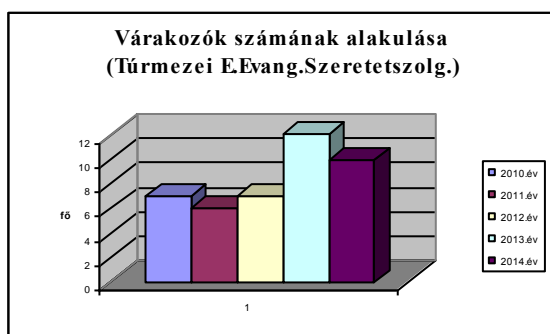
	<u>Ezüsfenyő Idősek Otthona</u>				<u>Baglyaskő Idősek Otthona</u>	
	<u>Bátonyterenye</u>		<u>Mizserfa</u>		<u>eng.férő-hely</u>	<u>ell. száma</u>
	<u>eng.férő-hely</u>	<u>ell. száma</u>	<u>eng.férő-hely</u>	<u>ell. száma</u>		
2010.12.31.	210 fő	207 fő	156 fő	153 fő	140 fő +	138 fő
2011.12.31.		206 fő		148 fő	74 fő	148 fő
2012.12.31.		205 fő		148 fő	=214 fő	146 fő
2013.12.31.		207 fő		151 fő		144 fő
2014.12.31.		203 fő		154 fő		147 fő

(Forrás: Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Nógrád Megyei Kirendeltsége adatai)

b) Nógrád megyében két egyházi fenntartó is működtet idősek otthonát. Mindkét intézmény ellátási térsége Magyarország egész területe.

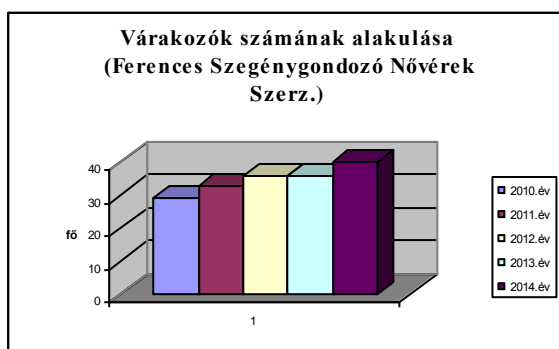
A Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában működik a balassagyarmati Túrmezei Erzsébet Evangélikus Szeretetszolgálat, mely 17 fő engedélyezett férőhelyen biztosít otthoni ellátást.

Az elhelyezésre várakozók száma 2014.12.31-én 11 fő, mely közül mindegyik egyedül élő nő.

forrás: Túrmezei Erzsébet Evangélikus Szeretetszolgálat

A Ferences Szegénygondozó Nővérek Szerzetesrendje Szécsényben 12 fő engedélyezett férőhelyen működteti az idősek otthonát.

forrás: Ferences Szegénygondozó Nővérek

A várakozók szociális helyzetét tekintve túlnyomórészt egyedül élő, kevés jövedelemmel rendelkező nyugdíjasok.

9.1.3.4.3. Idősek gondozóháza

Az a települési önkormányzat, ahol harmincezer főnél több állandó lakos él időskorúak gondozóházát köteles biztosítani. A gondozóházba azok az időskorúak, valamint azok a 18. életévüket betöltött beteg személyek vehetők fel, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban időlegesen nem képesek gondoskodni.

Az idősek átmeneti ellátását szolgáltatási szerződés alapján a „Baglyaskó” Idősek Otthona látja el 10 férőhelyen.

	Ellátottak száma	Átmeneti ellátásban részesülők korcsoport szerinti megoszlása				
		18-59	60-64	65-69	70-79	80-
2010.12.31.	5 fő	3	1	-	1	-
2011.12.31.	10 fő	3	1	2	4	-
2012.12.31.	8 fő	2	1	3	2	-
2013.12.31.	2 fő	1	-	-	1	-
2014.12.31.	8 fő	-	1	1	2	4

forrás: Szociális Gyermekvédelmi Főigazgatóság Nógrád Megyei Kirendeltsége

2014.12.31-ei nyilvántartás szerint a várakozók száma 4 fő, akik élethelyzetük miatt jelenleg még nem szeretnék az ellátást igénybe venni.

9.1.3.5. Fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona

A társulás fenntartásában működő Fél-sziget Napközi- és Lakóotthon lakóotthoni egységének 2008. évi megnyitásával javult a fogyatékos személyek ellátottsága, a bentlakásos elhelyezés biztonságot nyújt a fogyatékos személyek, ill. gondozásukban akadályozott hozzátartozóik számára.

A lakóotthon 12 férőhelyen évek óta 100 %-os kihasználtsággal működik.

A 2014. december 31-i adatok alapján a 8 fő várakozó szociális helyzetét tekintve hátrányos helyzetű, közülük teljes árva 2 fő, félárva 3 fő, 3 fő még családban él, itt a szülők egészségi állapota indokolja az intézményi elhelyezést.

	Ellátottak átlagszáma	Kihasználtság	Várakozók száma
2010. év	12	100%	4
2011. év	12	100%	4
2012. év	12	100 %	7
2013. év	12	100%	8
2014. év	12	100%	8

forrás: ESZK

Az intézménybe kerülés várható időpontja kiszámíthatatlan, üresedés csak intézményi jogviszony megszűnésével, ill. az ellátást igénybe vevő elhalálozásával lehetséges. A rászoruló családok számára nagy segítséget jelent a nappali ellátáshoz való hozzájutás. Ez 2014. évben 4 fő esetében valósult meg. A további 4 főből egy fő még tanköteles korú, 3 fő pedig más intézményben került elhelyezésre, ám hozzátartozó kérésére férőhely üresedése esetén a lakóhely szerint illetékes bentlakásos ellátást kívánják igénybe venni.

9.1.3.6. Fogyatékos személyek otthonai a társuláson kívül Nógrád megyében

A Fél-sziget Napközi- és Lakóotthon kívül Nógrád megyében a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában a következő – fogyatékos személyek gondozását biztosító – otthonok működnek:

Szolgáltató	Szolgáltatás	Ellátási terület	Engedélyezett férőhely	Ellátottak száma 2014.12.31.
Reménysugár Otthon	fogyatékos személyek otthona, lakóotthona	Nógrád megye	80+12 =92fő	87 fő
Dr. Göllész Viktor Rehabilitációs Intézet és Ápoló Gondozó Otthon Diósjenő	fogyatékos személyek otthona, rehabilitációs intézménye	Értelmi fogyatékosok vonatkozásában Nógrád megye, a siket értelmi fogyatékosok vonatkozásában valamennyi megye és a főváros	172+10=182fő	182 fő
Harmónia Rehabilitációs Intézet és Ápoló Gondozó Otthon Bercel	fogyatékos személyek otthona, rehabilitációs intézménye, lakóotthona	Értelmi fogyatékosok vonatkozásában Nógrád megye, a súlyosan látássérült értelmi fogyatékosok vonatkozásában valamennyi megye és a főváros	50 +60=110fő	110 fő

A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működik Ludányhalásziban az „Ipolypart” Ápoló-Gondozó Otthon és Rehabilitációs Intézet. Az intézmény 380 fő engedélyezett férőhelyen a fogyatékos személyek, pszichiátriai - és szenvedélybetegek részére nyújt otthont nyújtó elhelyezést, 20 (2 x 10 fős lakóotthon) engedélyezett férőhelyen a pszichiátriai betegek rehabilitációs gondozását szolgálja. Az intézet ellátási területe Nógrád megye. Az intézet a 2010-2014-es adatokat vizsgálva szinte 100 %-os kihasználtsággal működik. 2014. december 31-ei állapot szerint az ellátottak száma: 400 fő, az elhelyezésre várók száma 16 fő volt, melyből 15 fő 18-59 korú, 1 fő 70-79 korú.

Az elhelyezési kérelmek iránya fokozatosan eltolódik az ápolásra szoruló, addiktológiai betegek felé, akik inkább fiatal felnőttek és középkorúak. Az értelmi fogyatékkal élő igénylők száma fokozatosan csökkent, csak leromlott állapotban, ápolási problémák esetén adják be az igényüket. Egyre nagyobb az érdeklődés viszont a területen kívüli igénylők felől (ők túlnyomórészt pszichiátriai betegek), mert az ország már területein sokkal nagyobb várakozási idővel kell számolni. Az igénylők pénzbeli ellátása egyre kevesebb, kisebb mértékű gondozási díjat képesek megfizetni.

X. MEGÁLLAPÍTÁSOK

10.1. Demográfiai helyzet

- Salgótarján népessége a 1980-as évektől fokozatosan, 2001. január 1. és 2014. január 1. között igen nagymértékben csökkent. A fogyás mértéke jelentősen meghaladta, mind a megyei és a régiós, mind pedig az országos értékeket is. A népességcsökkenés forrása azonban elsődlegesen a természetes fogyás (alacsony születési és magas halálozási mutatók) és csak másodlagosan az elvándorlás.
- Salgótarján számára is egyik legnagyobb demográfiai kihívást a lakosság öregedése jelenti. A város korösszetétele az országos és régiós átlagnál, de kismértékben még az amúgy igen rossznak mondható nógrádi értékeknél is kedvezőtlenebb. 2014. januárjában a városban már több mint minden negyedik (26,9 %) polgár 60 éven felüli volt.
- Mind a családok, mind a családban élő személyek száma csökkent. Részben az idősök magas számának is betudhatóan igen magas az 1-2 fős háztartások aránya. A párkapcsolaton alapuló családok számának csökkenése mellett emelkedett az a gyermekes családok között az egyszülős családok száma (jellemzően anyával) és aránya.
- Az országos átlaghoz képest magasabb a roma nemzetiséghez tartozóknak vallók számának aránya. (Ezek a valós számoktól vélhetően alacsonyabb százalékos arányok, ezért természetesen továbbra is önkéntes nyilatkozat útján, de pontosítani volna szükséges az eddig feltárt adatokat.)

10.2. Gazdasági helyzet

- Az elmúlt évtizedek változásai Salgótarján népességének gazdasági aktivitását igen kedvezőtlenül érintették. A megyeszékhely munkaerőpiaci helyzete folyamatosan kedvezőtlenebb a megyei, illetve az országos átlagnál.
- A főállású munkavállalók között igen magas (40 %-ot elérő) a három, zömében vagy kizárólag állami foglalkoztatotti szektorban – egészségügyben, oktatásban, közigazgatásban – dolgozók aránya. A közfoglalkoztatás az utóbbi években egyre jelentősebbé vált.
- A salgótarjáni álláskeresők éves átlagos létszáma 2010 -2014. között több mint 1000 fővel csökkent. A legintenzívebb létszámfogyás tavaly valósult meg, melyet döntően a képzéssel kombinált téli átmeneti közfoglalkoztatás segített elő. Napjainkban a munkavállalási korú népesség 13,8 %-a számít munkanélkülinek, ami az országos átlag (6,7 %) kétszeresét meghaladó értéket jelent.
- A regisztrált álláskeresők iskolai végzettségi szintje alacsony. A 8 általános vagy annál alacsonyabb végzettségűek száma magas.
- A zömében nem állami foglalkoztatotti szektorokban a bérek nagymértékben elmaradnak az országos átlagtól. Bár az adófizetők arányában nincs nagy lemaradás, az egy főre jutó befizetett adó mértéke jóval alacsonyabb, mint az országos átlag.
- A nagyfoglalkoztatók száma nagyon lecsökkent, egyre hangsúlyosabb a közép-és kisvállalkozások szerepe a foglalkoztatásban.
- Az inaktív keresők aránya az országos viszonylatban is magas. A nyugdíjaskorúak 93%-a, az 50—59-es korosztály nagy része is inaktív kereső.

- Az átlagnyugdíjak jelenleg még az országos értékekhez képest magasabbak (köszönhetően a korábbi évtizedek magasabb béreinek), de ez a kedvező helyzet változni látszik, az újonnan nyugdíjas korúvá válók közül már egyre többen nem rendelkeznek teljes jogú nyugdíjjal, illetve alacsony bérből számítható a nyugdíjuk.

10.3. Lakáshelyzet

- A városban a lakásellátottság jó. A száz lakásra jutó személyek száma (laksűrűség) alacsony. A lakások korszerkezete egyre inkább elöregedő, az újonnan épített lakások száma nagyon alacsony (évi 6-7db).
- Jellemző a kisméretű lakások magas aránya. A lakások többségének komfortfokozata megfelelő. A lakhatással összefüggő legnagyobb problémát a magas díjhátralékok (lakbér, közüzemi díj, stb.) jelentik.
- A bérlakás-állomány egy korábbi állapot öröksége, a jelenlegi szükségletekkel nem mindig van összhangban. A város bérlakás-politikája újragondolást igényel.

10.4. Szegregáció, hátrányos helyzet

- A városban jelentős a telepszerűen elhelyezkedő, leszakadó városrészek száma, ahol nagy arányban élnek hátrányos helyzetű családok. Ezek a területek bűnügyi szempontból is magasabb kockázatot jelentenek.
- Salgótarjánban 2014.12.31-én - a 0-25 éves népesség 26 %-a - 2320 fő részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben.
- A hátrányos helyzetűek száma magas, Salgótarjánban 2014.12.31-én összesen 6127 fő részesült valamilyen szociális támogatásban (élethelyzetéből adódóan van aki, többféle támogatásban).

10.5. Iskolázottság, nyelvismeret, oktatás, nevelés

- A népesség iskolázottsága a 2001. évi népszámlálás óta jelentősen javult, de ezzel együtt is az egyik legrosszabb a megyei jogú városok között.
- A városban az óvodai ellátottság megfelelő. A jelenlegi óvodai férőhely elegendő a város óvodáskorú gyermekeinek minőségi nevelésére, fejlesztésére.
- A város közép fokú oktatási intézményeinek térségi szerepe nagy, a tanulók többsége más településről jár be tanulni.
- A tanulók összességének közel egy harmada, az általános iskolai tanulók több mint 40 %-a felzárkóztató, fejlesztő foglalkozásokra szorul.
- A városból nagyon hiányzik a felsőoktatási intézmény, a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők aránya más egyetemmel, főiskolával rendelkező városokhoz képest alacsony.

10.6. Egészségügyi ellátás, népesség egészségügyi állapota

- A város lakosainak egészségi állapota az átlagosnál rosszabb, ami nemcsak az idősebb korösszetétel következménye.
- A házi orvosi ellátottság jelenleg még az országos átlaghoz képest jónak mondható, de részben az öregedő lakosság miatti fokozódó igények, az egészségügyi alapellátásban

tapasztalható orvoshiány és a nyugdíjassá váló orvosok kellő utánpótlásának hiánya miatt súlyos problémával kell majd szembenéznie a városnak.

- A védőnői hálózat jól kiépült, de folyamatos szakemberhiánnyal küszködik.

10.7. Közbiztonság, bűnelkövetés

- A város mind Nógrád megyében, mind országos viszonylatban magas bűnügyi veszélyeztetettségű. A megyében regisztrált bűncselekményeinek harmada Salgótarján város területén következik be, s nemcsak a számában, hanem a bűncselekmények súlya szerint is itt következik be a legtöbb kiemelt, súlyos bűncselekmény. (pl. a legtöbb rablás, súlyos testi sértés, betöréses lopás, stb).
- Problémát jelent az iskolakerülő, csellengő gyermekek nagy száma. Magas a fiatalok elkövetők aránya.

10.8. Gyermekjóléti, szociális szolgáltató rendszer

- A város a szociális-és gyermekjóléti alapellátási rendszerét a lehetőségeihez mérten működteti. A jogszabályokban meghatározott feladatok teljeskörű ellátásának, kapacitásbővítésének, valamint ezen túlmenően az ellátórendszer minden igényt kielégítő, a lakosság teljes szociális biztonságát megteremtő működtetésének azonban gátat szab a központi költségvetési támogatás mértékének stagnálása, valamint az állami feladatellátási kötelezettségébe tartozó szolgáltatások nem teljes mértékben történő finanszírozása.
- A szociális-és gyermekjóléti alapellátási rendszer viszonylag jól kiépült, de vannak hiányzó alapszolgáltatások (utcai szociális munka, pszichiátriai - és szenvedélybetegék nappali ellátása), melyek megszervezése és fenntartása a város kötelező feladata.
- Szintén megoldást kell keresni a hajléktalan szálló jogszabályban előírt tárgyi feltételeinek biztosítására, az idősek otthona esetében a kapacitásbővítésre, valamint arra, hogy mindig, minden család és gyermek elhelyezést nyerjen szükség esetén gyermekek vagy családok átmeneti otthonában.

XI. A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZER FINANSZÍROZÁSA ÉS KÖLTSÉGEI

11.1.Személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 117. § (1) a) pontja értelmében a feladatfinanszírozási rendszer keretében az Országgyűlés a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott módon a helyi önkormányzatok kötelezően ellátandó, törvényben előírt egyes feladatainak - felhasználási kötöttséggel - a feladatot meghatározó jogszabályban megjelölt közszolgáltatási szintnek megfelelő ellátását *feladatalapú támogatással* biztosítja, vagy azok ellátásához a feladat, a helyi szükségletek alapján jellemző *mutatószámok*, illetve a *lakosság szám alapján* támogatást biztosít.

A Mötv. alapján a támogatás nem teljes körű, elvárt saját bevétel kapcsolódik hozzá, továbbá biztosítani kell a helyi önkormányzatok bevételi érdekeltségének a fenntartását is.

A helyi önkormányzatok szociális ágazati feladatainak nyújtandó támogatások jogcímeit, összegét a mindenkor központi költségvetési törvény állapítja meg.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a törvényben előírt kötelező feladatait a Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása fenntartásában működtetett ESZK útján látja el.

11.1.1.A feladatellátás finanszírozása

A feladatellátás finanszírozása három forrásból történik:

- a) Központi költségvetési támogatás
- b) A feladatellátásra társult települési önkormányzatok kiegészítő önkormányzati támogatása
- c) Térítési díj bevételek

11.1.1.1. Központi költségvetési támogatás

A központi költségvetési támogatást a szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett fenntartó igényelheti meg, kivéve, ha a feladatellátás társulás útján valósul meg.

Az államháztartási törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Kormányrendelet (2) bekezdése alapján a helyi önkormányzat, társult feladatellátás esetében a társulás székhelye szerinti vagy a társulási megállapodásban meghatározott helyi önkormányzat a támogatás folyósításához szükséges, tájékoztatóban meghatározott adatokat a tájékoztatóban meghatározott határnapig közli a Kincstárral.

Fentiek alapján a központi költségvetési támogatást – a Társulásban résztvevő valamennyi önkormányzat valamennyi feladatellátása vonatkozásában – megállapodás alapján - Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata igényli meg.

a) Szakosított ellátások

A központi költségvetési támogatást - szakosított ellátások esetén - feladatalapú támogatás - alapellátások esetén - mutatószámok, illetve lakosság szám alapján kapja meg az Önkormányzat.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása feladatalapú támogatásban részesül a Ceredi Idősek Otthona esetében.

A feladatalapú támogatás 2 részből áll: a szakmai dolgozók finanszírozásából és az intézményüzemeltetési támogatás.

Szintén szakosított szociális ellátás a Társulás keretében eddig működtetett FÉLSZIGET Fogyatékos Személyek Lakóotthona.

A megyei önkormányzatok konszolidációjáról, a megyei önkormányzati intézmények és a Fővárosi Önkormányzat egyes egészségügyi intézményeinek átvételéről szóló 2011. évi CLIV. törvény alapján 2013. január 1-jével az államra szállt át a települési önkormányzat tulajdonában lévő, fogyatékos, pszichiátriai és szenvedélybetegeket ellátó szociális intézmény működtetése is.

Kivételt képeznek azonban azok a szakosított ellátások (lakóotthon), amelyek alapellátást nyújtó intézménnyel egy ingatlanon belül vannak, és az ingatlan megosztására nincs lehetőség.

Salgótarjánban a lakóotthoni ellátás fogyatékos személyek nappali ellátását is nyújtó, integrált intézményben biztosított, ezért a feladat továbbra is a Társulás fenntartásában működő ESZK látja el, az állam feladatellátási szerződést kötött a Társulással, és a szerződésben rögzített összegű támogatással járul hozzá a szolgáltatáshoz.

b) Alapellátások:

A szociális alapellátási feladatok finanszírozása – az ellátotti létszám alapján meghatározott – mutatószámok vagy lakosságszám alapján történik. Meg kell jegyezni, hogy a feladatellátást rendkívül megnehezíti, hogy az állami támogatás összege évek óta nem emelkedett.

c) Társulási kiegészítő támogatás

Egyes szociális alapszolgáltatási feladatokat kedvezőbben, ún. társulási kiegészítő normatívával finanszíroz a központi költségvetés akkor, ha a feladatot társulásban látják el az önkormányzatok. A 2014. évi központi költségvetés társulási kiegészítő normatívát nyújtott az alábbi ellátások esetén:

- szociális étkeztetés: az ellátottak után a fajlagos összeg 110%-a igényelhető,
- házi segítségnyújtás: az ellátottak után a fajlagos összeg 130%-a igényelhető,
- időskorúak nappali intézményi ellátása: az ellátottak után a fajlagos összeg 150%-a igényelhető,
- fogyatékos és demens személyek nappali intézményi ellátása: az ellátottak után a fajlagos összeg 110%-a igényelhető,
- pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali intézményi ellátása: az ellátottak után a fajlagos összeg 120%-a igényelhető,
- hajléktalanok nappali intézményi ellátása: az ellátottak után a fajlagos összeg 120%-a igényelhető,
- hajléktalanok átmeneti intézményei: az ellátottak után a fajlagos összeg 110%-a igényelhető.

d) Pályázati forrás

A támogató szolgáltatást a szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás, a pszichiátriai betegek közösségi alapellátása, valamint a szenvedélybetegek közösségi alapellátása évente megkötendő finanszírozási szerződések által, pályázati forrásból finanszírozott. A támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről szóló 191/2008. (VII. 30.) Korm. rendelet 1. § (3) bekezdésében foglaltak szerint a finanszírozási szerződéseket helyi önkormányzatok társulása által fenntartott szolgáltató

esetén a finanszírozási szerződéseket a társulási megállapodásban meghatározott, ennek hiányában a társulás székhelye szerinti helyi önkormányzatnak kell megkötnie.

11.1.1.2. A feladatellátásra társult települési önkormányzatok kiegészítő önkormányzati támogatása

Az állami támogatás nem fedezi teljes egészében a szolgáltatások biztosítását, ezért elengedhetetlen a társult települési önkormányzatok kiegészítő támogatása. A kiegészítő támogatás összegét a Társulás mindenkor költségvetése, illetve az önkormányzatok költségvetési rendelete tartalmazza, melyet az évente megkötött támogatási megállapodásban foglaltak szerint fizetnek az önkormányzatok a Társulás részére.

11.1.1.3. Térítési díj bevételek

Az Szt.92. § (1) bekezdés b) pontja alapján a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybevételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról amennyiben a fenntartó önkormányzati társulás a társulási megállapodásban erre kijelölt települési önkormányzat a társulási megállapodásban meghatározottak szerint rendeletet alkot.

Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása Társulási Megállapodásának II/1.6. pontja alapján a Társulási Tanács Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatát jelölte ki a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybevételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról szóló rendelet megalkotására.

A Salgótarján és Térsége Önkormányzatainak Társulása által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybevételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról a Közgyűlés megalkotta a 9/2014. (III. 27.) önkormányzati rendeletét. A rendelet tartalmazza a személyes gondoskodás formáit, az ellátások igénybevételének módját, a térítési díj megállapítására vonatkozó szabályokat, illetve az ellátások intézményi térítési díjakat és az alkalmazandó kedvezményeket.

Az *1.sz. melléklet* a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásokat működtető ESZK 2014. évi bevételeit és kiadásait mutatja be:

11.2. Pénzbeli ellátások és természetben nyújtott ellátások

A jegyzői, illetve önkormányzati hatáskörbe tartozó pénzbeli és természetbeni ellátásokhoz kapcsolódó kifizetéseket az ESZK végzi.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata az alábbi pénzbeli és természetbeni ellátásokat biztosította 2014-ben:

Pénzbeli ellátások

- aktív korúak ellátásai:
 - foglalkoztatást helyettesítő támogatás,
 - rendszeres szociális segély
- lakásfenntartási támogatás,
- önkormányzati segély

Természetbeni ellátások

- Köztemetés
- Közgyógyellátás
- Adósságkezelési szolgáltatás

A központi költségvetés a pénzbeli ellátások egy részéhez kiegészítő támogatást nyújt (2015. február 28-ig, a 2015. márciusától az önkormányzatok által nyújtott települési támogatást teljes egészében az önkormányzatnak kell finanszírozni, illetve pályázhat rendkívüli szociális támogatásra).

A központi költségvetés

- aktív korúak ellátásán belül:
 - foglalkoztatást helyettesítő támogatásra fordított összeg 80%-át,
 - a rendszeres szociális segélyre fordított összeg 90%-át,
- a lakásfenntartási támogatásra fordított összeg 90%-át,
- az adósságcsökkentési támogatásra fordított összeg 90%-át biztosította kiegészítő támogatásként.

Pénzbeli ellátások 2014. évre tervezett és tényleges kiadásai

Megnevezés	Tervezett összeg eFt		Felhasználás eFt
	Önkormányzati hozzájárulás eFt	Központi költségvetési támogatás eFt	
Rendszeres szociális segély	12.517	112.655	88.398
Foglalkoztatást helyettesítő támogatás	46.250	416 250	398.025
Normatív lakásfenntartási támogatás	14.652	131.868	104.303
Adósságcsökkentési támogatás	2.430	21.870	20.602
Adósságkezelési szolgáltatáshoz kapcsolódó lakásfenntartási támogatás	510	4.590	4.792
Önkormányzati segély	30.000	-	27.938
Köztemetés	7.500	-	3.500
Méltányossági közgyógyellátás	3.000	-	1.732
Összesen:	116.859	687.233	649.290

XII. A VÁROSI SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZER SWOT ELEMZÉSE

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Viszonylag kiépült alap-és szakosított ellátási formák működnek.	A szociális szolgáltatások finanszírozása, a csökkenő normatívák a legtöbb helyen nem teszi lehetővé a biztonságos működést.
A szociális szférában dolgozók szakmailag felkészültek, magas arányban rendelkeznek szakképesítéssel, ill. felsőfokú végzettséggel és elhivatottan végzik munkájukat.	A szociális szakemberek túlterheltek, társadalmi, anyagi megbecsülésük alacsony.
Egymásra épülő szociális szolgáltatórendszer, jól működő stabil intézményrendszer.	A családsegítő és a gyermekjólét területén magas a fluktuáció, egy többször küzdenek szakemberhiánnyal.
A Nm-i Kormányhivatal Munkaügyi Központja partner a munkahelyteremtő-és megtartó képzések támogatásában.	Az ESZK tárgyi feltételei felújításra, fejlesztésre szorulnak.
Kiépített védőnői hálózat.	A szoc. ellátórendszer egyes elemei hiányoznak, mások bővítést igényelnek.
A pályázatokon való részvétel erősödik.	Pályázatoknál az önrészt nehéz előteremteni.
Az ESZK jól megközelíthető.	Magas a megélhetési, lakhatási problémával küszködők, illetve a lakásfenntartási támogatásra, szociális támogatásra szorulóak száma.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
A szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása, elérhető szolgáltatások fejlesztése.	Szociális ellátást igénylők számának növekedése.
Lakosság igényeinek alapján szociális ellátórendszer bővítése.	Új, egyre komplexebb problémákkal jelentkező kliensek.
EU pályázatok kínálja lehetőségek kiaknázása (életminőség javítása, esélyegyenlőség növelése...).	Az egészségügyi alapellátásban tapasztalható orvoshiány és a nyugdíjassá váló orvosok kellő utánpótlásának hiánya miatt veszélybe kerülhet a feladatellátás.
Élhetőbb környezet kialakítása.	Hátrányos helyzetű csoportok arányának növekedése, „újratermelődés”.
Szociális tevékenységek összehangolása, az egészségügyi és szociális szolgáltatások integrált rendszerének kiépítése.	A családsegítő és a gyermekjóléti területen a szakemberhiány nehezíti, esetleg ellehetetleníti a feladatellátást.
Szakmai teljesítmény támogatása többletforrásokkal.	A személyi és tárgyi feltételek folyamatos fenntartása, javítása, fejlesztése gazdasági akadályba ütközik
Civil szervezetekkel való együttműködési lehetőségek felkutatása, felhasználása, illetve a vállalkozók, egyházi szereplők, önkéntesek közreműködésének növelése.	A finanszírozás és a szabályozás hiányosságai, illetve ellentmondásai miatt az ellátás szakmai színvonala csökken és az uniós támogatások igénybevétele lehetetlenné válik (fejlesztéseknél az önerő hiánya, előfinanszírozás, működtetésnél alulfinanszírozottság miatt).

XIII. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK MEGHATÁROZÁSA, MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGEK

13.1. Fejlesztési irányok meghatározása

A fejlesztési irányokat a helyzetelemzésen alapuló problémakör jelöli ki. A fejlesztési irányokat többek között meghatározza, hogy

- csökken a lakosság szám;
- viszonylag magas a hátrányos helyzetű lakosok száma;
- növekszik a településen a segítségre szoruló idős emberek száma;
- alacsony a foglalkoztatottság, magas a munkanélküliség;
- a kedvezőtlen társadalmi és gazdasági hatások negatívan hatnak a családok, egyének életére, növekszik a szociálisan rászorultak száma, ... stb.

Általános fejlesztési irányok

- ***A település szociális térképének elkészítése***

Nagyon sok terület vizsgálatánál nem tudunk konkrét adatokra támaszkodni, csak a népszámláláskor feltárt információkkal dolgozhatunk.

A szociális térkép elkészítésének célja az, hogy egy helyi társadalomról az általános ismeretknél jóval mélyebb, relevánsabb képet nyújtson. Mutassa meg a helyi társadalom rétegződését, térbeli elhelyezkedését, a helyi társadalmi viszonyok rendszerét.

A városunkban élő hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, ezen belül a nemzetiségi népesség számának, szociális helyzetének, életkörülményeinek feltérképezéséhez kutatómunka szükséges.

- ***A társadalmi kohézió erősítése a városrészek és a különböző társadalmi csoportok között.***

A társadalmi kohézió erősítésére vonatkozó cél elérésének megvalósulásához nélkülözhetetlen a településen, illetve a megyén belüli kapcsolati hálózatok kialakítása, erősítése.

A közös identitás, a kooperáció, a szolidaritás csak az egyenrangúságon és bizalmon alapuló kapcsolatok sűrű hálózatának működésével érhető el.

- ***A jobb életminőség elérése, a hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelése, a gyermekek korai fejlesztése, a szociális problémák megoldása és az ezekhez vezető további célok érdekében a város lakossága számára a tudás, a műveltség fejlesztése jelenti a legfőbb kitörési pontot.***

A szociális hátrányok leküzdését leghatékonyabban az iskolázottság, a képzettség növelésével lehet biztosítani. Kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a hátrányos helyzetű gyerekeket és családjukat már nagyon korán sokféle szakember bevonásával segíteni tudják olyan komplex szolgáltatások biztosításával, melyek hozzájárulnak későbbi iskolai sikerességükhöz.

Hosszútávon megoldást csak a gazdasági versenyképesség javulásával együtt járó, a piacképes tudással, képzettséggel rendelkezők munkaerő foglalkoztatása, társadalmi aktivitása jelenthet. Fontos lenne a helyi munkáltatók, foglalkoztatók igényeinek és az átképzések, első szakma megszerzését segítő képzések összehangolása.

- ***Szociális szolgáltatások, szociális gondoskodás területén a társadalmi szolidaritás erősítése.*** A szociális alapítványok, egyesületek nemcsak a manapság igen

meggyengült társadalmi szolidaritás megerősítésében játszanak fontos szerepet, de a vegyes jóléti modell kialakulását is jelentősen elősegítik. Fontos feladat a nonprofit szervezetek, egyházak bekapcsolása a szociális szolgáltatási szektorba, erősíteni a civil szektor szerepét a szociális gondoskodás területén (pl. idősellátás).

- ***Civil szférával, egyházi szervezetekkel való együttműködés erősítése, önkéntesek bevonása.*** A normatív támogatás mellett olyan civil kezdeményezések elindítása, mellyel a preventív programok támogathatóak, megvalósíthatóak. Civil szervezetekkel való együttműködési lehetőségek felkutatása, felhasználása, illetve a vállalkozók, egyházi szereplők, önkéntesek közreműködésének növelése (Szuverén Máltai Lovagrend, Magyar Vöröskereszt, Egyházak, stb.) A város különböző részein önszerveződő csoportok létrehozásával a helyi lakosok közösségépítő, környezetszépítő szerepének erősítése.

A város a *Civil Konceptiójában* foglaltakkal is egyetértésben a lakosságának jólétét elősegítő szolgáltatások üzemeltetésében, az ehhez kötődő programok, tevékenységek ellátásában számít az ilyen szándékkal fellépő, megfelelő feltételrendszerrel rendelkező civil szervezetre.

- ***„Salgótarjáni Szociális Információk Tára” – információs kiadvány összeállítása***

Salgótarjáni szociális, gyermekjóléti és egészségügyi ellátásokról, szolgáltatásokról összeállított információs füzet nagymértékben segítené az eligazodást a szociális hálózati rendszer egyes ellátásainak elérhetőségében, azokhoz való hozzájutásban, jogosultsági feltételeinek megismerésében.

- ***Az idősebb korosztály bevonása az aktív közösségi életbe***

Az idősek tapasztalata, tudása nélkülözhetetlen az egészséges társadalom számára. Városunk előregedő népessége hatalmas humántőkét is jelent, melynek átgondolt, következetes kiaknázásával mindenképpen élni kellene.

Az időződő, magányos emberek számára olyan lehetőséget kellene biztosítani, amelyben az időskori aktivitás előmozdítása, a generációk közötti párbeszéd elmélyítése, az önkéntesség népszerűsítése, az önkéntesség motivációinak megteremtése valóra tud válni.

Az idősebb korosztály egyrészt nagy szakmai tapasztalatokkal rendelkezik, másrészt sokan keresik közülük az aktív elfoglaltság és szabadidő eltöltési lehetőségeket. A nyugdíjas értelmiségiek, szakmunkások tudását, tapasztalatát nem szabad figyelmen kívül hagyni. Be kell vonni őket az aktív közösségi életbe, ahol elméleti és gyakorlati tudásuk kiaknázására lehetőséget kell adni (pl. tanodai foglalkozások, közmunkások szakmatanulása, stb.) Önkéntes tevékenység keretében az idősek tudásuk és tapasztalataik révén nagy segítséget nyújthatnak a civil szervezetek működéséhez is.

- ***A város bérlakás-gazdálkodási koncepciójának felülvizsgálata***

Szükséges lenne a város bérlakás-állományának szerkezeti átalakítását megkezdeni annak érdekében, hogy az önkormányzat kintlévőségeit, illetve a családok tartozásainak felhalmozódását csökkentsük. A fenntartható lakhatási formák kialakításával a szociálisan rászorult családok számára egy olyan lakhatási formát kell találni, melyet kezdettől fogva tudnak finanszírozni és ezáltal nem kerülnek adósságsapdába. A lakások komfortfokozat szerinti átjárhatóságát is szeretnénk lehetővé tenni, mely alapján a tartósan jobb anyagi helyzet fennállása, vagy jelentős jövedelemromlás bekövetkezése esetén a család szükség szerint válthatna

komfortfokozat szerint lakást. Mindezek miatt szükséges a város bérlakás-gazdálkodási koncepcióját újragondolni.

- **Hiányzó szociális alapellátások kiépítése, szociális ellátási formák, szolgáltatások körének bővítése;**

Törekedni kell a kötelező alapszolgáltatások működtetésének megteremtésére.

A veszélyeztetett gyermekek, családok, illetve a hajléktalanok lakhatásának megoldása érdekében mérlegelni kell egy többlépcsős rendszer kiépítését (kiléptető házak).

Az idősellátás terén civil szervezetek és pályázati források bevonásával keresni kell a megoldást a magára maradt idős emberek számára elérhető nyugodt, biztonságos éveket kínáló nyugdíjas otthonok, lakópark(ok) kialakítására.

Törekedni kell a hajléktalanellátás egymásra épülő rendszernek kiépítésére, a probléma komplex kezelésére.

13.2. Szociálpolitikai intézkedések

13.2.1. Gyermekek korai fejlesztése, hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelése, esélyegyenlőségének biztosítása;

A gyermekek esetében fontos az elmaradások korai felismerését, mert a csecsemőkorban megkezdett korai gyógypedagógiai fejlesztés záloga a későbbi rehabilitációs eredményeknek, esélyt teremthet a későbbi integrált oktatásra. Akiknek a beszédfejlődése zavart, térbeli tájékozódása bizonytalan, formaérzékelése gyenge, azoknál szinte előre megjósolható, hogy olvasás-írás elsajátítása sem lesz zavartalan. A kora gyermekkorban még enyhe szenzoros integrációs zavar iskoláskorban erőteljes hátrányt jelenthet, ezért kell nagy hangsúlyt fektetni a korai felismerésre, gondozásra.

Prevenációs programok révén reális lehetőség nyílik az eltérő élethelyzetből induló gyermekek számára a lehető legkorábban történő probléma-felismerésre, a korai, célzott képesség fejlesztésre, a nagyon korán jelentkező hátrányok mérséklésére, a lemaradás, kirekesztődés elkerülésére.

Ezen tervek megvalósításának célcsoportja a három évnél fiatalabb gyermekek lehetnek, akik létszáma a 2015 októberében a város védőnői nyilvántartása szerint 711 fő volt. Róluk a hivatalos statisztikákból a nemek és kor szerinti megoszláson kívül elég keveset tudunk, és mivel többségük a gyermekek napközbeni intézményi szolgáltatásait sem veszi igénybe, ezen intézmények adataiból sem nyerhetünk róluk pontosabb képet.

Egy sikeres korai fejlesztési program beindításához elengedhetetlen, hogy többet tudjunk a gyermekek, testi és egészségi állapotáról, családi háttéréről, lakáskörülményeiről. Minderre a leghatékonyabb és leggyorsabb módnak egy önálló on-line kérdőíves felmérést tartottunk a legalkalmasabbnak (*kérdőív: 2.sz. melléklet*).

A felmérés válaszadói a város területi védőnői voltak. Ők töltötték ki az általunk meghatározott mintába tartozó gyermekekről a kérdőívet. A városban 10 védőnői körzetben jelenleg 7 védőnő látja el feladatát, az általuk gondozottak száma (0-7 éves korosztály: 1624 fő) 0-3 éves korosztályhoz tartozó gyermek száma 711 fő volt.

Mivel a teljes körű felmérésre nem volt mód, „véletlenszerű” mintát alkalmaztunk. Arra kértük a védőnőket, hogy minden körzetükbe tartozó 2013, 2014, és 2015 január, május és

szeptember hónapban valamint 2012 szeptemberében született gyerekekről töltsenek ki kérdőívet. Az országban az átlagos havi születésszámok ugyan csak kis mértékben ingadoznak, a három kiválasztott hónap között egyaránt találunk magasabb alacsonyabb és közepes születésszámú hónapot.

A kutatás részletes adatait a 3. számú melléklet tartalmazza.

SMJV Településfejlesztési programjában leírtakkal összhangban fontosnak tartjuk a Biztos Kezdet Gyerekház és a Tanoda program elindítását, a pályázati lehetőségek igénybevételével.

13.2.1.1. Biztos Kezdet Gyerekház

A **Biztos Kezdet Gyerekház** kialakítása hatalmas segítséget jelentene a hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelése érdekében. Az intézmény biztosítaná a gyermekek korai képességgondozását, a korai fejlesztéshez kapcsolódó speciális szolgáltatásokat, valamint a szülői kompetenciák elsajátítására is lehetőséget nyújtana, és támogatást biztosítana a szülői munkavállalás elősegítéséhez. A gyerekházban számítógép és internet elérés biztosítaná a szülők számára az álláskeresés, állásközvetítés lehetőségét.

A Biztos Kezdet program alap gondolata az esélyek megteremtése, illetve a képességek kibontakozásának biztosítása. Prevenációs program, amelynek segítségével reális lehetőség nyílik az eltérő élethelyzetből induló gyermekek számára a lehető legkorábban történő probléma-felismerésre, a korai, célzott képesség fejlesztésre, a nagyon korán jelentkező hátrányok mérséklésére, a lemaradás, kirekesztődés elkerülésére ³⁵..

13.2.1.2. Tanoda

A szegénység hosszú távú mérséklésének egyik kulcsfontosságú eszköze a gyerekek, a fiatalok helyzetének javítása, a szegény gyermekek humántökéjébe történő befektetés.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek sok esetben nehezen alkalmazkodnak az iskola elvárásaihoz és sok esetben az iskola sem tud alkalmazkodni hozzájuk. A nehézségek jelentős része megfelelő pedagógia, szociális támogatással, a hátrányok kompenzálását célzó fejlesztésekkel kiküszöbölhető. A tanoda ezt kívánja elősegíteni.

A tanoda program célja pont az, hogy segítse azokat a tanulókat, akik számára önmagában sem a család, sem az iskola nem tud megfelelő feltételeket biztosítani a sikeres iskolai előrehaladáshoz. A felkészülésben való segítségen kívül lehetőség lenne a diákok egyéni korrepetálására is, melynek során kiemelt figyelmet fordítanak azokra a tantárgyakra, melyekből a tanulók gyengébben állnak az iskolában.

A hátrányos helyzetű tanulók felzárkózását elősegítő programok megvalósítását célzó tanoda projektekre egyházi és nonprofit szervezetek pályázhatnak.

Önkormányzatunk, mint gesztorönkormányzat a Kézfogás az esélyegyenlőségért Közhasznú Egyesület és a Türr István Képző és Kutató Intézettel együtt 2013. évben sikeresen benyújtott pályázatot „Zöldfa úti komplex telepprogram” (TÁMOP-5.3.6-11/1-2012-0086) címen. A pályázati projekt 2015.12.31-én lezárult. A program keretein belül az önkormányzat segítette a tanulók számára az iskolai felzárkóztatást, a korrepetálást, a tehetséggondozást.

Az Uzlo Jilo- Tiszta Szív Egyesület 2014. évben 29.99 millió Ft-ot nyert tanoda működtetésre. A programban 36 fő- nagyrészt roma származású – alsó, felső tagozatos, illetve középiskolás gyermek vett részt.

³⁵ TÁMOP 5.1.1.-09/2 17. sz. melléklet A Biztos Kezdet Program és a Gyerekházak leírása

Jelenleg nincs működő tanoda a városban. Tudomásunk szerint az Uzho Jilo – Tiszta Szív Egyesület, a Nyitott Könyv Olvasókör Egyesület és a Mozgáskorlátozottak Egymást Segítő Egyesülete adott be újabb pályázatot tanodai program támogatására.

A program kidolgozásában és a megvalósításban közreműködő munkacsoport tagjai:

- ✚ SMJV Népjóléti Iroda
- ✚ SMJV Városfejlesztési Iroda
- ✚ ESZK
- ✚ Salgótarjáni Civil Kerekasztal
- ✚ Roma Nemzetiségi Önkormányzat
- ✚ Salgó Vagyon Kft.

13.2.2. Gyermek átmeneti otthona kialakítása Salgótarjában

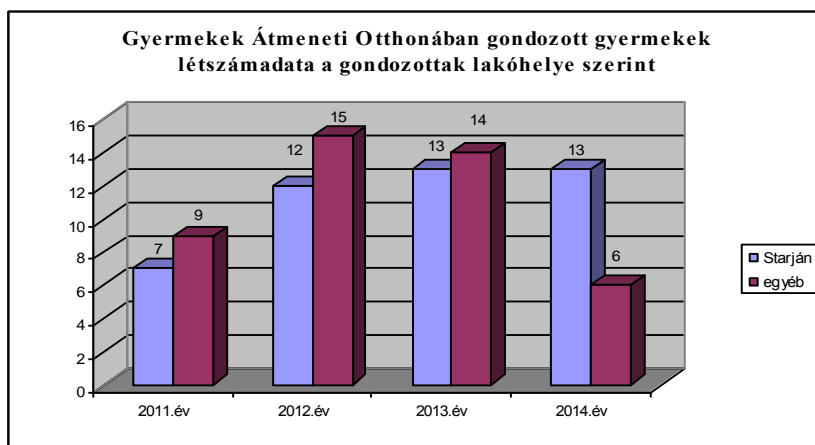
A hatályos jogszabályok szerint a kötelezően biztosított gyermekjóléti alapellátásokon belül az a települési önkormányzat, ahol 20 ezernél több állandó lakos él, köteles gyermek átmeneti otthonát, ahol 30 ezernél több állandó lakos él családok átmeneti otthonát működtetni.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata e jogszabályi kötelezettségének egyrészt az Önkormányzat és a Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete között létrejött ellátási szerződés útján (Menedék Családok Átmeneti Otthonba), másrészt a Salgótarjáni és Térsége Önkormányzatainak Társulása által fenntartott intézmények -Gyermek Átmeneti Otthona (Zabar) és a Családok Átmeneti Otthona (Etes)- szervezeti keretei között biztosított ellátás révén tesz eleget.

Nógrád megye ellátási területéről érkezett krízishelyzetbe került családoknak ezen kívül Pásztó Városi Önkormányzat 20 férőhelyen biztosít átmeneti ellátást.

A Gyermek Átmeneti Otthona¹² engedélyezett férőhellyel rendelkezik. Ellátottjai azok a Salgótarján és társulása településein élő 3-18 korú gyermekek, akik átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül maradnának, valamint akiknek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett, valamint azok az anyák, akik 14 éves kor alatti gyermekükkel együtt kérik az elhelyezést.

A 2010-2014. éves adatok tükrében látható, hogy növekszik a salgótarjáni lakosú gondozottak gyermekek elhelyezésének száma. Míg 2011-ben a gondozott gyermekek 44 %-a, addig 2014.évben közel 50%-a volt salgótarjáni lakos.

forrás: Gyermek Átmeneti Otthona Zabar – saját készítésű ábra

Az otthon kvázi szakellátási feladatot lát el, hiszen a gyermekek nagy része anyjával együtt kerül elhelyezésre általában megfelelő lakhatás hiánya, vagy a családban történő konfliktus miatt, és sokszor hosszú hónapokig tartózkodik itt. A szülő/anya nélkül felvett gondozottak száma viszonylag kevés. Mindezek miatt az otthon tényleges funkcióját, a gyermekek krízishelyzet miatti családból történő kiemelését nem tölti be teljes mértékben.

Település	2011.év			2012.év			2013.év			2014.év		
	gyermek	gyermek magában	szülő	gyermek	gyermek magában	szülő	gyermek	gyermek magában	szülő	gyermek	gyermek magában	szülő
Salgótarján	7	0	3	12	6	2	13	6	5	13	5	6
Vidék	9	8	1	15	6	3	14	1	3	6	5	2

Az Etes településen működő *Családok Átmeneti Otthona* 16 férőhelyen fogadja be átmeneti időre a családi krízis következtében otthontalanná vált szülőket és gyermekeiket. Az ellátást igénybevétele önkéntes, terhes kismama, egyedülálló szülő gyermekkel, illetve teljes, kétszülős családok részére is biztosított.

A megüresedett férőhelyek szinte azonnal feltöltésre kerülnek. 2015.szeptember 30-ig bezárólag az intézményben 11 család keresett menedéket, akik számára ellátást nem tudtak biztosítani. Két krízis esetben szállásoltak el ebben az évben salgótarjáni családot – teltház mellett – a közösségi helyiségben, akik a késő esti órákban kiskorú gyermekeikkel menekültek el otthonukból.

Öt év átlagát tekintve közel 70 %-ban salgótarjáni állandó lakcímmel rendelkező családok kérték az ellátást.

A megüresedett férőhelyek szinte azonnal feltöltésre kerülnek. 2015. szeptember 30-ig bezárólag az intézményben 11 család keresett menedéket, akik számára ellátást nem tudtak biztosítani, ezért várólistára kerültek.

A *MENEDÉK*” *Családok Átmeneti Otthona* ellátási szerződés alapján Salgótarjánból 3 férőhely folyamatos biztosításával – illetve a meghatározott létszámon felül is - fogadja, az önkormányzat beutalásával érkező anyákat és gyermekeket.

Többször előfordult már, hogy krízis esetén „teltház” miatt nem tudta befogadni az otthon az anyákat gyermekeikkel. Várólistát nem vezetnek, hiszen a krízishelyzet esetén azonnali megoldást kell keresni.

A jelenleg Zabar településen működő gyermekek átmeneti otthona inkább családok átmeneti otthonaként funkcionál. A statisztikai adatok több éves elemzése alapján megállapítható, hogy egyre több salgótarjáni lakhelyű gyermek kerül be az otthonba, jelenleg már többségben vannak a salgótarjáni gondozottak. Ugy gondoljuk, hogy szükséges lenne gyermekek átmeneti otthonának kialakítása Salgótarjánban is, míg a zabari otthon családok átmeneti otthonává történő átalakítása után az Etesen működő családok átmeneti otthonával együtt segíthetné az átmenetileg krízishelyzetbe került családok elhelyezését.

A program kidolgozásában és a megvalósításban közreműködő munkacsoport tagjai:

- SMJV Népjóléti Iroda
- SMJV Városfejlesztési Iroda
- Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.
- ESZK
- Salgótarjáni Civil Kerekasztal

- ✚ Magyar Máltai Szeretetszolgálat Salgótarjáni Csoportja
- ✚ Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete
- ✚ Salgó Vagyon Kft.

13.2.3. Hiányzó szociális alapellátások kiépítése (utcai szociális munka, pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali ellátása) szociális ellátási formák, szolgáltatások körének bővítése

Az Szt. 90. § (2) bekezdése alapján a megyei jogú város saját területén köteles az alapszolgáltatási feladatokat megszervezni és fenntartani. Tekintettel arra, hogy mind az utcai szociális munka, mind a pszichiátriai és szenvedélybetegek nappali ellátás szociális alapszolgáltatásnak minősül, ezért Salgótarján ezen szolgáltatások esetében feladatellátásra kötelezett fenntartó.

Az Önkormányzat utcai szociális munka szolgáltatást, illetve a pszichiátriai betegek és a szenvedélybetegek nappali ellátását az ESZK szervezeti keretein belül szeretné megvalósítani. A hiányzó ellátás biztosítására megoldást jelenthet a TOP-6.6.2-15 kódszámú, szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése című pályázat.

A program kidolgozásában és a megvalósításban közreműködő munkacsoport tagjai:

- ✚ SMJV Népjóléti Iroda
- ✚ SMJV Városfejlesztési Iroda
- ✚ ESZK
- ✚ Salgótarjáni Civil Kerekasztal
- ✚ Salgó Vagyon Kft.

13.2.4. Átfogó „hajléktalanpolitika” kidolgozása, a hajléktalanság visszaszorításának komplex kezelése

Szükséges egy átfogó „hajléktalanpolitika” kidolgozása, mely megoldási javaslatokat kínál a hajléktalanság visszaszorítására, fontos egy olyan komplex program kimunkálása, előkészítése, mely segítséget nyújt a hajléktalanok lakáshoz jutásához, a munka világába történő visszavezetéséhez, önálló életük újrakezdéséhez.

A hajléktalan és fedél nélküli ember mindennapi ellátása, valamint rehabilitációjának érdekében kellene működtetni a hajléktalan-ellátás rendszerét.

Sajnos a hajléktalan-ellátás törvényben meghatározott feladatai nem igazán igazodnak a szükségletekhez és a gyakorlatban nyújtott szolgáltatásokhoz, nincsenek meghatározva a hajléktalanságból kivezető utak. Magyarországnak nincs elfogadott hajléktalanstratégiája, és a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia sem nevesíti a hajléktalanság kezelésének szükségességét a társadalmi befogadás folyamatában.

A lakástalanok és otthontalanok problémái sokkal inkább lakáspolitikai megközelítést igényelnek. Kevés a hajléktalanok számára hozzáférhető szociális bérlakás és a lépcsőzetes „kigondozás” elvét követően kiépült ún. kiléptető lakásokkal csak néhány nagyobb szervezet rendelkezik (városunkban a családok átmeneti otthonából kikerültek részére a Magyar Vöröskereszt „Remény” program támogatásával 2 db kiléptető lakást működtet), a salgótarjáni járásban a hajléktalanok kigondozása részére kialakítva egy ilyen sincs. Ezek országos szinten is a szükségletekhez képest rendkívül elenyésző elhelyezési lehetőséget tudnak csak kínálni.

A hajléktalan-ellátás a törvényi szabályozás szerint az önkormányzatok kötelezettsége a város területén hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának, valamint a

hajléktalanná válás megelőzésének biztosítása, azonban napjainkra a nem önkormányzati fenntartású intézmények, a civil szervezetek feladatvállalása egyre szélesebb körűvé vált. Célszerű lenne a helyi szinten is működő segítő szervezetek (Málta, Vöröskereszt) bevonása a közös gondolkodásba.

Az adatokból kiderül, hogy a hajléktalanszálló lakói közül vannak olyan személyek, akik több éve (3-9 éve) ezt az ellátási formát veszik igénybe, nem tudnak bekerülni akár egészségi, akár mentális állapotuk miatt más szociális intézménybe, illetve a segítséggel önálló életvitelre képes személyek nem tudnak eljutni a társadalom peremvidékéről való visszailleszkedés első lépcsőfokára sem.

Természetesen sokkal nagyobb sikerrel lehet megvalósítani azok rendszerből történő kiléptetését, akik nemrégiben veszítették el lakhatásukat, így határozott emlékekkel rendelkeznek az önálló életvitelről. Jelentősen nehezebb szakmai kihívást jelent azonban egy huzamosabb ideig az ellátórendszerben vagy éppen utcán élő hajléktalan ember önálló életének megkezdése, lakhatásban való megtartása, valamint az intézeti gondozásból kikerülő fiatalok albérletben történő elhelyezése, akik még alig rendelkeznek valós tapasztalattal az önálló életvitel tekintetében.

Valószínűsíthető, hogy minél hosszabb az ellátórendszerben töltött idő, annál kisebb az egyén esélye a végleges visszailleszkedésre. Ezért ezt az időt a lehető legrövidebbre kellene csökkenteni és az új ellátottakat minél hamarabb az önálló (támogatott, szociális munkás által megsegített) lakhatás felé orientálni.

Átmeneti ellátás ideje	Férfi szálló	Női szálló
1 hónapon belül	3	2
1 éven belül	12	4
1 éven túl- 2 éven belül	4	6
2 éven túl-3 éven belül	4	3
3 éven túl - 4 éven belül	3	1
4 éven túl - 5 éven belül	0	2
5 éven túl- 6 éven belül	1	2
6 éven túl - 7 éven belül	4	0
7 éven túl - 8 éven belül	2	0
8 éven túl - 9 éven belül	3	0
16 éven túl	1	0
összesen	37	20

forrás: ESZK

Fentiek is alátámasztják, hogy kielégítő reintegrációs elemek hiányában az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények hamar elveszítik átmeneti jellegüket és a szociális ellátórendszer hiányosságai, kevés férőhelyei miatt kénytelenek voltak megnyílni olyan ügyfelek előtt is, akik a szociális ellátórendszer megfelelő szakellátást nyújtó intézményeiben részesülhetnének kielégítő ellátásban.

Az ápolásra szoruló hajléktalan emberek gondozása egyszerre tartozik az egészségügyi ellátáshoz és a szociális ellátáshoz, ezért a határterületi helyzetből fakadóan mindkét területtől összehangolt segítséget igényel.

Az átmeneti szállásokon és az éjjeli menedékhelyeken ott lakók egy részének a hajléktalanok rehabilitációs intézménye, illetve egészségügyi intézmény jelentene az állapotuknak

megfelelő elhelyezést. Ez az egyének szükséglete által diktált ésszerű és kívánatos megoldás lenne.

Véleményünk szerint a hajléktalan személyek részéről sokkal nagyobb tetterekészséget és motivációt lehet elvárni, abban az esetben, ha a lakhatás és a munkajövedelem elérhető közelségbe kerül, éppen ezért fontos a komplex gondolkodás, mely kiterjed az átmeneti lakhatásra, a rehabilitációra, a foglalkoztatásra, a „félutas” kiléptető házak létrehozására, illetve a szociális bérlakások kialakítására is.

A megvalósítandó projekt célja a lakhatásukat elvesztett emberek visszaillesztése a munkaerőpiacra és a lakáshelyzetük megoldásának elősegítése szolgáltatások összehangolásával.

1) Hajléktalanellátó Központ létrehozása, melyen belül működne az átmeneti szálló, esetlegesen tartós bentlakások intézmény (hajléktalanok szociális otthona), nappali melegedő, éjjeli menedékhely, foglalkoztatási és szociális rehabilitáció, illetve az utcai gondozói szolgálat is.

2) kiléptető házak, félutas házak kialakítása – ezt követően szociális bérlakások átalakítása

- a) *félutas házak kialakítása önkormányzati bérlakásokból a rehabilitációban részt vett hajléktalanok száma – szociális munkások segítségével sajátítanak el az önálló életet*
- b) *a gondozottak már saját albérletet keresnek (szociális bérlakások) – még fél évig figyelemmel kíséri a szociális munkás a már önálló életet élő személyt.*

3) szociális, mentális rehabilitáció, állapotjavítás

A rehabilitációs programon belül

- a) tanfolyami oktatáshoz, képzéshez segítségnyújtás,
- b) tematikus foglalkozások szervezése (lakhatásra, pénzkezelésre, életvezetésre felkészülés),
- c) szabadidős, kulturális és közösségi programok biztosítása.

4) képzés, átképzés, önálló lakhatást megelőző felkészítés,

5) támogató szervezetek, munkahelyek felkutatása

6) visszavezetés a munka világába – foglalkoztatási rehabilitáció

- *központon belüli rehabilitáció: pl. ruhajavítás, promóciós anyagok feldolgozása, gyógynövénytermesztés, gombatermesztés, kézi csomózású sport-és védőháló gyártása (felhasználható sport, mezőgazdaság, vadgazdálkodás területén) stb.*
- *START programon belül a leszakadó rétegek kaphatnak esélyt az újrakezdesre, az állandó munkához jutásra, az önálló egzisztencia megteremtésére,*
- *önkormányzati bérlakások rehabilitációján keresztül lehetővé tenni a társadalmi reintegrációt – munkanélküliek bevonásával,*
- *szociális szövetkezetek kialakítása – szociálisan hátrányos helyzetben lévő emberek számára munkahely teremtése, megélhetésük feltételeinek biztosítása, szociális helyzetük javításának elősegítése.*

A foglalkoztatási rehabilitáció keretében a gondozottak visszaszoknak a rendszeres munkavégzéshez, a kiléptető lakások révén folyamatos segítség mellett képessé válnak az önellátásra, a családba és társadalomba való eredményes visszailleszkedésre, azaz az önálló életre.

Esetlegesen a környező lakosság részére is igénybe vehető közösségi tér kialakítása, jogi és egészségügyi tanácsadás, mosási, mosatási lehetőség, internet hozzáférés, stb.

A program kidolgozásában és a megvalósításban közreműködő munkacsoport tagjai:

- + SMJV Népjeléti Iroda
- + SMJV Városfejlesztési Iroda
- + Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.
- + ESZK
- + Salgótarjáni Civil Kerekasztal
- + Magyar Máltai Szeretetszolgálat Salgótarjáni Csoportja
- + Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete
- + Nm-i Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály
- + Salgótarjáni Szakképzési Centrum
- + Nógrád Megyei Iparkamara
- + Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
- + Salgó Vagyon Kft.
- + Türr István Kutató és Képző Intézet

13.2.5.Fenntartható lakhatás kialakítása

A családok terheinek növekedése miatt lakhatásuk és megélhetésük is veszélybe került, közüzemi tartozások keletkeznek, esetenként halmozódnak. A lakhatás, a fűtés, világítás, élelem az alapvető létfenntartást szolgálják, bármelyik nélkülözése komoly veszteséget és mentális terhet is jelent.

Általános tapasztalat az, hogy a szociális problémák szinte mindig lakhatási problémák is, vagy lakhatási problémák felé vezetnek.

Lakhatási problémának tekinthető

- a lakás fenntartására való képtelensége,
- a lakás állagmegóvására való képtelensége,
- az adott lakástípushoz illeszkedő lakáshasználati kultúra (életvitel, életmód) hiánya,
- a társadalmi minimumnak megfelelő, a család nagyságához illeszkedő lakás megszerzésére (bővítésére) való képtelenség,
- az olyan övezetek kialakulása, amelyben bármilyen kulturális, vagy szociális, vagy építészeti okból az életminőség, a lakásállomány romlása, a természeti környezet pusztulása következik be.

A probléma kiterjedtségét, az érintettek számát a salgótarjáni lakosú személyek szolgáltatók felé lévő kintlévőség állományát jelző számadatok jól szemléltetik.

**A nagyobb szolgáltatók felé lévő kintlévőség állomány
2015.08.31-ei zárónappal**

	Tartozó fogyasztók	Lejárt tartozások összesen
Tigáz	1341	65.336.053 Ft
Émász	716	12.639.963 Ft
ÉRV Zrt.	2334	69.881.875 Ft
VGÜ Kft.	1797	58.303.047 Ft
Salgó Vagyon	1770	217.941.000 Ft
Összesen:	7958	424.101.938 Ft

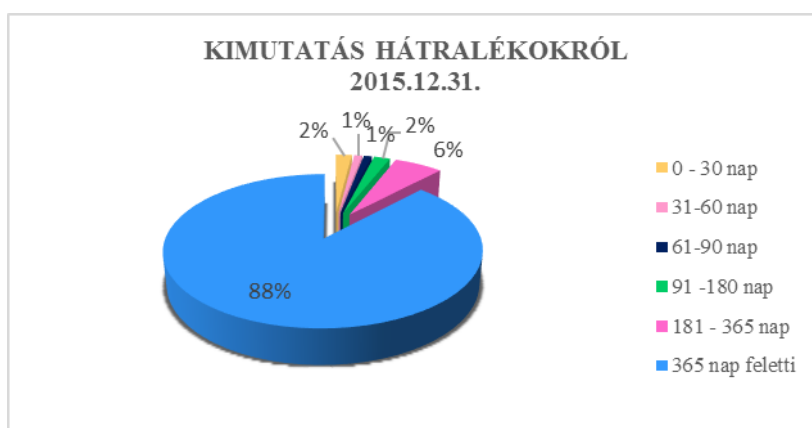
forrás: Salgó Vagyon Kft.

A kintlévőség állományról a részletes adatokat a 4.sz. melléklet tartalmazza.

A Salgó Vagyon Kft. kimutatása szerint 2015.12.31-ei zárónappal a nyilvántartott tartozás összesen 217.748 eFt. Ez az összeg 1646 fő bérlő fennálló hátralékát jelenti. Ez az összeg tartalmazhat közműtartozást is abban az esetben, ha a bérlő nem köt szerződést a közműszolgáltatóval, és ezért az a Salgó Vagyon Kft-nek kapja a számlát, mely összegét a Kft. az érintett lakásban lakóknak továbbszámlázza.

A tartozások 88 %-át 365 napon túli elmaradások teszik ki. A hátralékok felhalmozók 34,4%-a 100e-500 e Ft-on belüli, 33,6 %-a 500 e feletti összeggel tartozik.

A lakbértartozással rendelkezők túlnyomó többsége a fizetési felszólítás ellenére sem tud már önként teljesíteni, a részletfizetési megállapodás megkötése pedig nem jelent garanciát az eredményes behajtásra, esetenként csak a kilakoltatás halasztását szolgálja. Többen a végrehajtási eljárás szüneteltetése, esetleg megszüntetése érdekében kezdeményezik a részletfizetési megállapodás megkötését.

forrás: Salgó Vagyon Kft.

Amennyiben az adós a fizetési felszólításnak, illetve a megkötött részletfizetési megállapodásban foglaltaknak nem tesz eleget jogi eljárást kezdeményeznek. A hátralék behajtására és lakáskiürítésre a korábbi években megkezdett, ill. folyamatban lévő eljárások száma 2015. december 31-i állapot szerint 1.158 db. Sok esetben az eljárás alatt álló adónak nincs lefoglalható ingatlana, sem ingósága, sem letiltható jövedelme, így a követelések egy része átmenetileg, egy része viszont tartósan behajthatatlan.³⁶

Szükséges lenne a város bérlakás-állományának szerkezeti átalakítását megkezdeni annak érdekében, hogy az önkormányzat kintlévőségeit, illetve a családok tartozásainak felhalmozódását csökkentsük. A lakáshelyzet megoldására egy olyan szerkezetű bérlakás-állomány létrehozását céloznánk meg, mely a bérlő anyagi helyzetéhez igazodva tudna – komfort nélküli, félkomfortos, ill. komfortos - lakásokat kínálni.

A cél az, hogy a szociálisan rászorult családok olyan lakhatási formát találjanak, melyet kezdettől fogva tudnak finanszírozni és ezáltal nem kerülnek adósságsapdába. A lakások komfortfokozat szerinti átjárhatóságát is szeretnénk lehetővé tenni, mely alapján a tartósan jobb anyagi helyzet fennállása, vagy jelentős jövedelemromlás bekövetkezése esetén a család szükség szerint válthatna komfortfokozat szerint lakást.

³⁶ Salgó Vagyon Kft.

A program kidolgozásában és a megvalósításban közreműködő munkacsoport tagjai:

- ✚ SMJV Népjóléti Iroda
- ✚ SMJV Városfejlesztési Iroda
- ✚ SMJV Városüzemeltetési Iroda
- ✚ Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.
- ✚ ESZK
- ✚ Salgótarjáni Civil Kerekasztal
- ✚ Magyar Máltai Szeretetszolgálat Salgótarjáni Csoportja
- ✚ Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete
- ✚ Salgó Vagyon Kft.

13.2.6. "Kiléptető" gondozó házak kialakítása

Az átmeneti otthonok funkciójuk szerint átmenetileg biztosítják a gyermekek, családok gondozását, ellátását, de sokszor azonban kvázi szakellátási intézményként működik, mert az emberek, a családok hosszú hónapokig, évekig ott tartózkodnak, tekintettel arra, hogy lakhatásukat nem tudják megoldani.

A szociális ellátásnak ez a területe nem működik rendszerszerűen. Egymásra épülő, lépcsőzetes ellátási formákra és intézményrendszerre lenne szükség. Az egyes ellátási formáknak egymáshoz kellene kapcsolódniuk. Az ellátórendszernek jelenleg nincs folytatása. Ennek következtében szétesnek a családok, kilátástalanság, elszegényedés jellemzi a sorsukat. Csak addig vannak biztonságban, amíg intézményben élnek, ugyanakkor a hosszú bentlakás a személy, a család sérüléséhez, hospitalizációhoz vezet.

Tovább kell építeni, bővíteni a szociális ellátási rendszert, az emberek, a családok sorsa e nélkül nem oldódik meg. A talajt vesztett, intézményi életre szocializálódott személyek, családok később csak lépcsőfokonként nyerhetik vissza képességüket az önálló életre.

Tapasztalatok igazolják, hogy a befogadottak helyzete nem oldható meg, ha nincsenek meg a gondozás feltételei.

A kiléptető lakások szerepe a gondozásban azért fontos, mert további lehetőséget biztosítanak azoknak a családoknak, akik a lakhatásukat még nem tudták megoldani, a törvényes elhelyezési időt letöltötték, és képesek az önálló életre.

Az átmeneti krízishelyzetbe jutott családokon kívül a hajléktalanok esetében is fontos lenne a gondozás folyamatának megteremtése, hiszen ők is lakhatási problémával küszködnek.

Véleményünk szerint az utógondozás része a gondozási folyamatnak, viszont tény, hogy sajnos központi finanszírozás erre a feladatra nincs.

Az önkormányzati lakásállomány szerkezeti átalakításával lehetőség lenne olyan bérlakások kialakítására, mely kiléptető lakásként, kvázi albérletként működve, és általa az intézményi bentlakásos elhelyezéshez képest önállóbb keretek között nyílna lehetőség az ellátásra. Mindez az egyének és a családok társadalomba való visszaintegrálásában nagy segítséget nyújtana.

A program kidolgozásában és a megvalósításban közreműködő munkacsoport tagjai:

- ✚ SMJV Népjóléti Iroda
- ✚ SMJV Városfejlesztési Iroda
- ✚ Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.
- ✚ ESZK
- ✚ Salgótarjáni Civil Kerekasztal
- ✚ Magyar Máltai Szeretetszolgálat Máltai Csoportja
- ✚ Magyar Vöröskereszt Nógrád Megyei Szervezete
- ✚ Salgó Vagyon Kft.

13.2.7. Foglalkoztatás

Fontos feladat a tartós munkavállalásra felkészült munkanélküliek továbbfoglalkoztatása, a hajléktalanok munka világába történő visszavezetése;

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, munkaképes korú népesség foglalkoztathatóságát megfelelő képzési, felzárkóztatási programokkal kell elősegíteni a helyi gazdaság munkaerő keresletével összhangban, az ipari parkban betelepült vagy betelepülni akaró cégek szakember igényével.

Javasoljuk a hajléktalan szálló város központjából a város peremére történő áthelyezését. Olyan ingatlant és területet keresünk, mely lehetővé tenné pl. a mezőgazdasági termékek megtermelését, ill. más jellegű termelőmunka végzését (pl.: szerelés, tüzelőanyag előállítás), mely – komplexen kezelve a hajléktalanpolitika címszó alatt leírtakkal - nagymértékben segítené a munkaképes hajléktalanok munka világába történő visszavezetését. A megélhetéshez, az önfenntartáshoz szükséges jövedelem megszerzése számukra az újrakezdés első lépése lehetne.

A tartós munkavállalásra nem képes, átképzés után sem alkalmas, de még aktív korú munkavállalók szociális alapú önkormányzati foglalkoztatása. Ennek keretében első körben mezőgazdasági (növénytermesztés, gombatermesztés, állattenyésztés, stb.) munkákra gondolnánk, de faipari jellegű termelőmunka végzését is szeretnénk elindítani. Itt azokra a közfoglalkoztatottakra is számítanánk, akik felkészültek arra, hogy visszakerüljenek a versenyszférába, készek értékteremtő termelő tevékenység végzésére.

A program kidolgozásában és a megvalósításban közreműködő munkacsoport tagjai:

- ✚ SMJV Népjóléti Iroda
- ✚ SMJV Városfejlesztési Iroda
- ✚ Salgótarjáni Foglalkoztatási Nonprofit Kft.
- ✚ ESZK
- ✚ Salgótarjáni Civil Kerekasztal
- ✚ Salgó Vagyon Kft.
- ✚ Nm-i Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály
- ✚ Salgótarjáni Szakképzési Centrum
- ✚ Nógrád Megyei Iparkamara

13.3. Fejlesztések tervezett forrásai, megvalósítás:

Források:

- helyi önkormányzatok ágazati feladatainak támogatása,
- saját forrás,
- kormányzati forrás,
- pályázati források, az önkormányzat számára rendelkezésre álló dedikált pályázati forrás,
- civil szervezetek, önkéntesek támogatásai.

Megvalósítás:

A tervezett fejlesztéseket, programokat a Terület-és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) keretében kiírt, illetve egyéb pályázati programok keretében meghirdetett pályázatokkal összhangban kell összeállítani.

A megvalósítás határideje a *Széchenyi 2020* programban meghirdetett intézkedésekkel összhangban, 2020.12.31.

ZÁRSZÓ

Jelen koncepció egy olyan összefoglaló dokumentum, mely Salgótarján Megyei Jogú Város jelenlegi helyzetéről, problémáiról egy átfogó helyzetképet mutat be, illetve a város szociális és gyermekvédelmi ellátórendszerét teljes egészében felölelve a szolgáltatások teljes skáláját elénk tárja. Rávilágít a városban működő szociális ellátórendszer hiányosságaira, irányokat jelöl ki egy, mindenki számára a minimális biztonságot jelentő szociális védőháló kialakításához, illetve információkat biztosít egyéb fejlesztési koncepciók, programok kidolgozásához és megvalósításához.

Mindezek mellett olyan szociálpolitikai megoldási, fejlesztési javaslatokat kínál, mely hosszú távon kedvezően befolyásolhatja a város lakosságának jövőjét, segíti a hátrányos helyzetű gyermekek, családok felzárkózását.

A helyi szociálpolitika fő célkitűzése az, hogy a lakosság körében megvalósuljon a lehetőségek szélesebb körű megismerése annak érdekében, hogy mindenki hozzáférjen az erőforrásokhoz, a szolgáltatásokhoz, a feltételekhez és ezáltal az esélyegyenlőség és az aktív szerepvállalás tényleges valósággá váljék.

A koncepcióban megfogalmazott javaslatok iránymutatásként szolgálnak, a szociális háló biztosítását szolgáló intézkedések és a fejlesztési lehetőségek köre bővíthető.

Hiszünk abban, hogy gondolataink, javaslataink a gyakorlatban megvalósulva lehetővé teszik, hogy Salgótarján lakosságának életminősége fokozatosan és folyamatosan javuljon. Bízunk abban, hogy az állami fenntartók, a civil szervezetek, egyházak és a vállalkozók aktív közreműködésével közösen élhetőbbé, lakhatóbbá tesszük városunkat.